

Strategia IIT

z modelem struktury
funkcjonalno-przestrzennej

**Partnerstwo
Lider Pojezierza**

miasto i gmina
Barlinek

gmina
Bielice

gmina
Bierzwnik

gmina
Boleszkowice

miasto i gmina
Choszczno

miasto i gmina
Dębno

miasto i gmina
Drawno

gmina
Kozielice

gmina
Krzęcin

miasto i gmina
Lipiany

miasto i gmina
Myślibórz

gmina
Nowogródek
Pomorski

miasto i gmina
Pełczyce

gmina
Przelewnice

miasto i gmina
Pyrzyce

miasto i gmina
Recz

miasto
Trzcieńsko-Zdrój

gmina
Warnice

powiat
choszczeński

powiat
myśliborski

powiat
pyrzycki

Strategia terytorialna

Partnerstwa „Lider Pojezierzy”

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Grzegorz Szewczyk

Lucyna Maury (partycypacja społeczna), Daniel Budzeń (analizy finansowe), Krzysztof Jaszczolt (analiza powiązań)

Zespół autorski modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Partnerstwa

Ewa Buszac-Piątkowska, Piotr Górka, Marta Gurgul, Marek Karzyński, Maciej Łapko, Grzegorz Roman, Justyna Strzyżewska, Marcin Turzyński, Michał Urbański

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” jest trzecią edycją projektu strategicznego pod nazwą Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich. Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa. Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” realizowany jest w okresie od lipca do końca grudnia 2023 roku w ramach programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027.

2023 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

1. gmina Barlinek,
2. gmina Bielice,
3. gmina Bierzwnik,
4. gmina Boleszkowice,
5. gmina Choszczno,
6. gmina Dębno,
7. gmina Drawno,
8. gmina Kozielice,
9. gmina Krzęcin,
10. gmina Lipiany,
11. gmina Myślibórz,
12. gmina Nowogródek Pomorski,
13. gmina Pełczyce,
14. gmina Przelewice,
15. gmina Pyrzyce,
16. gmina Recz,
17. gmina Trzcińsko-Zdrój,
18. gmina Warnice,
19. powiat Choszczeński,
20. powiat Myśliborski,
21. powiat Pyrzycki.

Skład Rady Partnerstwa

1. Marzena Podzińska – Przewodnicząca Rady Partnerstwa, Burmistrz gminy Pyrzyce,
2. Dariusz Zieliński – Burmistrz gminy Barlinek,
3. Iwona Kochel - Wójt gminy Bielice,
4. Aneta Kołuda – Wójt gminy Bierzwnik,
5. Marek Czypar – Wójt gminy Boleszkowice,
6. Robert Adamczyk - Burmistrz gminy Choszczno,
7. Grzegorz Kulbicki – Burmistrz gminy Dębno,
8. Andrzej Chmielewski – Burmistrz gminy Drawno,
9. Piotr Rybkowski - Wójt gminy Kozielice,
10. Bogdan Brzustowicz - Wójt gminy Krzęcin,
11. Bartłomiej Królikowski - Burmistrz gminy Lipiany,
12. Piotr Sobolewski – Burmistrz gminy Myślibórz,
13. Krzysztof Mrzygłód – Wójt gminy Nowogródek Pomorski,
14. Mirosław Kluk – Burmistrz gminy Pełczyce,
15. Mieczysław Mularczyk - Wójt gminy Przelewice,
16. Wiesław Łoński – Burmistrz gminy Recz,
17. Bartłomiej Wróbel – Burmistrz gminy Trzcińsko-Zdrój,
18. Alina Werstak – Wójt gminy Warnice,

19. Wioletta Kaszak – Starosta Powiatu Choszczeńskiego,
20. Andrzej Potyra – Starosta Powiatu Myśliborskiego,
21. Stanisław Stępień - Starosta Powiatu Pyrzyckiego.

Skład Grupy Roboczej

1. Ireneusz Kostka – Koordynator Grupy Roboczej,
2. Anna Łechtańska – Barlinek,
3. Agnieszka Hinc-Wasiejko – Barlinek,
4. Magdalena Diaków – Barlinek,
5. Weronika Tarka – Bielice,
6. Paulina Zygmunt – Bielice,
7. Paula Ziemiańska – Bielice,
8. Aneta Kołuda – Bierzwnik,
9. Agnieszka Sajdak-Wasik – Bierzwnik,
10. Anna Sobczyńska – Boleszkowice,
11. Krzysztof Fira – Boleszkowice,
12. Anna Aleksyun – Choszczno,
13. Izabela Kubiak- Mazepa – Dębno,
14. Renata Jarmuszka-Izak – Dębno,
15. Mariola Kowalewska – Drawno,
16. Grzegorz Wiśniowski – Drawno,
17. Damian Woźniak – Kozielice,
18. Bogdan Wojciech Brzustowicz – Krzęcin,
19. Maciej Radomiak – Krzęcin,
20. Małgorzata Kuczyńska – Lipiany,
21. Daria Liberska – Lipiany,
22. Anna Wesołowska – Myślibórz,
23. Joanna Kluczenko – Myślibórz,
24. Patrycja Prowalska-Przybyła – Myślibórz,
25. Anna Wolańska – Nowogródek Pomorski,
26. Małgorzata Ostaszewska – Nowogródek Pomorski,
27. Elżbieta Koziół – Pełczyce,
28. Ewelina Jankowska- Czerwik – Pełczyce,
29. Karolina Stęplowska – Przelewice,
30. Anna Garzyńska – Przelewice,
31. Paweł Chyt – Pyrzyce,
32. Dorota Grzybowska – Pyrzyce,
33. Piotr Bohdziewicz – Recz,
34. Justyna Gwiazdowska-Zajac – Recz,
35. Sylwia Tyrpa – Trzczańsko-Zdrój,
36. Magdalena Mazurkiewicz – Trzczańsko-Zdrój,
37. Ewa Szydełko – Warnice,
38. Monika Ostrowska – Warnice,

39. Aneta Mazurczak – powiat choszczeński,
40. Aleksandra Gonera – powiat choszczeński,
41. Katarzyna Piekarska-Smus – powiat choszczeński,
42. Ewelina Mazurak-Januchowska – powiat myśliborski,
43. Jarosław Ostry – powiat myśliborski,
44. Renata Wolniak – powiat myśliborski,
45. Alicja Prill – powiat myśliborski,
46. Piotr Kowalski – powiat pyrzycki,
47. Katarzyna Juda – powiat pyrzycki,
48. Joanna Marć – LGD Stowarzyszenie “Lider Pojezierza”,
49. Justyna Kołacz – LGD Stowarzyszenie “Lider Pojezierza”,
50. Andrzej Sumara – mieszkaniec, przedsiębiorca.

Spis treści

Wstęp	11
1. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	12
1.1. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych	12
1.1.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa	12
1.1.2. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa	22
1.1.3. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa	25
1.2. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	29
2. Cele Partnerstwa i ich operacjonalizacja	39
2.1. Cele strategii Partnerstwa	39
2.1.1. Cel ogólny (misja) Partnerstwa	39
2.1.2. Cele szczegółowe strategii Partnerstwa	39
2.1.3. Wizja strategiczna Partnerstwa	47
2.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	48
2.2.1. Działania i typy projektów realizujące cele strategiczne strategii	48
2.2.2. Kierunki działań wykraczających poza horyzont realizacji strategii	64
2.3. Rezultaty strategiczne	68
3. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa	70
3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa	70
3.1.1. Położenie obszaru Partnerstwa w regionie/kraju struktura sieci osadniczej	71
3.1.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych	73
3.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy	77
3.1.4. Transport i komunikacja	80
3.1.5. Infrastruktura techniczna i OZE	82
3.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej	85
3.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania niekorzystnym skutkom zmian klimatycznych	86
3.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej	88
3.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów	89
3.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej	93
3.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	96

3.3.	OSI określone w strategii rozwoju województwa	100
3.3.1.	OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022.....	100
3.3.2.	OSI – Obszar Strefy Przygranicznej	104
3.3.3.	OSI – Obszar funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Barlinek-Myślibórz-Dębno.....	105
3.4.	OSI kluczowe dla Partnerstwa.....	107
3.4.1.	I OSI Bieguny wzrostu - miasta i ośrodki wiejskie	107
3.4.2.	II OSI Korytarz kolejowy	112
4.	Projekty	115
4.1.	Proces identyfikacji i wyboru projektów.....	115
4.2.	Lista projektów.....	117
4.3.	Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)	156
5.	Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii.....	181
5.1.	Zarządzanie wdrażaniem strategii	181
5.1.1.	Forma instytucjonalizacji	181
5.1.2.	System zarządzania wdrażaniem strategii	181
5.1.3.	Cykl aktualizacji strategii.....	185
5.2.	Monitorowanie i ocena wdrażania	185
5.2.1.	Monitorowanie procesu wdrażania Strategii	185
5.2.2.	Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych	186
6.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	188
6.1.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	188
6.2.	Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii.....	190
6.3.	Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii	192
7.	Źródła finansowania	193
8.	Wykazy i spisy.....	207
8.1.	Spis rycin	207
8.2.	Spis tabel	208

Wstęp

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 "Europa bliżej obywateli" skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Strategia IIT Partnerstwa „Lider Pojezierzy” stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru Partnerstwa. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których Partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, listę projektów, źródła finansowania i opis systemu wdrażania.

Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”. Z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego, wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa.

Projekt strategii IIT z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej został przygotowany przez partnerów i zespół ekspertów Związku Miast Polskich w okresie listopad 2022 r. – kwiecień 2023 r. w ramach projektu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W pracach nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących Partnerstwo (Rada Partnerstwa oraz Grupa Robocza) oraz partnerzy społeczno-gospodarczy i interesariusze różnych środowisk. Ostateczny kształt projektu strategii został zatwierdzony Przewodniczącą Rady Partnerstwa.

1. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych

1.1. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

1.1.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Na podstawie drzew problemów, wyników badań społecznych, wielowątkowej diagnozy Partnerstwa zidentyfikowano szereg kluczowych problemów. W toku diagnozy skupiono się także na przyczynach zaistniałej sytuacji, aby możliwa była precyzyjna odpowiedź w postaci przedsięwzięć rozwojowych, niwelujących skalę istniejących problemów.

Tabela 1. Wymiar społeczny – problemy i ich przyczyny

Obszar merytoryczny	Społeczność lokalna obszaru Partnerstwa
Główny problem	Marginalizacja grup defaworyzowanych, zagrożenie wykluczeniem społecznym
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • znaczna część mieszkańców objęta systemowo pomocą społeczną na obszarach po byłych PGR-ach • alkoholizm, pobyty w zakładzie karnym, ośrodku wychowawczym, zbyt mała pomoc w usamodzielnianiu się osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. młodzieży z domów dziecka, z rodzin zastępczych), • narastające zagrożenie ubóstwem energetycznym, • apatia, izolacja osób starszych, mała aktywność seniorów, wyludnianie się gmin, starzejące się społeczeństwo • mała dostępność obiektów użyteczności publicznej i przestrzeni dla osób ze specjalnymi potrzebami, liczne bariery przestrzenne, architektoniczne, brak udogodnień wspomagających załatwianie codziennych spraw • deficyty ogólnodostępnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na obszarze Partnerstwa

Obszar merytoryczny	Edukacja ogólna
Główny problem	Oferta edukacyjna nieodpowiadająca na potrzeby rozwoju społeczności lokalnej
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom kompetencji kluczowych wśród dzieci i młodzieży, • deficyty wyposażenia i pomocy dydaktycznych, do kształcenia ogólnego, w tym do nauczania wspomaganego • deficyty nauczycieli przedmiotów kluczowych, w tym matematyki, języków obcych • bariery finansowe, organizacyjne w dostępie do zajęć edukacyjnych podwyższających poziom kompetencji kluczowych
Obszar merytoryczny	Ochrona zdrowia
Główny problem	Niski poziom opieki zdrowotnej, w szczególności dostępności do opieki specjalistycznej
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • deficyt lekarzy, głównie specjalistów, brak kontraktów z NFZ • brak długofalowej edukacji prozdrowotnej i profilaktyki • brak nowoczesnych ambulatoriów specjalistycznej opieki zdrowotnej, przestarzała infrastruktura zdrowia (budynki, wyposażenie, bariery w dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami) • deficyt rozwoju nowoczesnych form opieki zdalnej oraz e-usług
Obszar merytoryczny	Rozwój mieszkalnictwa
Główny problem	Niedostateczny zasób mieszkaniowy na obszarze Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań na własność lub na wynajem dostępnych dla ludzi młodych • brak zróżnicowanej oferty mieszkaniowej dostosowanej do możliwości finansowych wynajmujących

	<ul style="list-style-type: none"> • degradacja zasobu komunalnego, brak nowych mieszkań komunalnych, brak środków finansowych na rozwój mieszkalnictwa komunalnego • strefa ochronna dla wiatraków blokująca rozwój mieszkalnictwa w części gmin obszaru Partnerstwa • brak lub nieaktualne MPZP w wielu gminach powodujące rozlewanie się zabudowy mieszkaniowej
Obszar merytoryczny	Kultura
Główny problem	Oferta kulturalna niedostosowana do potrzeb lokalnej społeczności
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • brak atrakcyjnej oferty kulturalnej, wykorzystującej infrastrukturę społeczną, w szczególności na terenach wiejskich (korzystanie z oferty kultury głównie poza obszarem Partnerstwa) • w części gmin i instytucji kultury deficyt animatorów kultury z pasją i energią • izolacja społeczna, dzieci i młodzież spędzające czas w środowisku wirtualnym • niskie nakłady finansowe na kulturę • słabo rozwinięta infrastruktura kultury (m.in. brak domu kultury w Warnicach, Krzęcinie) • scentralizowany system zarządzania różnymi instytucjami kultury ograniczający elastyczność
Obszar merytoryczny	Usługi społeczne
Główny problem	Niedostateczny stopień rozwoju usług społecznych w stosunku do potrzeb mieszkańców obszaru Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • brak infrastruktury wczesnej opieki nad dziećmi (żłobki, przedszkola) • brak miejsc w istniejących żłobkach i przedszkolach lub w ogóle dostępu do opieki wczesnoszkolnej w części gmin Partnerstwa • niedobór kompleksowej oferty usług społecznych, takich jak np. CUS

	<ul style="list-style-type: none"> • obserwowana dysfunkcyjność rodzin, w szczególności na obszarach po byłych PGR-ach • ograniczona oferta edukacyjna, zajęć rozwojowych dla dzieci w wieku przedszkolnym, w szczególności ze specjalnymi potrzebami
Obszar merytoryczny	Rozwój Partnerstwa
Główny problem	Niewystarczający poziom współpracy samorządów i społeczności lokalnej
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • brak wspólnych pomysłów na rozwój całego Partnerstwa • opory i trudności samorządów w podejmowaniu wzajemnej współpracy • zbyt mała integracja, korzystanie z dobrych praktyk • słabe więzi i tożsamość regionalna wśród mieszkańców, atomizacja społeczeństwa, brak wspólnych inicjatyw społeczności lokalnych • małe zaangażowanie ludzi młodych w życie społeczności lokalnej (m.in. wygasają rady młodzieżowe w samorządach z powodu braku osób chętnych do działania)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Wymiar gospodarczy – problemy i ich przyczyny

Obszar merytoryczny	Rozwój gospodarczy obszaru Partnerstwa
Główny problem	Niedostateczny poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • skoncentrowanie zakładów produkcyjnych w głównych ośrodkach miejskich • mała liczba dużych przedsiębiorstw, mały rynek pracy • trudności w rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw (m.in. rozdrobnienie działalności, problemy ze wzrostem zatrudnienia i wolumenu działalności) • sezonowa działalność pracodawców • zanik usług dla ludzi młodych (mały popyt odbiorców tych usług)

	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca wiedza wśród mieszkańców o możliwych formach pomocy merytorycznej, wsparcia finansowego na podjęcie działalności gospodarczej • brak programu wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości, brak zachęt dla inwestorów • niskie zainteresowanie przedsiębiorców inwestowaniem w części gmin • zbyt mała współpraca samorządów lokalnych ze środowiskiem przedsiębiorców, organizacjami parasolowymi, sektorem edukacji • słaba promocja regionu, brak promocji gospodarczej • brak tradycji i ducha przedsiębiorczości • niekorzystne czynniki zewnętrzne, np. pandemia, wojna na Ukrainie, kryzys gospodarczy, zmienne otoczenie prawne, wzrastające koszty funkcjonowania przedsiębiorstw (energia, koszty zatrudnienia) • brak wydzielonych terenów do prowadzenia działalności gospodarczej (niski stopień pokrycia obszarów gmin MPZP) • słabo rozwinięta infrastruktura m.in. techniczna, liniowa, teletechniczna, drogowa, baza hotelowa hamujące rozwój przedsiębiorczości (infrastruktura wod.-kan., elektryczna, gazowa, drogi, trasy rowerowe, baza noclegowa, słaby stan techniczny budynków po PGR-ach) • brak działań inwestycyjnych w zakresie uzbrajania terenów • brak terenów inwestycyjnych (przewaga obszarów rolniczych) lub ich niedostosowanie do potrzeb przedsiębiorców • niski stopień wykorzystania potencjałów lokalnych regionu (m.in. lasów, jezior, produktów lokalnych) • brak współpracy z sektorem rybackim
Obszar merytoryczny	Dostęp do pracowników na rynku pracy
Główny problem	Ograniczone zasoby pracowników, w tym wykwalifikowanych, o wysokich kompetencjach zawodowych
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • wysokie bezrobocie w części obszaru Partnerstwa, w szczególności na obszarach po byłych PGR-ach • migracje zarobkowe mieszkańców zagranicę oraz migracje wewnętrzne na obszarze kraju, w tym ludzi młodych, wykształconych

	<ul style="list-style-type: none"> • brak atrakcyjnych ofert i miejsc pracy dla młodych ludzi • braki specjalistów w branżach, na które jest zapotrzebowanie wśród części pracodawców, z powodu niewystarczających zarobków, dostępu do mieszkań i in., • brak pracowników w zawodach, na które jest zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy • zbyt niski poziom płac, niewystarczający na pokrycie wydatków mieszkańców (ubożenie części społeczności lokalnej) • trudności z dojazdem do pracy z powodu wykluczenia transportowego części gmin • trudności w pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników
Obszar merytoryczny	Edukacja zawodowa
Główny problem	Niedostosowanie kierunków i poziomu edukacji zawodowej do oczekiwań i potrzeb pracodawców
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • skostniała reakcja szkolnictwa zawodowego na zmiany zachodzące na lokalnym rynku pracy, oferta edukacyjna niedostosowana do potrzeb rynku pracy • brak długofalowej strategii współpracy szkół branżowych, zawodowych z pracodawcami, organizacjami zrzeszającymi pracodawców • deficyt współpracy samorządów lokalnych, przedsiębiorców, sektora edukacji w zapewnieniu warunków do osiedlania się i rozwoju zawodowego na obszarze Partnerstwa, • brak centrum kształcenia ustawicznego reagującego na zmieniające się potrzeby rynku pracy – możliwość podwyższenia kwalifikacji zawodowych lub zdobycia nowego zawodu przez osoby dorosłe • ograniczona oferta kształcenia zawodowego; niedostateczne zasoby nauczycieli, kierunki szkolenia zawodowego uzależnione od specjalizacji nauczycieli • brak nowoczesnego wyposażenia istniejących pracowni do nauki zawodu, • brak pracowni do praktycznej nauki zawodów, na które jest popyt na rynku pracy, przestarzałe pomoce dydaktyczne • brak długofalowej strategii współpracy szkół branżowych z pracodawcami

	<ul style="list-style-type: none"> • brak centrum kształcenia ustawicznego reagującego na zmieniające się potrzeby rynku pracy (np. podwyższanie kwalifikacji zawodowych, doksztalcanie, zmianę zawodu)
Obszar merytoryczny	Rozwój turystyki
Główny problem	Niedostatecznie rozwinięta oferta turystyczna na obszarze Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • brak wspólnej, ciekawej całorocznej oferty turystycznej (przeważa sezonowość) • brak promocji oferty i atrakcji turystycznych (oferta niespójna, brak aktualnych map i informacji), • brak wspólnej strategii rozwoju turystycznego obszaru Partnerstwa, współpracy samorządów, biznesu, organizacji pozarządowych, społeczności lokalnej • zbyt małe tempo rozwoju turystycznego obszaru (miejsca noclegowe, gastronomia, promocja, oferta turystyczna itp.) • powolny rozwój alternatywnych źródeł dochodu społeczności lokalnej (z turystyki, agroturystyki, rolnictwa ekologicznego, produktów lokalnych, imprez kulturalnych itp.) • w części gmin utrudniony dostęp do terenów atrakcyjnych turystycznie (np. do brzegu jeziora) • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna lub jej brak (parkingi, gastronomia, miejsca wypoczynku, miejsca uprawiania sportu i rekreacji, baza noclegowa itp.) • brak rozwiniętej sieci ścieżek rowerowych, lokalnych, między gminami • trudności w rozwoju ścieżek rowerowych, ze względu na brak dostępu do nieruchomości – problemy własnościowe (np. tereny kolejowe) • brak infrastruktury rowerowej – towarzyszącej, MOR-ów, wyposażonych pól biwakowych
Obszar merytoryczny	Transport i komunikacja na obszarze Partnerstwa

Główny problem	Niedostateczny poziom rozwoju komunikacji publicznej oraz infrastruktury drogowej na obszarze Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięta sieć komunikacji publicznej, ograniczony dostęp do transportu zbiorowego, • znaczące zagrożenie wykluczeniem transportowym na obszarze Partnerstwa, • brak połączeń komunikacyjnych miasto powiatowe – gminy – miejscowości oraz z miastem wojewódzkim i sąsiednimi powiatami • wysoki koszt dojazdu do pracy w większych ośrodkach (skutek: zmiana miejsca zamieszkania) • połączenia komunikacyjne ekonomicznie nieopłacalne (wysokie koszty dla przewoźników, dla samorządów, mała frekwencja, wysokie koszty paliwa, brak zainteresowanych przedsiębiorców do organizacji transportu publicznego) • słaba jakość dróg – w szczególności gminnych, powiatowych • zbyt mała współpraca samorządów w zakresie organizacji transportu publicznego • nierozwinięte alternatywne formy transportu (np. kolejowy, rowerowy) • słaba dostępność do infrastruktury obsługi pojazdów elektrycznych

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Wymiar środowiskowo-przestrzenny – problemy i ich przyczyny

Obszar merytoryczny	Odnawialne źródła energii i termomodernizacja
Główny problem	Znaczna ilość obiektów budowlanych wymagających modernizacji energetycznej, niski udział OZE w ogólnym bilansie energetycznym Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające wykorzystanie OZE, wpływające m.in. na wysokie koszty utrzymania obiektów użyteczności publicznej • problemy z lokowaniem biogazowni – protesty społeczne (np. w Pyrzycach) • trudności z przyłączeniem do sieci gazowej części gmin z uwagi na koszty inwestycji • duża ilość węglowych źródeł ciepła, wpływająca na pogorszenie jakości powietrza w części gmin obszaru;

	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie niskiej jakości opału z powodu wysokich cen • luka remontowa obiektów budowlanych publicznych i prywatnych powodująca znacznie wyższe straty ciepła • mała świadomość społeczna zastosowania rozwiązań OZE i korzyści za nimi idących • wysokie ceny energii, przestarzałe technologie grzewcze, brak modernizacji budynków przyczyniają się do wzrastającego zagrożenia ubóstwem energetycznym i wykluczenia społecznego • deficyt kadr samorządowych posiadających kompetencje zawodowe w obszarze energetyki odnawialnej
Obszar merytoryczny	Zagospodarowanie odpadów komunalnych
Główny problem	Niepełne wyposażenie obszaru Partnerstwa w infrastrukturę techniczną do zagospodarowania różnych frakcji odpadów komunalnych
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • brak PSZOK w części gmin obszaru Partnerstwa • niski stopień wyposażenia w infrastrukturę kanalizacyjną niektórych gmin Partnerstwa • przestarzałe technologicznie, awaryjne oczyszczalnie ścieków lub ich brak utrudniają gromadzenie i oczyszczanie ścieków bytowych • mało popularne wśród mieszkańców projekty recyklingu odpadów, nadawania „drugiego życia” produktom, odzysku surowców
Obszar merytoryczny	Gospodarka wodna na obszarze Partnerstwa
Główny problem	Zagrożenie suszą hydrologiczną, deficyty w zagospodarowaniu zasobów wody pitnej i wody opadowej
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • nieszczelne instalacje wodne, niemodernizowane ujęcia wody pitnej i urządzenia przesyłowe • braki w infrastrukturze liniowej zaopatrującej w wodę pitną na części obszaru Partnerstwa (to m.in. czynnik hamujący osiedlanie się, rozwój turystyki, pogarszający jakość życia mieszkańców w wieku senioralnym) • brak sprawnej infrastruktury melioracyjnej

	<ul style="list-style-type: none"> • małe wykorzystanie wody opadowej do nawadniania terenów rolniczych, zieleni miejskiej, w gospodarstwach; niska świadomość ekologiczna mieszkańców w tym zakresie
Obszar merytoryczny	Ochrona potencjału przyrodniczego
Główny problem	Wzrastające zagrożenie pogarszania się stanu środowiska naturalnego obszaru Partnerstwa
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenie niekorzystnymi skutkami antropopresji wynikającymi ze zwiększenia skali ruchu turystycznego i tranzytowego na obszarze Partnerstwa, roli rolnictwa wielkoobszarowego • niekorzystne zmiany klimatyczne wywołujące susze, pożary obszarów cennych przyrodniczo, obniżenie poziomu wód • deficyty wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych • deficyty w wyposażeniu służb ratowniczych (straży pożarnej) i innych instytucji publicznych, • niewystarczające kompetencje i umiejętności członków OSP
Obszar merytoryczny	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej miast i wsi
Główny problem	Zdegradowana przestrzeń publiczna miast i wsi, w tym obszary zabytkowe, zielen publiczna, układy urbanistyczne i in.
Przyczyny problemu	<ul style="list-style-type: none"> • niski stopień pokrycia obszaru Partnerstwa miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, brak aktualizacji dokumentacji kształtującej przestrzeń z powodu wysokich kosztów i bariery finansowej • zaniedbane przez lata tereny zielone, nieremontowane zabytki wraz z przylegającym otoczeniem • niekorzystne zmiany przestrzenne układów urbanistycznych (brak spójnej polityki przestrzennej) • nakładanie się wielu czynników niekorzystnych i problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej, środowiskowej

Źródło: opracowanie własne

1.1.2. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

W trakcie prac nad diagnozą przeprowadzone wywiady z włodarzami, analiza danych zastanych, wyniki badań ankietowych pozwoliły wskazać kilka kluczowych potrzeb rozwojowych Partnerstwa.

1. Rozwój gospodarczy obszaru Partnerstwa

Samorządy obszaru Partnerstwa największą wagę przykładają do **rozwoju gospodarczego, w szczególności w zakresie wsparcia przedsiębiorczości i sektora MŚP**, pozyskiwania nowych inwestorów, poprawy warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu. Ważnym aspektem jest również przygotowanie kadr, pozyskanie pracowników, w tym obcokrajowców oraz dostosowanie edukacji zawodowej do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Z racji funkcji obszaru Partnerstwa dużą rolę powinien odgrywać również **rozwój zrównoważonego rolnictwa oraz współpraca z sektorem rybackim**. Ważnym kierunkiem będzie promowanie i wzmocnienie rolnictwa ekologicznego, a także produkcji i sprzedaży lokalnych produktów spożywczych (w formie naturalnej i przetworzonej).

Znikoma współpraca z sektorem rybackim, niska synergia podejmowanych działań powinny ulec diametralnej zmianie ze względu na wspólnotę kierunków rozwoju Partnerstwa „Lider Pojezierza” i Lokalnej Grupy Rybackiej „Partnerstwo Jezior” i “Sieja” obejmująca swoim zasięgiem 45 gmin obszaru Partnerstwa. Grupa wskazuje na ożywienie branży hodowli, połowu i przetwórstwa ryb, turystyki wodnej, wędkarstwa i agroturystyki wraz ze wsparciem finansowym, tworzenie infrastruktury rybackiej, promocję obszaru. Największy potencjał ma w tym zakresie Recz (największe skupisko rybaków na całym obszarze). Należałoby dążyć do całorocznego wykorzystania potencjału rybackiego obszaru Partnerstwa.

Istotnym aspektem pobudzenia gospodarczego obszaru jest **rozwój turystyki** i jej różnych form: turystyki pieszej, wodnej, rowerowej, sportowej, ekologicznej, edukacyjnej. Szansę na wzrost może mieć cała branża związana z obsługą ruchu turystycznego, noclegowo-gastronomiczna, agroturystyka, transportowa, rozrywkowa, jak również wytwórczość pamiątkarska, sprzedaż produktów ekologicznych, lokalnych. Wiele z tych branż stwarza możliwość wzmocnienia roli ekonomii społecznej i angażowania osób zagrożonych marginalizacją społeczną. Warunkiem wpisania się sektora turystycznego w rozkwit gospodarczy regionu jest przede wszystkim budowanie wspólnej, różnorodnej

oferty turystycznej, jej promocja, powiązanie istniejących zasobów, potencjałów i produktów oraz współpraca samorządów Partnerstwa. Istotnym uwarunkowaniem będzie również wykorzystanie efektów pracy 5 LGD w ramach poddziałania 19.3 Projekty współpracy. Efektem projektu było opracowanie pakietów turystycznych wykorzystujących zasoby obszaru, głównie kapitał społeczny. Wdrażając wspólnie pakiety Partnerstwo ma szansę stworzyć innowacyjną formułę współpracy i aktywności.

W oparciu o uwarunkowania przestrzenne i zasoby obszaru Partnerstwa pobudzenie gospodarcze powinien przynieść dalszy rozwój gałęzi przemysłu drzewnego i papierniczego oraz energetycznego bazującego na wykorzystywaniu odpadów biologicznych jako źródła pozyskania energii elektrycznej i ciepłej (koogeneracji).

Bardzo istotnym czynnikiem pobudzającym rozwój gospodarczy jak również wyraźnie poprawiającym jakość życia na obszarze będzie **rozwój transportu publicznego**, ekomobilności, we współpracy międzygminnej, w różnych, elastycznych formach.

2. Rozwój przestrzenny obszaru Partnerstwa

Ważnym czynnikiem porządkującym i stawiającym fundamenty pod przyszły rozwój jest świadome **kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa w zakresie normowania ładu przestrzennego** (MPZP) i prowadzenia procesów przekształceń. Dla wielu miast i wsi obszaru Partnerstwa odpowiedzią na istniejące problemy będzie **prowadzenie kompleksowych procesów rewitalizacji i odnowy**, uwzględniających wzajemnie ze sobą powiązane działania ze sfery społecznej, gospodarczej, technicznej i środowiskowo-przestrzennej. Wagę zadbanej przestrzeni publicznej w miastach i mniejszych miejscowościach wielokrotnie podkreślały nie tylko starsze pokolenia mieszkańców, ale również i młodzież.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na jakość życia i szansę na zatrzymanie młodych pokoleń mieszkańców Partnerstwa jest **rozwój sektora mieszkaniowego**. Do roku 2040, zgodnie z prognozami GUS, zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 582 tys. m² PUM, dla około 18,9 tys. osób.

Wśród potrzeb rozwojowych obszaru Partnerstwa należy wymienić również **infrastrukturę techniczną związaną z ochroną zdrowia i usługami społecznymi**. Dla części gmin Partnerstwa przeszkodą w dalszym rozwoju usług rekreacyjnych, tworzenia warunków do osiedlania się mieszkańców czy zapobiegania degradacji środowiska jest deficyt **liniowej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej**.

3. Ochrona środowiska przyrodniczego i adaptacja do zmian klimatu

Konieczna jest dalsza intensyfikacja procesu transformacji energetycznej z zastosowaniem OZE w sektorze mieszkaniowym i publicznym, przede wszystkim **inwestycje w szeroko pojęte odnawialne źródła energii: energetykę wiatrową i słoneczną, wykorzystanie wód termalnych, biogazu, a także rolnictwo energetyczne oraz podejmowanie działań osłonowych, ograniczających skalę ubóstwa energetycznego.**

O potencjale do dalszego rozwoju Partnerstwa stanowić będzie **zrównoważone gospodarowanie i ochrona jego potencjałów - walorów przyrodniczych.** W tym zakresie znaczenie mają: wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym, usprawnianie procesów gospodarowania odpadami komunalnymi, inwestycje w zieloną i niebieską infrastrukturę z poszanowaniem zasobów środowiskowych.

4. Poprawa jakości życia mieszkańców na obszarze Partnerstwa

Obok wyżej wymienionych potrzeb rozwojowych dla podniesienia jakości życia mieszkańców znaczenie ma również **doposażenie w infrastrukturę techniczną, społeczną i in.** Znaczące potrzeby widoczne są **w obszarze służby zdrowia** zarówno jej infrastruktury jak i dostępu do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i in.

Mieszkańcy gmin przywiązują wagę również do poprawy jakości **infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, a także oferty kulturalnej,** budowanie wspólnego kalendarza wydarzeń uwzględniających różne grupy odbiorców wewnętrznych i zewnętrznych. Są to elementy dopełniające szereg wyżej wymienionych czynników rozwoju.

Perspektywa rozwoju obszaru Partnerstwa i realizacji zdefiniowanych potrzeb rozwojowych będzie możliwa jedynie we współpracy samorządów oraz członków społeczności lokalnej gmin obszaru Partnerstwa, realizacji zintegrowanych, uzupełniających się przedsięwzięć. Dużą rolę odgrywa także stałe wzmacnianie tożsamości regionalnej. Procesem wspomagającym rozwój Partnerstwa powinna być również wymiana dobrych praktyk pomiędzy członkami Partnerstwa, ale przede wszystkim adaptacja budujących przykładów z innych samorządów, partnerstw, instytucji.

1.1.3. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Rozległy obszar Partnerstwa obfituje w liczne potencjały rozwojowe, przedstawia je tabela nr 4.

Tabela 4. Potencjały rozwojowe obszaru Partnerstwa

Obszar merytoryczny	Potencjały Partnerstwa (zasoby, produkty, uwarunkowania przestrzenne i inne)
Środowisko przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> • jeziora o wysokiej klasie czystości (plaże, miejsca wypoczynku), rzeki • lasy, cenne siedliska przyrodnicze i lęgowiska ptaków, obszary NATURA 2000, rezerваты przyrody (np. jez. Bierzwnik "Wyspa na Jeziorze) • walory krajobrazowe (Drawieński Park Narodowy, Dolina Płoni, Puszcza Barlinecka, Barlinecki Park Krajobrazowy) • źródła geotermalne, dobre warunki wiatrowe i słoneczne (rozwój OZE) • złoża gazu i ropy naftowej • gleby o wysokiej klasie bonitacyjnej, tereny rolnicze, arealty wielkopowierzchniowe • tzw. „czarne niebo” w gminie Drawno – Zatom i Bierzwnik (planowane obserwatorium astronomiczne)
Gospodarka	<ul style="list-style-type: none"> • obecność dużych firm, przemysł ciężki (przemysł ciężki, okrętowy, odlewnie, huty, Deska Barlinecka S.A., Barlinek Inwestycje S.A., Packer, Backer OBR Sp. Z o.o.) • TILIA Targi inicjatyw lokalnych i awangardowych (planowana kolejna Bierzwnik 2023 i w Przelewicach 2024) • lokalni rzemieślnicy i wytwórcy (produkty regionalne, rękodzieło, miody, piwo Zaczynaj, piwo choszczeńskie, panieńskie w Pełczycach, pierogi korytowskie, pstrągi – Na sówce koło Drawna, Młyn w Dolinie Iny – Rybaki, wędliny lokalne, wyroby umieszczone na Liście Produktów Tradycyjnych Województwa Zachodniopomorskiego i wpisane do rejestru produktów regionalnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi) • zakłady przetwórstwa drzewnego, stolarnie • winiarze, gorzelnia, olejarnie (winiarnia Chojler), Winnica Bekasiak w Pyrzycach • kopalnia kredy, kopalnia wapnia, kopalnia gazu i ropy w Dębnie • rozwinięte rolnictwo, warunki do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego

	<ul style="list-style-type: none"> • sektor rybacki, stawy rybne (głównie Recz i Choszczno), jeziora pokrywające cały obszar Partnerstwa, śladowe jak na możliwości przetwórstwo rybne (Feldt's Poland sp. z o.o w Pyrzycach) • Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna • ponad 50 ha powierzchni przeznaczonych na inwestycje (ARiMR, Kozielice, Pełczyce, Barlinek)
Kultura	<ul style="list-style-type: none"> • artyści (np. plastycy z Barlineckiego Ośrodka Kultury, ceramika barlinecka – artystyczny wyrób unikatowy) • grodziska – potencjał historyczny • pozostałości budowli megalitycznych i kurchanów (głównie w lasach), ślady po osadach typu rondle (datowane na około 5 000 lat wstecz) • historyczny układ urbanistyczny miast, zabytkowe mury obronne, zabytkowe wieże, zabytki średniowieczne, zabudowa ryglowa, wieże ciśniń (np. Lipiany, Trzcina-Zdrój, Recz, Przelewice, częściowo Barlinek) • zabytkowe kościoły, kaplice, klasztor pocysterski (święto „Trzy dni na cysterskim szlaku”) • Pyrzyckie spotkanie z folklorem, zespoły folklorystyczne, smocze łodzie, święto tataraku, święto wiatru
Turystyka, sport, rekreacja	<ul style="list-style-type: none"> • istniejąca sieć ścieżek rowerowych (rajdy rowerowe) • Zachodniopomorskie Centrum Kultury Obszarów Wiejskich i Edukacji Ekologicznej w Przelewicach w tym ogród dendrologiczny. • wydarzenia sportowe – regaty, maratony (np. triathlon, maraton w Dębnie, biegi w sadach Pyrzyce), Nordic walking w Barlinku • klasztor pocysterski, sanktuaria • kompleks powojenny „Rów Renice” (zlot pojazdów militarnych, rekonstrukcje bitew historycznych) • przystanie żeglarskie Barlinek, Choszczno, Pełczyce, Myślibórz (szlak rzeki Odry, szlaki kajakowe rzeki Myśli, Płoni, Iny i Drawy) • bazy wypoczynkowe, tereny nad jeziorami: Duży Pełcz, myśliborskie, choszczeńskie, barlineckie, krzęcińskie, bierzwnik, – (np. obozy dla dzieci – “Kalina” w Łasku, dobrze rozwinięte wędkarstwo) • ścieżka tradycji pszczelarskich w Płońsku, pasieki pszczelarskie w każdej gminie Partnerstwa • kajak-polo w Choszcznie • spływy kajakowe i cała infrastruktura do ich organizacji w Drawnie, Myśliborzu, Przelewicach • Modry Las w Choszcznie – w czołówce pól golfowych w Europie • turystyka łowiecka głównie z zagranicy, silne grupy łowieckie

	<ul style="list-style-type: none"> • wiaty oraz piece do wspólnego pieczenia chleba w małych miejscowościach (do 40 mieszkańców)
Spółeczność lokalna	<ul style="list-style-type: none"> • 15 lat współpracy w ramach LGD „Lider Pojezierza”, współpraca samorządów, NGO, mieszkańców • stowarzyszenia lokalne, KGW, OSP, UKS, aktywne sołectwa • współpraca międzynarodowa (gminy partnerskie samorządów) • przynależność do Stowarzyszenia Gmin Przyjaznych Energii Odnawialnej, do Stowarzyszenia Gmin Cysterskich (Krzęcin, Bierzwnik, Recz, Pełczyce) • osobowości lokalne • sieć szpitali (bardzo dobra kondycja szpitala w Choszcznie, specjalizacja okulistyczna, rehabilitacja), sieć POZ
Warunki przestrzenne i techniczne	<ul style="list-style-type: none"> • tereny pod zabudowę mieszkaniową (m.in. w Pyrzycach) • Dominikowo – miejsce atrakcyjne pod względem turystycznym i osiedleńczym (gmina Drawno) • obszary pod budownictwo mieszkaniowe (Barlinek, Nowogródek Pomorski); rozwój budownictwa jednorodzinnego (Recz) • kompleks budynków ośrodka sportów wodnych w Choszcznie – potencjał do rozwoju infrastruktury turystycznej • tereny pod biogazownię, elektrociepłownię (Bierzwnik, Karsko gm. Nowogródek, Jarosławsko gm. Pełczyce, Mielęcín gm. Krzęcin) • nieruchomości z przeznaczeniem na funkcje turystyczne (Barlinek)

Źródło: opracowanie własne

W ramach działalności Lokalnej Grupy Działania „Lider Pojezierza” zostały podjęte działania (wstępnie opisane w rozdziale “Rozwój gospodarczy obszaru Partnerstwa”) na rzecz rozwoju turystyki, opracowano tzw. tematyczne pakiety turystyczne, które mogą zostać wykorzystane jako potencjał rozwojowy Partnerstwa. Pakiety turystyczne realizowane były wspólnie z LGD “WIR” i ich treść oraz zakres jest wspólny. Są to m.in.:

1) Czar Pary - stare budynki kolejowe, dworce, trasy rowerowe prowadzone na torowiskach, muzea kolejnictwa, tradycje kolejarские, parowozy, stare lokomotywy spalinowe. Powrót do przeszłości. Para jako napęd lokomotyw, ale przede wszystkim napęd gospodarczy XIX wieku. Idea maszyny parowej. Najprostsze urządzenia. Historia i nowoczesność. Czy to już koniec epoki pary? A co będzie jak zabraknie prądu, paliw ...? Historie dworców i wież ciśnień. Ciekawe wydarzenia związane z kolejnictwem przygotowane przez mieszkańców.

2) Dawne dzieje i pradzieje - okres megalitów, kurhanów, osad słowiańskich. Budowle starsze niż piramidy egipskie do czasów naszej ery przed powstaniem państwa polskiego. Pakiet zawiera podróż po tych obiektach ich replikach, opowieściach historyków, ciekawe wydarzenia związane z tym pakietem przygotowanym przez mieszkańców. Kuchnia na kamieniu łupanym, nie przetworzona. Obecnie modna i konieczna.

3) Zakony Pojezierza - stare kościoły, zabudowania klasztorne, tradycja klasztorna. To pakiet związany z zakonami ich zwyczajami, tajemnicami, budowlami zakonnymi i legendami. Zakony - Cystersi, Templariusze, Joannici. Ich budowle nadal słynna z ukrytych skarbów oraz legendami. Ciekawe wydarzenia związane zakonami. Wydarzenia przygotowane przez mieszkańców. Pakiet konsumujący dzieje historyczne Pomorza Zachodniego, w szczególności obecność zakonu cystersów (Bierzwnik, Krzęcin, zakonu templariuszy (komandoria zakonu w Chwarszczanach, potencjał do stworzenia muzeum średniowiecznego), oparty o działalność wielu grup odtworzeniowych, inscenizacji bitew np. pod Sarbinowem itp. (potencjał rozwoju ciekawych imprez kulturalnych, np. w Trzcińsku-Zdroju – impreza polegająca na budowaniu maszyn oblężniczych).

4) Rzemiosł dawnych ślad - browary, winnice, gorzelnie, folwarki i młyny, masarnie, mleczarnie i przetwórstwo mleczarskie, suszarnie, spichlerze. Historia przetwórstwa lokalnego sięga czasów dawnych i tych współczesnych, praktykowanych przez nasze babcie, przekazywane z pokolenia na pokolenie. Ale to nie tylko przetwórstwo samo w sobie to również miejsca przetwórstwa, owiane legendami i historią ludzi, którzy poświęcili kawał swojego życia w tych obiektach. Ciekawe wydarzenia związane z rzemiosłem, kulinariami przygotowanymi przez mieszkańców.

5) Parki drzewa Lasy - Pakiet związany z przyrodą, przestrzenią, jaką tworzy natura oraz powrót do ogrodów przydworskich, ogrodów i parków tworzonych przez ludzi oraz naturalnych stworzonych przez przyrodę. Parki przydworskie, ogrody, parki krajobrazowe, parki narodowe, pomniki przyrody, atrakcyjne przyrodniczo obrazy i widoki, które mogą zachwycić obserwatora. Odnajdywanie ciekawych kolekcji przyrodniczych, promowanie bioróżnorodności i wysp przyrodniczych, roślin rzadko spotykanych.

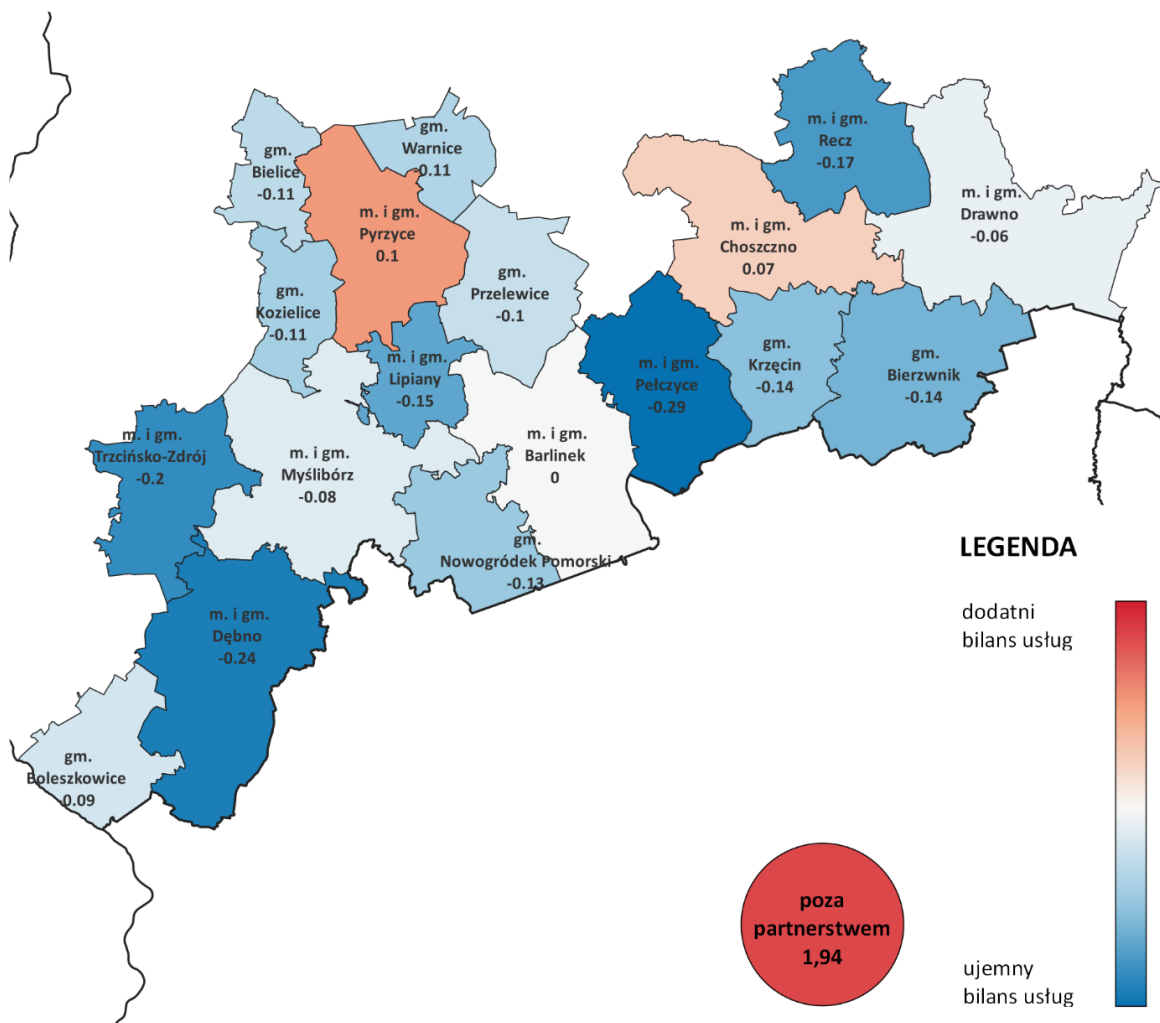
W aspekcie turystycznym uwypatnia się również przygraniczne położenie obszaru Partnerstwa, coraz lepsze stosunki z Meklemburgią, współpraca członków LGD po obu stronach granicy. Jednym z transgranicznych pomysłów jest zbudowanie "Pomorskiej Drogi Kulinarnej" oraz Pomorskie Centrum Kulinarne w Przelewicach na obszarze Pomorza Zachodniego i Meklemburgii. W powiązaniu z siecią dróg rowerowych cały obszar może stać się atrakcyjnym miejscem odwiedzin turystów z Polski i Niemiec.

1.2. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

W ramach procesu diagnostycznego przeprowadzono analizę przepływu usług pomiędzy gminami na obszarze Partnerstwa oraz w powiązaniu z ośrodkami poza obszarem. Analiza bilansu usług miała odpowiedzieć na pytania, gdzie najczęściej mieszkańcy korzystają z danego rodzaju usług rynkowych i publicznych, na miejscu, w swojej miejscowości, w innych gminach na obszarze Partnerstwa czy też poza obszarem. Podstawą do przeprowadzenia takiej analizy były badania mieszkańców obszaru Partnerstwa oraz subiektywna ocena przedstawicieli każdego z samorządów. Szereg map zamieszczonych poniżej, prezentuje bilans importu i eksportu usług na obszarze Partnerstwa.

W zakresie usług oświatowych, tj. edukacji podstawowej i ponadpodstawowej, na obszarze Partnerstwa rysują się dwa dominujące ośrodki – Piryce i Choszczno. Są to miasta skupiające funkcję edukacyjną, do szkół przyjeżdżają dzieci i młodzież z okolicznych gmin. W przypadku Barlinka bilans usług oświatowych jest wyrównany – do innych ośrodków wyjeżdża tyle samo dzieci, ile przyjeżdża do Barlinka. Jednak w szerszym ujęciu dominującym kierunkiem w jakim wyjeżdżają dzieci i młodzież, aby korzystać z usług oświatowych są ośrodki poza Partnerstwem (m.in. rywalizacja Gorzowa Wielkopolskiego o uczniów).

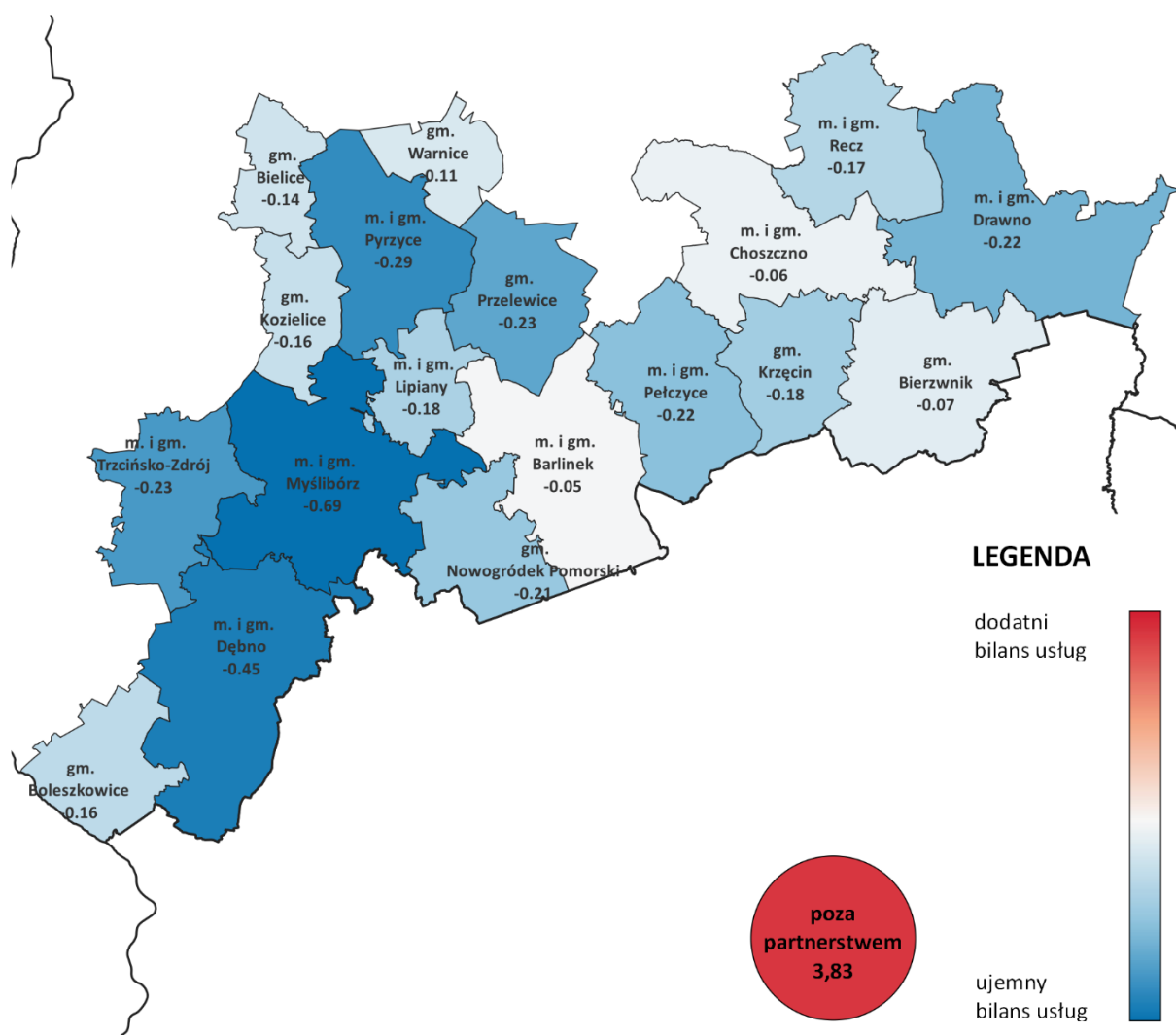
Ryc. 1 Bilans usług oświatowych na obszarze Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Największą skalę importu usług możemy obserwować w obszarze służby zdrowia. We wszystkich gminach widoczny jest bardzo duży import tego rodzaju usług spoza obszaru Partnerstwa, w szczególności w zakresie usług specjalistycznych. Na obszarze Partnerstwa, po usługi lekarzy specjalistów mieszkańcy sięgają głównie do ośrodków zlokalizowanych w Barlinku i Choszcznie. Dębno jest również centrum specjalistycznych usług służby zdrowia dla mieszkańców Trzcianka-Zdroju, Boleszkowic i Nowogródka Pomorskiego, a Pyrzyce są ośrodkiem dominującym dla gmin z powiatu pyrzyckiego.

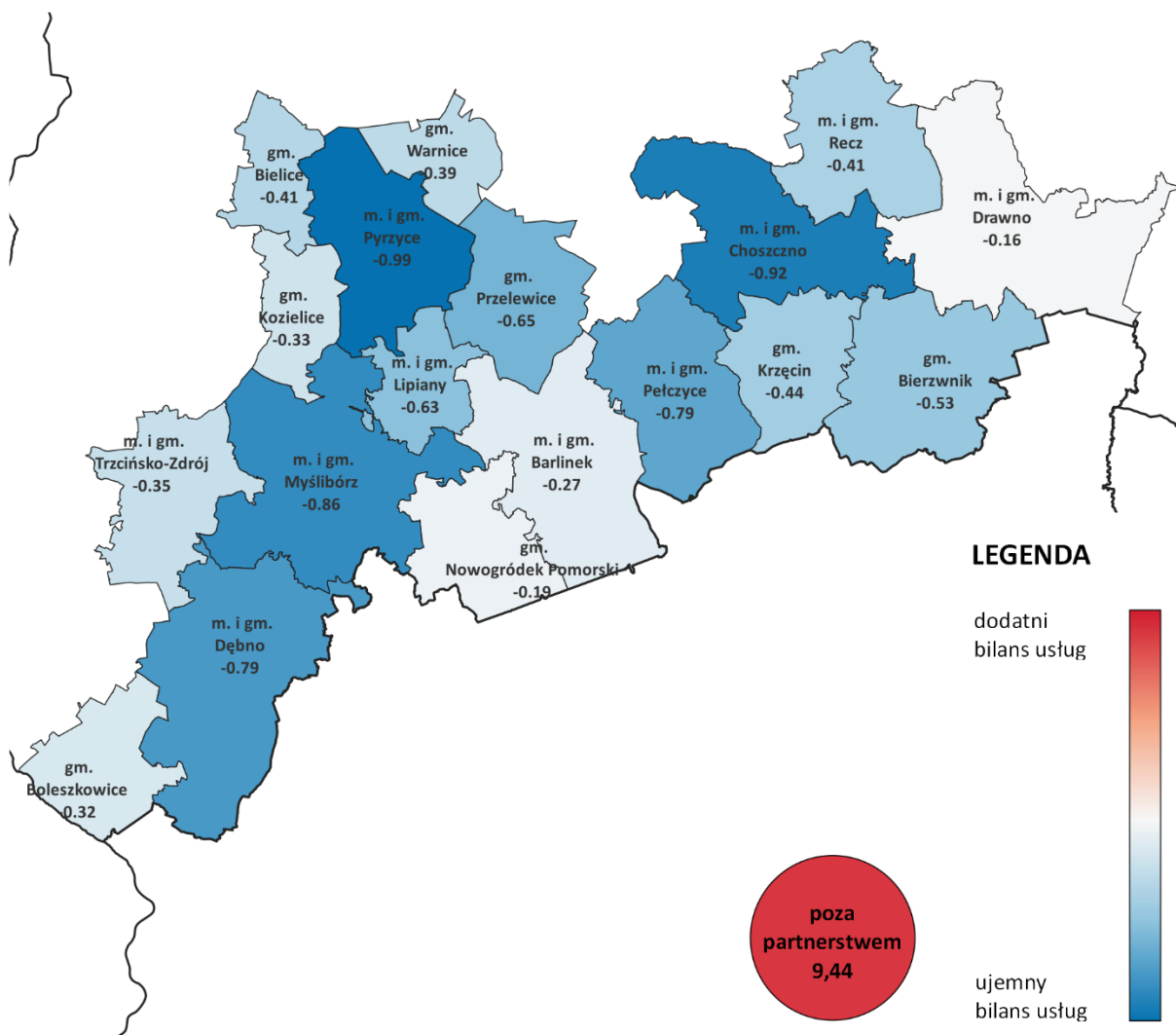
Ryc. 2 Bilans usług zdrowotnych na obszarze Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

W obszarze kultury, sportu i rekreacji mieszkańcy głównie szukają oferty poza obszarem Partnerstwa, co zdaje się potwierdzać głosy dotyczące słabej oferty kulturalnej, braku odpowiedniej infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej na obszarze Partnerstwa. Naturalnymi dostawcami tego rodzaju usług w Partnerstwie są miasta.

Ryc. 3 Bilans usług kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych na obszarze Partnerstwa

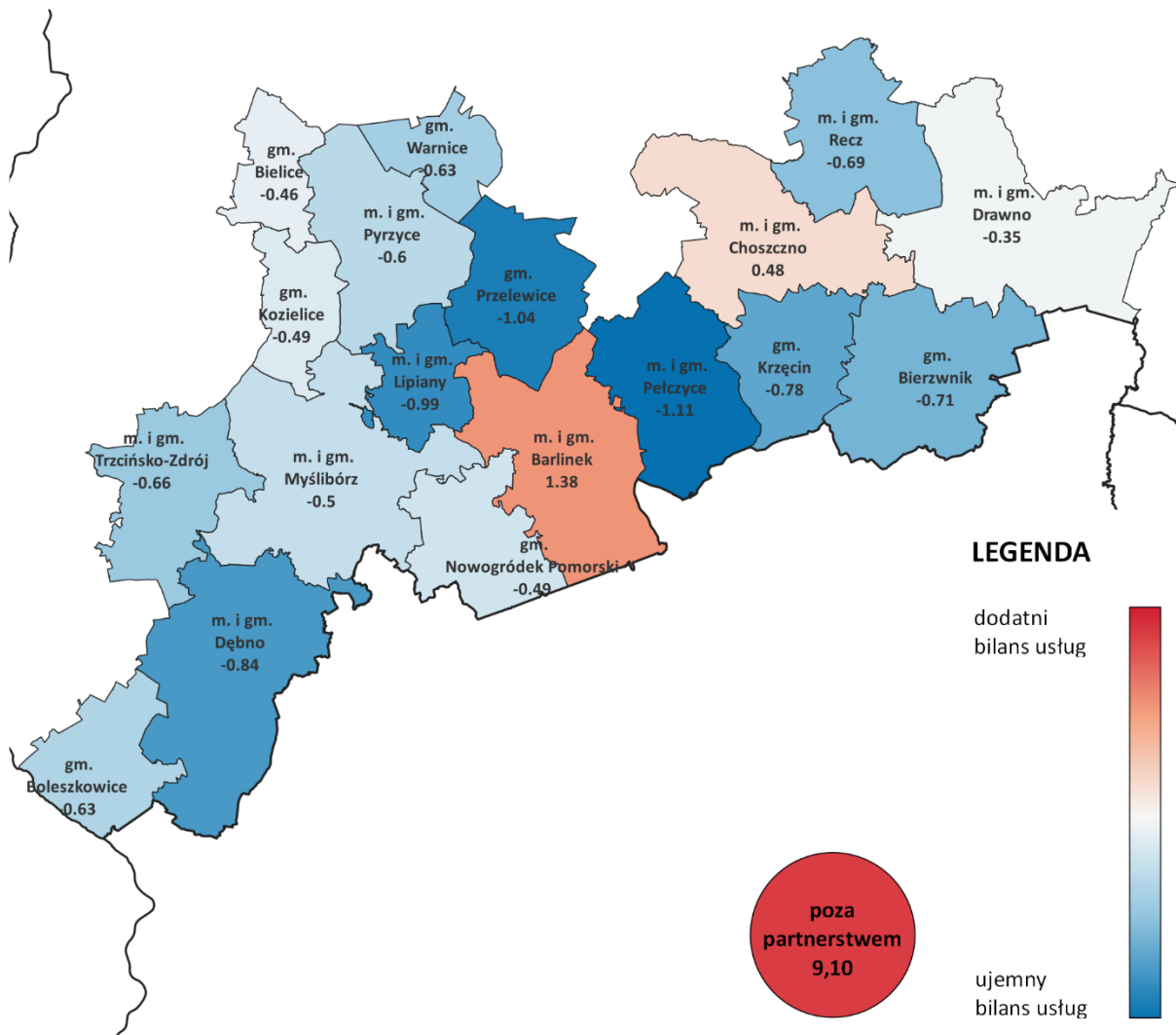

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Usługi rynkowe to duży zakres usług obejmujący: zakupy artykułów podstawowych i przemysłowych, drobne usługi naprawcze, usługi typu „beauty”, bankowe, finansowe, doradztwo specjalistyczne, budowlane, transportowe i gastronomiczne. Niekwestionowanym liderem w dostarczaniu tego rodzaju usług na obszarze Partnerstwa jest Barlinek, a następnie Choszczno. Ujemny bilans usług najmocniej widoczny w Przelewicach, Lipianach i Pełczycach świadczy o znacznie wyższym stopniu korzystania z tego rodzaju usług przez mieszkańców tych gmin poza miejscem swojego zamieszkania. Dla całego Partnerstwa kluczowym i dominującym kierunkiem zaspokajania potrzeb z tego koszyka usług jest jednak oferta firm spoza obszaru Partnerstwa.

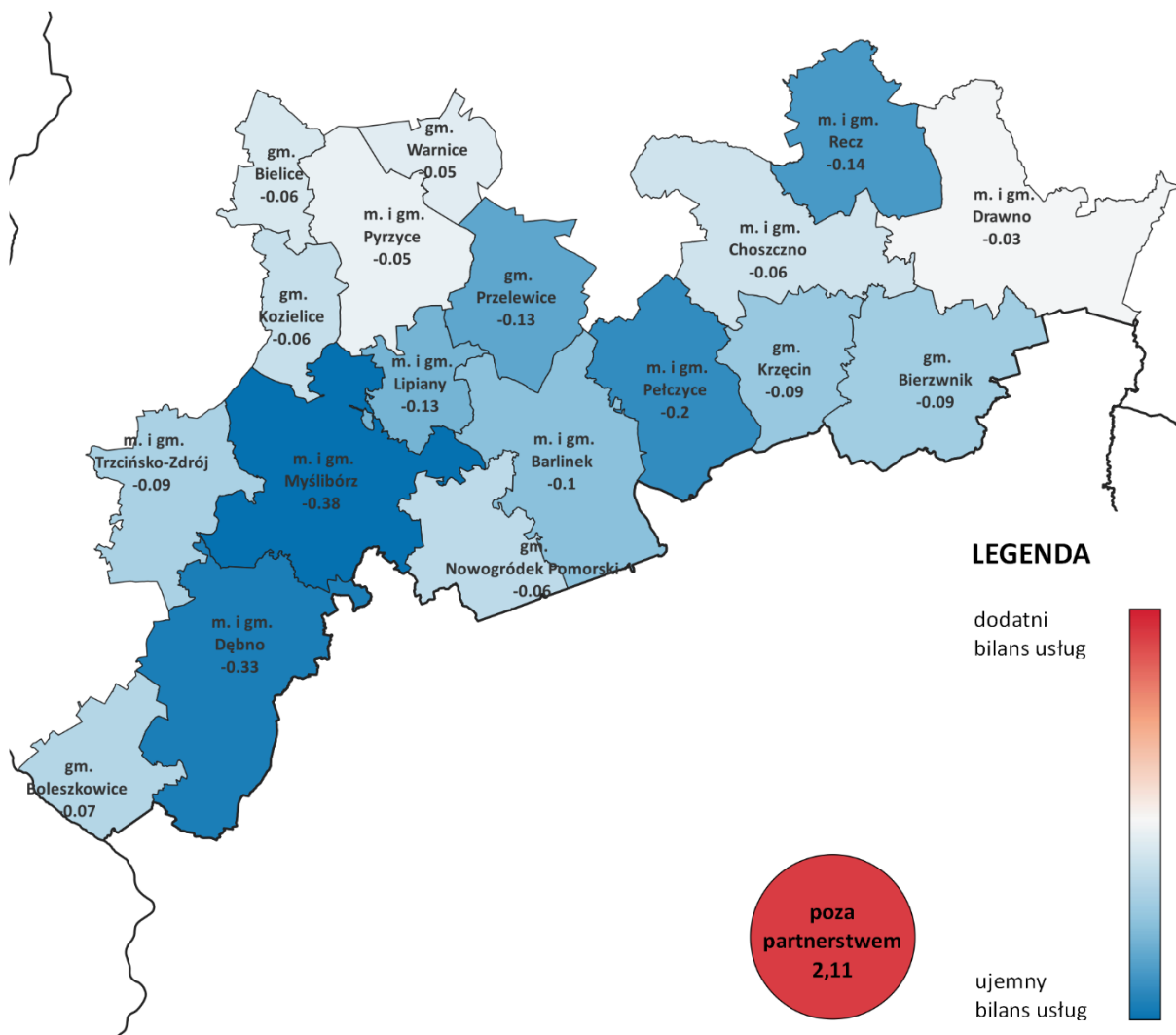
Ryc. 4 Bilans usług rynkowych na obszarze Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Bilansie przepływu osób w obszarze rynku pracy żadna z gmin Partnerstwa nie osiąga dodatniego wyniku. W każdej z gmin więcej osób wyjeżdża za pracą do innych ośrodków. Na obszarze Partnerstwa rynek pracy jest podzielony obszarowo wokół miast. Przedsiębiorstwa w Pyrzycach zasilają głównie mieszkańcy Przelewic, Kozielic i Lipian. Choszczno jest centrum pracy zawodowej w szczególności dla mieszkańców z Recza, Pełczyc i Krzęcina, w mniejszym stopniu Bierzwnika i Drawna. Do Barlinka dojeżdżają natomiast głównie pracownicy z Pełczyc i Choszczna, a w dużo mniejszej skali z Krzęcina i Nowogródka Pomorskiego. Analizując bilans przepływu osób najbliższej sytuacji równowagi w ilości osób przyjeżdżających do danej gminy i wyjeżdżających z niej do pracy jest gmina Pyrzyce i Drawno. Jednak najbardziej popularnym kierunkiem poszukiwania zatrudnienia są zakłady pracy zlokalizowane poza obszarem Partnerstwa. Jest to kluczowy kierunek dla mieszkańców ze wszystkich gmin Partnerstwa.

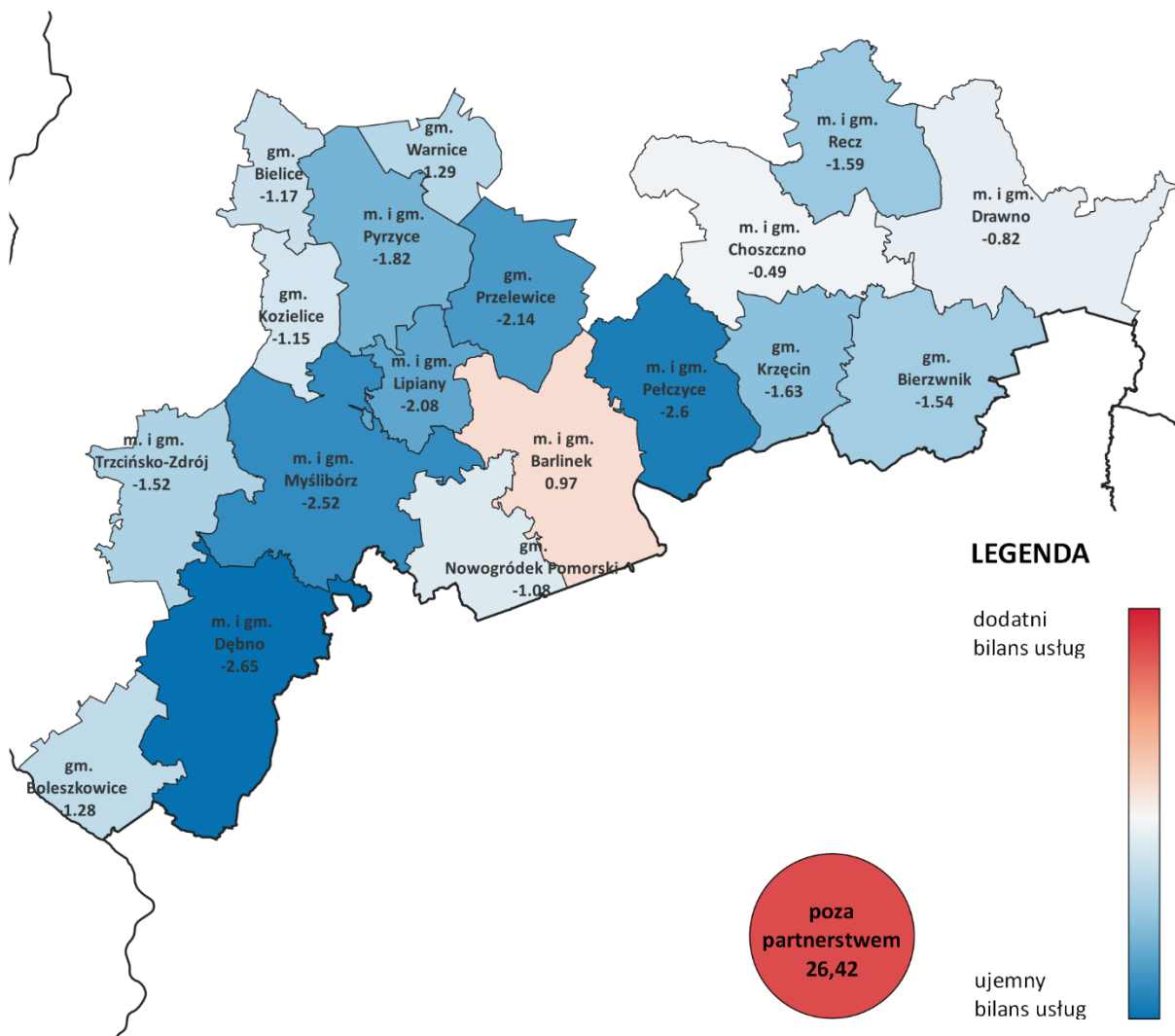
Ryc. 5 Bilans usług rynkowych na obszarze Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Analiza całościowa przepływu mieszkańców w celu zaspokajania potrzeb życiowych w omówionych wyżej obszarach aktywności społeczno-ekonomicznej pozwala jednoznacznie stwierdzić, iż ogólny bilans dla całego Partnerstwa jest ujemny. W znacznie większym zakresie mieszkańcy poszukują potrzebnych im usług poza obszarem Partnerstwa. Ośrodki znajdujące się na północ lub południe od obszaru Partnerstwa oraz z pewnością również zagranicą są silnym magnesem dla mieszkańców. Natomiast w obszarze Partnerstwa wyróżnia się Barlinek jako jedyna gmina z dodatnim bilansem przepływu usług. W najmniejszym stopniu, z lokalnych usług korzystają mieszkańcy Pełczyc, Dębna, Przelewic, Myśluborza i Lipian.

Ryc. 6 Bilans ogólny przepływu usług na obszarze Partnerstwa

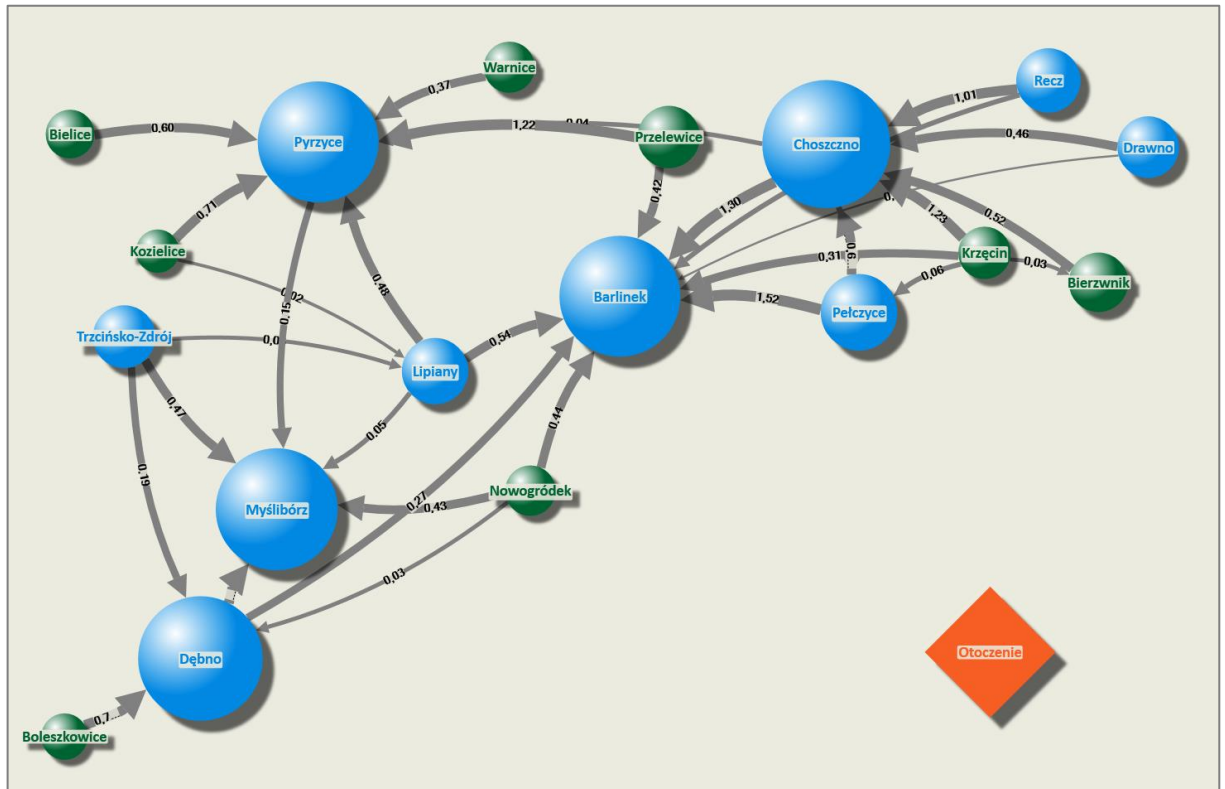

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Na etapie diagnozy przepływ usług badany był w obszarach: oświata, zdrowie, kultura, sport, rekreacja, usługi rynkowe, rynek pracy. Prezentowane niżej diagramy obrazują stan przepływu usług we wszystkich obszarach oraz w zakresie kierunków: wewnątrz Partnerstwa i na zewnątrz. Wyniki dają obraz w jakim stopniu mieszkańcy zaspokajają swoje potrzeby życiowe w obrębie Partnerstwa, w których ośrodkach osiedleńczych, a po które usługi są zmuszeni sięgać poza Partnerstwem.

W obszarze Partnerstwa, ośrodkami centrotwórczymi są przede wszystkim Choszczno, Barlinek, Pyrzyce, Myślibórz i Dębno. Mieszkańcy Partnerstwa z mniejszych miast i gmin do tych właśnie miast udają się by pozyskać niezbędne im produkty lub usługi. Sytuację tą obrazuje ryc. nr 7.

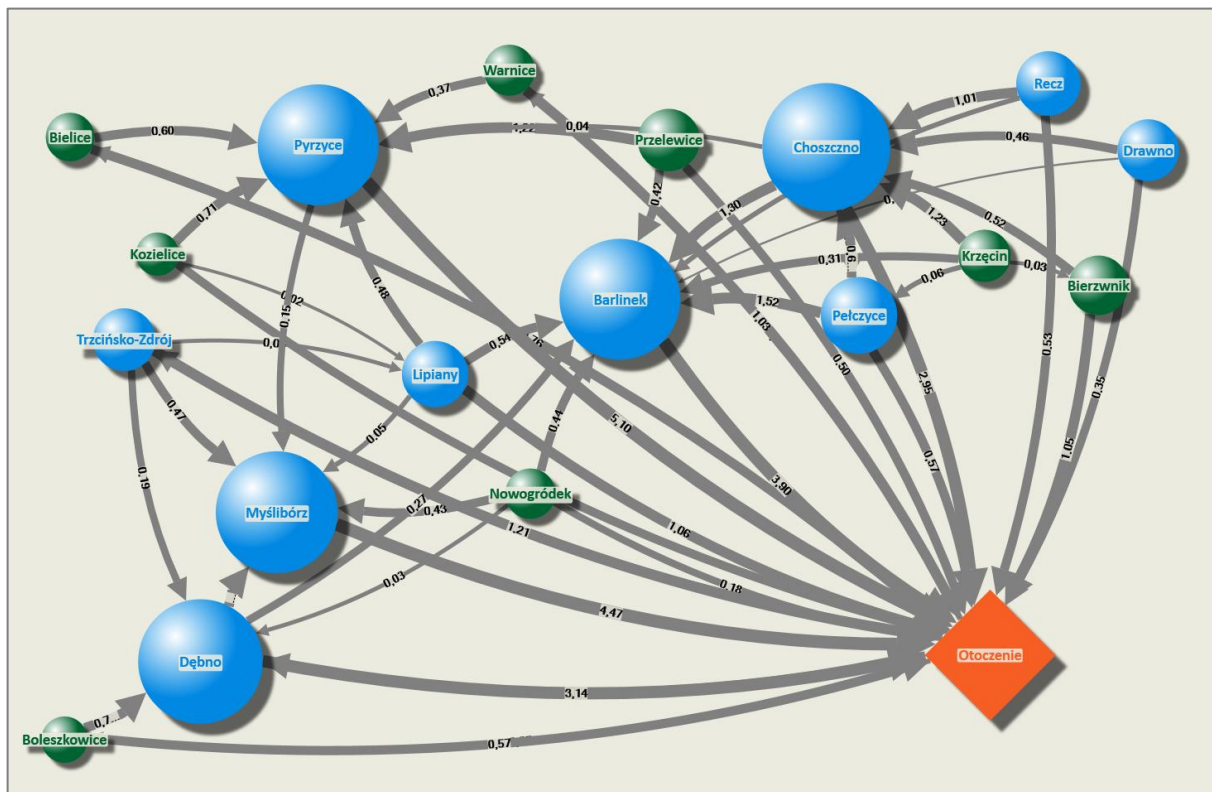
Ryc. 7 Przepływ usług wewnątrz Partnerstwa (wszystkie obszary)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Jeśli do prezentowanego obrazu dołączymy analizę udziału miejscowości znajdujących się poza Partnerstwem, z łatwością można dostrzec, iż mieszkańcy w dużo większym stopniu korzystają z usług poza obszarem Partnerstwa. Taka sytuacja nasuwa wniosek, iż w obszarze Partnerstwa mieszkańcy nie znajdują wystarczającego koszyka usług, który spełnia oczekiwania konsumenckie pod względem rodzaju i jakości oferowanych produktów i usług (ryc. nr 8).

Ryc. 8 Ogólny bilans usług obszaru Partnerstwa (wszystkie obszary)

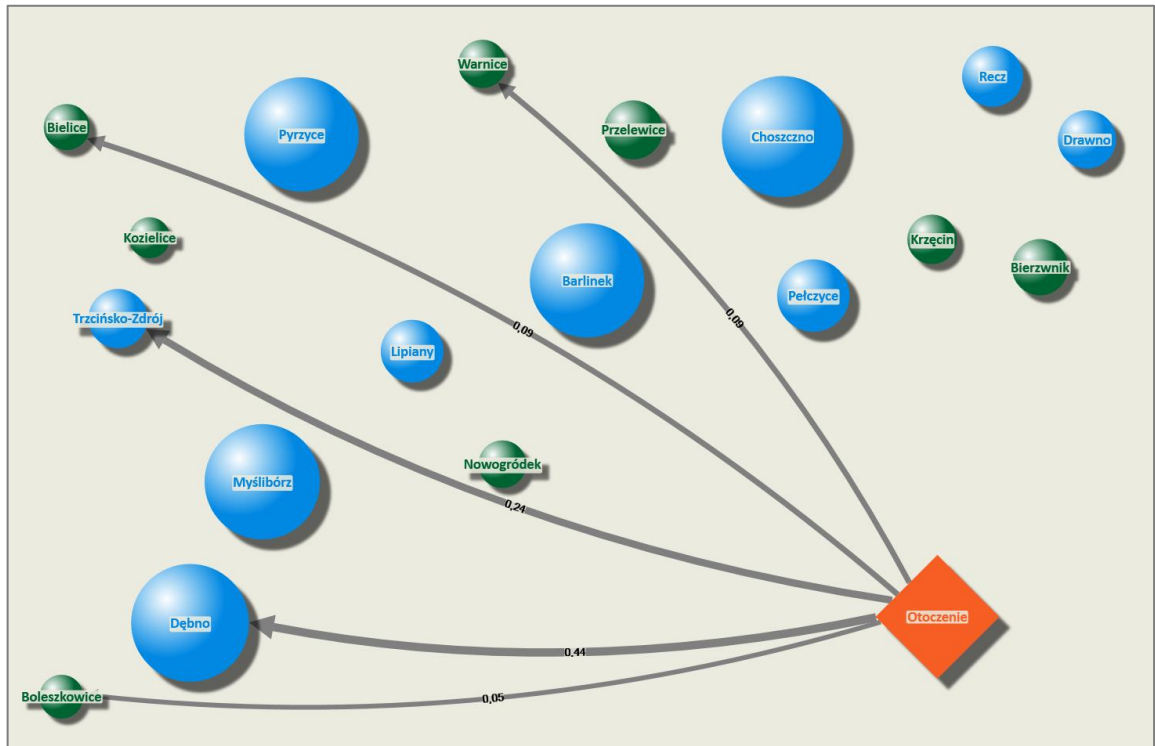

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Z kolei dla osób z zewnątrz, obszar Partnerstwa nie stanowi istotnego źródła zaspokajania potrzeb życiowych. W nieco większym zakresie mieszkańcy spoza obszaru Partnerstwa przyjeżdżają do Dębna i Trzcianka-Zdroju oraz w mniejszym do Bielic, Warnic i Boleszkowic, aby skorzystać z usług oświaty (lokalne szkoły), zdrowia (POZ, szpital), kultury, sportu i rekreacji i innych usług rynkowych. Są to głównie mieszkańcy okolicznych gmin.

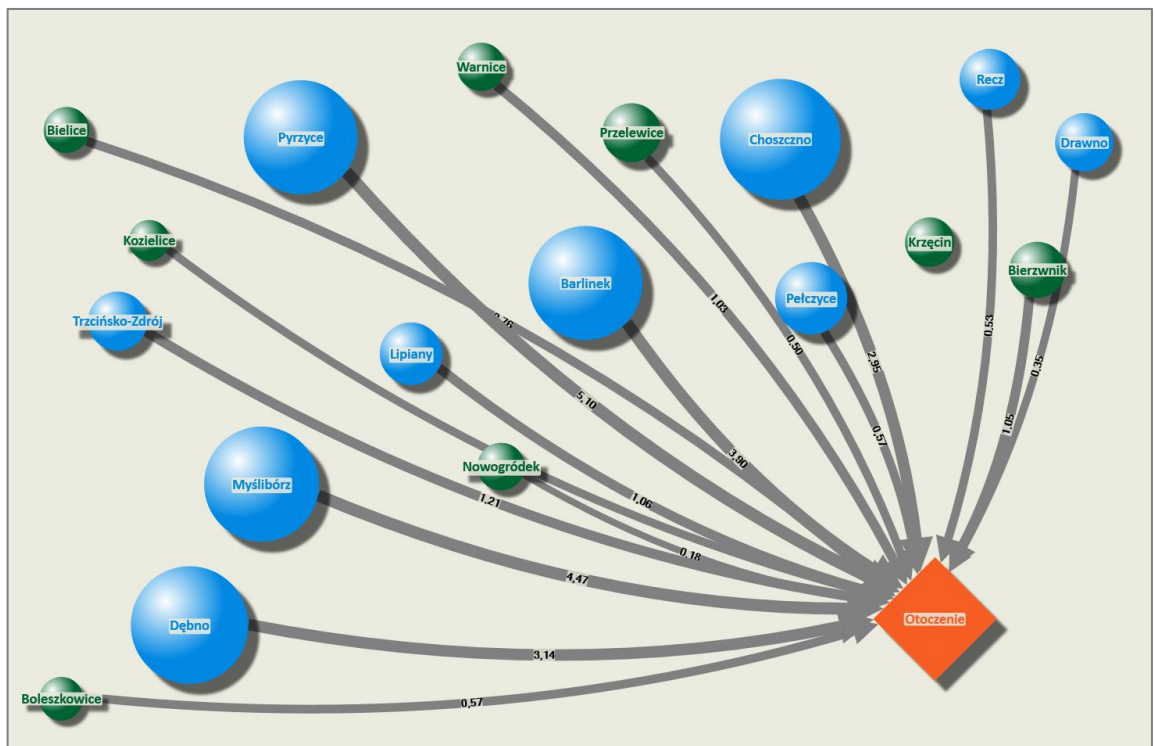
W zakresie rynku pracy w obrębie Partnerstwa mieszkańców skupiają główne ośrodki miejskie. Znaczący strumień przepływu osób widoczny jest jednak w kierunku zewnętrznym, poza obszar Partnerstwa. Zależności te przedstawiają ryc. nr 9 i 10.

Ryc. 9 Eksport usług poza obszar Partnerstwa (wszystkie obszary)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Ryc. 10 Import usług poza obszaru Partnerstwa (wszystkie obszary)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

2. Cele Partnerstwa i ich operacjonalizacja

2.1. Cele strategii Partnerstwa

2.1.1. Cel ogólny (misja) Partnerstwa

Cel ogólny przedstawia kluczowe wartości będące fundamentem zawiązania Partnerstwa.

Misja Partnerstwa została określona następująco:

Tworzymy wspólnotę otwartą, uczącą się, opartą na zaufaniu, współpracy i włączeniu społecznym, rozważnie korzystającą z lokalnych potencjałów.

Misja Partnerstwa to przede wszystkim chęć budowania społeczności lokalnej, w której czynnikami rozwoju są wzajemne zaufanie, współpraca, empatia, otwartość na drugiego człowieka, ale również na zmiany otoczenia, wyrażone w elastycznym podejściu do codziennego życia. Wartościom tym towarzyszyć ma większa tolerancja, pokój i poczucie bezpieczeństwa, racjonalne korzystanie z endogennych potencjałów obszaru, które dla wielu przyszłych pokoleń powinny stanowić źródło rozwoju i dobrej jakości życia.

2.1.2. Cele szczegółowe strategii Partnerstwa

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jako główny cel określa *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.*

Na poziomie krajowym priorytet rozwojowy został ustawiony na spójność społeczną. Rozwój gospodarczy kraju powinien bezpośrednio przekładać się na korzyści dla obywateli. Efektem podejmowanych działań strategicznych ma być wzrost dochodów i poprawa jakości życia Polaków, rozumianego jako: *zapewnienia odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawę dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonujący stan środowiska oraz poczucie bezpieczeństwa.*

Zwiększenie skali włączenia i spójności społecznej, rozwój gospodarczy Partnerstwa z uwzględnieniem lokalnych potencjałów, przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego Partnerstwa, wpisują się w tak zarysowany kształt rozwoju Polski.

Osiągnięcie efektów tożsamyh z określonymi na poziomie krajowym zależy będzie od stopnia współpracy społeczności lokalnej, przedsiębiorców, samorządów oraz doboru przedsięwzięć i skuteczności ich realizacji.

Ideą przewodnią zarządzania strategicznego województwa zachodniopomorskiego do roku 2030 jest stworzenie warunków do konkurencyjnego, nowoczesnego i zróżnicowanego rozwoju gospodarczego, wykorzystującego walory geograficzne i środowiskowe regionu. Uwarunkowania te mają wykreować możliwości rozwoju, przekładając się na wiele lepszą jakość życia dla społeczności lokalnej.

W wymiarze wizji i misji określonych przez Partnerstwo, Lider Pojezierzy podąża tak wyznaczoną na poziomie wojewódzkim ścieżką postępu. Obszarami spójnymi w zakresie zarządzania strategicznego i rozwoju województwa oraz Partnerstwa są m.in. integracja społeczności lokalnej i podniesienie kapitału społecznego, wzmocnienie pozycji gospodarczej, wykorzystanie potencjałów endogennych; wzrost spójności obszarowej, podnoszenie jakości przestrzeni publicznych i wzmacnianie subregionalnych ośrodków miejskich; wyważone korzystanie z zasobów przyrodniczych, kulturowych i ich zachowanie dla przyszłych pokoleń jako bogactwa regionu.

Odpowiednie zaprojektowanie, przez władze województwa interwencji w zakresie funduszy regionalnych UE, ma te procesy rozwojowe umożliwić i zintensyfikować. Główne obszary zaangażowania, tj. CP 2 i CP 5 dają możliwości finansowania przedsięwzięć prorozwojowych m.in. w zakresie turystyki, sieci tras rowerowych, zapobiegania negatywnym zmianom klimatycznym, zachowania walorów kulturowych, rozwoju edukacji zawodowej uwzględniającej potrzeby rynku pracy, wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym czy dostępności do coraz lepszych usług publicznych oferowanych mieszkańcom przez samorzady. Zintegrowanie przedsięwzięć na poziomie zastosowanych w województwie instrumentów lokalnych, tj. IIT oraz RLKS, daje kolejny wymiar możliwej współpracy pomiędzy Lokalnymi Grupami Działania, a samorządami, społecznością lokalną, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Nie tylko regionalne fundusze UE będą wspierać rozwój Partnerstwa. Perspektywa wieloźródłowego podejścia do finansowania przedsięwzięć jest szansą na zwiększenie możliwości pozyskania środków finansowych, a tym samym szans na realizację projektów służących rozwojowi społeczności lokalnej.

Tabela 5. Powiązanie celów strategii Partnerstwa z celami strategii wyższego rzędu

Cel szczegółowy nr 1

Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

- Cel szczegółowy 1.1: Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo;
- Cel szczegółowy 1.5: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;;
- Cel szczegółowy 2.1: Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;
- Cel szczegółowy 3.2: Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
- Cel szczegółowy 3.3: Poprawa organizacji i świadczenia usług publicznych

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030:

- Cel kierunkowy 1.1: Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny;
- Cel kierunkowy 1.2: Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu;
- Cel kierunkowy 1.3: Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego;
- Cel kierunkowy 3.4: Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych

Cel szczegółowy nr 2

Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

- ✓ Cel szczegółowy 1.1: Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo;
- ✓ Cel szczegółowy 1.5: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów
- ✓ Cel szczegółowy 2.2: Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
- ✓ Cel szczegółowy 2.3: Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnym Inteligentnych Specjalizacjach

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030:

- ✓ Cel kierunkowy 2.1: Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje
- ✓ Cel kierunkowy 2.2: Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu
- ✓ Cel kierunkowy 3.2: Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych;
- ✓ Cel kierunkowy 3.3: Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury.

Cel szczegółowy nr 3

Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:

- ✓ Cel szczegółowy 1.1: Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo;
- ✓ Cel szczegółowy 1.5: Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;
- ✓ Cel szczegółowy 2.3: Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
- ✓ Cel szczegółowy 3.2: Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
- ✓ Cel szczegółowy 3.3: Poprawa organizacji i świadczenia usług publicznych

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030:

- ✓ Cel kierunkowy 2.1: Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje;
- ✓ Cel kierunkowy 2.3: Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu;
- ✓
- ✓ Cel kierunkowy 3.3: Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury
- ✓ Cel kierunkowy 3.4: Udoskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym regionu.

Źródło: opracowanie własne

Wpisywanie się założeń rozwojowych Partnerstwa w koncepcje strategii wyższego rzędu, wzajemne dopełnianie się przedsięwzięć definiowanych poprzez różne instrumenty terytorialne, perspektywa korzystania z wielu źródeł finansowania tworzą elastyczną i efektywną architekturę interwencji na poziomie Partnerstwa.

Formułowanie celów strategicznych Partnerstwa wraz z misją i wizją odbyło się podczas dwóch warsztatów strategicznych z Grupą Roboczą oraz na spotkaniach z Radą Partnerstwa, na podstawie zdiagnozowanych problemów oraz wstępnie wytyczonych kierunków rozwoju. Wzięto również pod uwagę informacje jakościowe pochodzące z badań mieszkańców, liderów społecznych oraz debaty z młodzieżą. Wiele obszarów interwencji okazało się wspólnych. Cele zostały określone w trzech wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym.

WYMIAR SPOŁECZNY

Cel szczegółowy nr 1

Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym

Na etapie diagnozy znacząca ilość wskazań problemów i ich przyczyn dotyczyła przede wszystkim wymiaru społecznego Partnerstwa, w szczególności kwestii demograficznych, dostępności usług publicznych, jakości życia na obszarze Partnerstwa.

Jako główne problemy wskazano przede wszystkim na:

- problemy demograficzne, odpływ młodych ludzi, starzenie się społeczeństwa, brak zastępowalności pokoleniowej,
- znaczny stopień zagrożenia wykluczeniem społecznym, marginalizacją w szczególności na obszarach popegeerowskich,
- braki w infrastrukturze i dostępności usług społecznych, w infrastrukturze żłobkowej, przedszkolnej,
- ograniczoną i niedostosowaną do rynku pracy ofertę kształcenia zawodowego,
- braki w infrastrukturze edukacji, zwłaszcza w zakresie edukacji zawodowej,
- niewystarczający poziom opieki zdrowotnej ogólnej i specjalistycznej,
- brak dostępności mieszkań na obszarze Partnerstwa, zdegradowany zasób komunalny,
- oferta kulturalna niedostosowana do potrzeb i oczekiwań mieszkańców,
- deficyty w infrastrukturze kultury,
- izolacjonizm mieszkańców, brak wykształconej tożsamości regionalnej, więzi mieszkańców, zbyt niski poziomu współpracy samorządów lokalnych i społeczności lokalnej.

Ważnym czynnikiem wywierającym pozytywny wpływ na rozwój społeczności lokalnej jest kilkunastoletni okres współpracy pod egidą Lokalnej Grupy Działania „Lider Pojezierza”, a także realizacja wspólnych przedsięwzięć w ramach kontraktów samorządowych.

Rozwój Partnerstwa w wymiarze społecznym koncentruje się na integrowaniu społeczności i rozwijaniu współpracy lokalnej. Z uwagi na rozległość obszarową oraz liczebność samorządów Partnerstwa ugruntowanie tożsamości, wzajemnego zaufania, umiejętności efektywnej współpracy jest determinantą dalszego rozwoju Partnerstwa.

Niwelowanie deficytów społecznych, wyrównywanie szans społecznych jest kolejnym, istotnym czynnikiem rozwojowym. Wzmocnienie kapitału społecznego jako wartości opartej właśnie o wzajemne relacje społeczne i zaufanie jednostek, przyniesie więcej korzyści społecznych i ekonomicznych mieszkańcom Partnerstwa.

WYMIAR GOSPODARCZY

Cel szczegółowy nr 2

Konkurencyjna gospodarska lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa

Wymiar gospodarczy również był szeroko uwzględniany w opracowanych drzewach problemów na etapie diagnostycznym.

Jako kluczowe zdefiniowano następujące problemy:

- słabe uwarunkowania i bariery w rozwoju przedsiębiorczości, w tym sektora MSP,
- niewielką skalę wykorzystania potencjałów obszaru jako impulsów wzmocnienia gospodarczego,
- niedostatki w infrastrukturze gospodarczej,
- trudności z pozyskaniem wykwalifikowanej siły roboczej, niski poziom płac,
- brak atrakcyjnych ofert i miejsc pracy dla ludzi młodych
- słaby rozwój turystyczny obszaru, niedostatki infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, luki w sieci tras rowerowych, niedostatek atrakcyjnej oferty,
- zdecydowanie słaba jakość dróg na większości obszaru Partnerstwa, niedobór połączeń komunikacji publicznej wpływający na obniżenie komfortu życia mieszkańców obszaru.

Przedstawione problemy kluczowe stanowią jedynie część całego wachlarza problemów i ich przyczyn w sferze ekonomicznej Partnerstwa. Brak zaopiekowania występujących problemów, podejmowania działań zaradczych i rozwojowych, doprowadzi do stagnacji obszaru i znacznego pogorszenia jakości życia, a w szczególności pogłębienia nierówności społecznych.

W ramach tego celu najsilniej reprezentowanymi kierunkami działań są:

- niwelowanie barier i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w porozumieniu wielu aktorów – samorządów, przedsiębiorców, sektora pozarządowego,
- rozwój szeroko pojętej infrastruktury wspierającej przedsiębiorców (technicznej, lokalowej, terenów inwestycyjnych i in.),
- budowanie rezerwuaru kadr w postaci młodych wykształconych pracowników, jak również edukowanie do przedsiębiorczości, doksztalcanie, przekwalifikowanie pracowników, pozyskiwanie specjalistów,
- wykreowanie sektora turystycznego, rozwijanie oferty turystycznej w oparciu o lokalne potencjały obszaru,

- zapewnienie funkcjonalnego transportu publicznego oraz dobrej jakościowo sieci dróg lokalnych.

Rozwój konkurencyjnej gospodarki lokalnej to również nakłady na innowacyjność produktową i procesową przedsiębiorstw. Wykorzystanie inteligentnych specjalizacji w zakresie OZE jest szansą rozwojową Partnerstwa. Rozwój gospodarczy, a tym samym przełożenie na podniesienie jakości życia mieszkańców, będzie wymagał realizacji kompleksowych przedsięwzięć na całym obszarze Partnerstwa w opisanych wyżej kierunkach.

WYMIAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Cel szczegółowy nr 3

Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa

Na etapie diagnozy i definiowania celów strategicznych w obszarze tym wskazano najmniejszą ilość problemów rozwojowych. Partnerstwo „Lider Pojezierzy” może poszczycić się wieloma walorami środowiska naturalnego - głównie bogactwem jezior, bioróżnorodnością gatunkową fauny i flory, a także przykładami historycznej zabudowy czy dawnych założeń przestrzennych miast i osad.

W sferze środowiskowej można wskazać następujące główne problemy:

- deficyty w infrastrukturze wodnej i kanalizacyjnej,
- braki infrastruktury związanej z gospodarką odpadami oraz selektywną zbiórką odpadów,
- niewielkie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, a także niedostatki w zakresie utrzymania odpowiedniej termiki obiektów budowlanych,
- zapobieganie degradacji środowiska przyrodniczego, poprzez zaniedbanie, ekspansywną eksploatację, zagrożenie pożarowe i in.

Z kolei w wymiarze przestrzennym Partnerstwo boryka się w szczególności z:

- brakiem ładu przestrzennego zagospodarowania obszaru,
- degradacją obiektów zabytkowych, historycznej tkanki zabudowy miast
- zaniedbaniem, często zniszczeniem terenów zielonych w obszarach zabudowanych

Wiele historycznych elementów zabudowy lub struktury zagospodarowania przestrzennego miast i wsi uległo bezpowrotnej degradacji wskutek błędnych decyzji i działań podejmowanych w poprzednich dziesięcioleciach. Ważne jest zatem

powstrzymanie dalszej degradacji, przywrócenie możliwie najlepszej świetności zabytkom i założeniom parkowym, które zostaną udostępnione mieszkańcom i innym osobom zainteresowanym. Odnowienie przestrzeni miejskiej i wiejskiej wpłynie bezpośrednio na podniesienie jakości życia mieszkańców Partnerstwa. Jest to również postulat wysuwany przez różne grupy, m.in. młodzież, liderów społecznych.

Działania w ramach niniejszego celu strategicznego koncentrować się będą głównie na ochronie walorów przyrodniczych i zahamowaniu czynników przyczyniających się do degradacji środowiska naturalnego lub jego nadmiernej eksploatacji. Zmiany klimatyczne powodują konieczność angażowania środków finansowych i zasobów w przedsięwzięcia związane z zieloną energetyką (m.in. odnawialne źródła energii, oszczędność energii), lepszym gospodarowaniem zasobami naturalnymi (m.in. wodą opadową, recyklingowi odpadów).

Kształtując zakres interwencji w ramach strategii w nurcie podejścia zintegrowanego zostały zweryfikowane pod kątem ich wpływu na wymiar społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny. Praktycznie każdy z celów strategicznych realizuje co najmniej dwa wymiary rozwoju lokalnego.

Cel szczegółowy nr 1 *Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym* oddziałuje przede wszystkim na wymiar społeczny. Aktywizacja społeczna, współpraca samorządów i mieszkańców, integracja, nabywanie nowych kompetencji ogólnych, zachowanie dobrego stanu zdrowia mają również pośrednie oddziaływanie na wymiar gospodarczy rozwoju Partnerstwa.

W celu szczegółowym nr 2 *Konkurencyjna gospodarska lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa* budowanie dobrobytu poprzez wymiar gospodarczy jest kluczowym aspektem. Podejmowanie działań w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju ma pozytywny wpływ na wymiar środowiskowy. Z kolei wszelkie przedsięwzięcia związane z rozwojem zawodowym, pozyskiwaniem kadr do lokalnej gospodarki, angażowaniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w inicjatywy gospodarcze wiąże ze sobą obydwa wymiary: społeczny i gospodarczy. Podniesienie ekonomicznej stopy życiowej mieszkańców, rozwój gospodarczy obszaru jest również fundamentalnie istotny dla poprawy jakości życia społeczności lokalnej Partnerstwa. Zintegrowanie kierunków rozwoju i podejmowanych działań w obu tych wymiarach jest zatem szczególnie ważne.

Wymiary środowiskowy i przestrzenny zostały połączone w ramach celu szczegółowego nr 3 *Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa*. Podjęcie projektowanego zakresu

interwencji oddziałuje bezpośrednio na sferę bytową mieszkańców i na lepsze warunki życia na obszarze Partnerstwa.

Korelację pomiędzy celami szczegółowymi a wymiarami rozwoju przedstawia tabela nr 5.

Tabela 6. Integracja celów szczegółowych strategii

Cele szczegółowe strategii:	Cel koresponduje z wymiarami:			
	Spolecz- nym	Gospo- darczym	Środowi- skowym	Przest- rzeniowym
Cel 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym				
Cel 2 Konkurencyjna gospodarska lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa				
Cel 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa				

Źródło: opracowanie własne

2.1.3. Wizja strategiczna Partnerstwa

Wypracowanie wizji Partnerstwa, czyli przyszłego, wyobrażonego stanu Partnerstwa w 2030 roku, zostało oparte o szereg dyskusji z przedstawicielami samorządów, sądy wyrażone w badaniach społecznych, debatę z młodzieżą Partnerstwa.

Wizja Partnerstwa przedstawia się w następujący sposób:

Partnerstwo „Lider Pojezierzy” stanie się miejscem atrakcyjnym do życia i pracy, dbającym o równowagę rozwoju lokalnego oraz poszanowanie walorów kulturowych i przyrodniczych.

Znaczącym i ważnym czynnikiem jest budowanie tożsamości lokalnej, związaną z obszarem, który powinien stawać się miejscem pozwalającym na godne życie i rozwój zawodowy.

Zdaniem mieszkańców, młodzieży i samorządowców obszar Partnerstwa powinien stawać się miejscem z zadbanymi przestrzeniami publicznymi, odnowionymi i zagospodarowanymi budynkami, z zachowanymi i atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi. Zatrudnienie na lokalnym rynku pracy, szansa na rozwój zawodowy umożliwią pozostanie w społeczności lokalnej, w miejscu

urodzenia, bez konieczności migracji w inne obszary kraju lub za granicę. Wizja Partnerstwa wiąże się także z wyobrażeniem zmian zachodzących w społeczności lokalnej tego obszaru w perspektywie bliskiej dekady.

Marzeniem, w szczególności młodzieży, jest zmiana wizerunkowa społeczeństwa.

„Kiedy myślę o społeczności lokalnej za kilka lat, widzę więcej młodzieży na dworze, uśmiechającej się, cieszącej się z życia w tym miejscu, nie chodzą tutaj tylko starsze osoby, ale też młodzi ludzie, młodzież, która czerpie radość z życia.”¹

Osiągnięcie wymarzonej perspektywy rozwoju będzie wspomagać misja, prezentująca wartości Partnerstwa i zobowiązania wobec mieszkańców obszaru.

2.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

2.2.1. Działania i typy projektów realizujące cele strategiczne strategii

Określone powyżej cele strategiczne wymagają uszczegółowienia w postaci zaplanowanych kierunków działań oraz propozycji konkretnych typów projektów.

Przypisane do każdego z celów strategicznych działania, przedstawiają kierunek podejmowanych interwencji w perspektywie do roku 2030, opisują obszar aktywności jaki będzie podejmowany przy osiągnięciu danego celu. Ich realizacja w możliwie szerokim spektrum, może najpełniej przyczynić się do osiągnięcia danego celu strategicznego, wskazanych rezultatów i efektów.

Typy projektów prezentują przykładowe przedsięwzięcia, rekomendowane do realizacji w myśl założonych celów i kierunków działań. Typy projektów przypisane do poszczególnych celów nie są katalogiem zamkniętym, a ich wskazanie nie jest równoznaczne z konkretnym projektem do realizacji. W procesie monitorowania i ewaluacji strategii mogą zostać wskazane inne przedsięwzięcia, adekwatne do bieżącej sytuacji społeczno-ekonomicznej Partnerstwa, przybliżające do osiągnięcia celu strategicznego.

Cele operacyjne, a wraz z nimi kierunki działań i typy projektów przedstawione w tabeli nr 6, mają odpowiedzieć na zdiagnozowane problemy i ich przyczyny.

---

¹ Wypowiedź uczestniczki debaty z młodzieżą przeprowadzonej w Lipianach, 7 lutego 2023 roku.

Tabela 7. Działania i typy projektów przewidziane dla realizacji w ramach celów strategicznych

Cel strategiczny nr 1		
Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Przykładowe typy działań
1.1. Włączenie społeczne	1.1.1. Przeciwdziałanie marginalizacji grup defaworyzowanych	<ul style="list-style-type: none"> • programy wspierające mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności z obszarów popegeerowskich, a także opuszczających zakłady karne, zagrożonych uzależnieniami i in. • zagospodarowanie czasu wolnego oraz wsparcie socjoterapeutyczne dzieci i młodzieży, street working • interwencja kryzysowa, przeciwdziałanie przemocy w rodzinach • edukacja rodzicielska, w szczególności rodzin dysfunkcyjnych • pomoc w usamodzielnianiu się młodych osób z pieczy zastępczej • rozwój pozainstytucjonalnych form opieki nad nieletnimi (m.in. rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze) • budowanie wrażliwości społecznej na osoby samotne, potrzebujące opieki, wsparcia w życiu codziennym, • zapewnianie różnych form opieki, pomocy i integracji osób bezdomnych, ubogich, w trudnej sytuacji życiowej
	1.1.2. Aktywni seniorzy w społeczności lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> • działania wykorzystujące potencjał grupy tzw. młodych seniorów na rzecz rozwoju społeczności lokalnej (np. wolontariat senioralny, grupy wsparcia) • rozwój Kół Gospodyń / Gospodarzy Wiejskich i innych form aktywności seniorów

		<ul style="list-style-type: none"> • aktywność sportowa, rekreacyjna, kulturalna seniorów w oparciu o lokalne zasoby i potencjały • aktywizowanie społeczności seniorów w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku • animacje międzypokoleniowe, łączące pokolenia seniorów z pokoleniem wieku średniego, dziećmi, młodzieżą
	<p>1.1.3. Dostępność Partnerstwa dla osób ze specjalnymi potrzebami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • niwelowanie barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz w obiektach użyteczności publicznej • kształtowanie przestrzeni publicznej w oparciu o zasady projektowania uniwersalnego • modelowanie postaw społecznych otwartości na osoby ze specjalnymi potrzebami (np. akcje społeczne)
	<p>1.1.4. Dobrej jakości infrastruktura sportowa i rekreacyjna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój lokalnej i ponadlokalnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • doposażenie obiektów sportowych • dostępność infrastruktury sportowej dla osób ze specjalnymi potrzebami
<p>1.2. Wysoka jakość edukacji</p>	<p>1.2.1. Wzrost kompetencji i wiedzy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie kompetencji w zakresie kształcenia ogólnego (np. zajęcia dodatkowe, koła zainteresowań) • nabywanie kompetencji kluczowych i społecznych dzieci, młodzieży i dorosłych • programy doradztwa zawodowego oparte o wymiar praktyczny doświadczenia przez młodzież różnych zawodów
	<p>1.2.2.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości infrastruktury edukacji • doposażenie szkół i placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne

	Nowa jakość infrastruktury edukacji	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie infrastruktury i pomocy do nauczania wspomaganego
1.3. Zdrowe społeczeństwo	1.3.1. Zapewnienie specjalistycznej opieki zdrowotnej	<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie lekarzy specjalistów na rynku krajowym i międzynarodowym (np. programy rezydencyjne, zatrudnianie hybrydowe, staże, wymiany) • programy pozyskiwania młodych kadr medycznych, tworzenie uwarunkowań do realizacji staży lekarskich w miejscowych szpitalach • rozwój telemedycyny i diagnostyki na odległość
	1.3.2. Profilaktyka zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie zachowaniom ryzykownym u dzieci i młodzieży • zapobieganie chorobom cywilizacyjnym u dzieci, młodzieży i dorosłych • promowanie postaw prozdrowotnych i edukacja różnych grup społecznych, aktywnego stylu życia • zapewnienie profilaktyki i opieki zdrowotnej bezdomnym, samotnym, potrzebującym • akcje społeczne w obszarze ochrony zdrowia • programy profilaktyczne zgodnie z aktualną mapą potrzeb zdrowotnych województwa
	1.3.3. Modernizacja infrastruktury zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> • doposażenie ośrodków POZ • tworzenie ambulatoriów opieki specjalistycznej • unowocześnianie szpitali powiatowych, ośrodków rehabilitacji i in. • tworzenie systemów reagowania kryzysowego w obszarze ochrony zdrowia (m.in. w przypadku zagrożeń epidemiologicznych) • zapewnienie infrastruktury do rozwoju telemedycyny i e-usług w obszarze zdrowia

1.4. Integracja i rozwój Partnerstwa	1.4.1. Mieszkalnictwo	<ul style="list-style-type: none"> • powstawanie lokalnych zasobów mieszkaniowych • utrzymanie i poprawa stanu komunalnego zasobu mieszkaniowego • uruchamianie różnorodnych form rozwoju mieszkalnictwa (np. TBS, Społeczne Agencje Najmu, najem krótko i długookresowy, mieszkalnictwo na wodzie, kooperatywy mieszkaniowe) • adaptacja pustostanów na cele mieszkaniowe • planowanie rozwoju mieszkalnictwa (np. kreowanie polityk rozwojowych, powiązanie z gospodarką, planowaniem przestrzennym)
	1.4.2. Rozwój infrastruktury i usług społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie infrastruktury do opieki żłobkowej i przedszkolnej (np. budowa, remont, modernizacja obiektów na żłobki, przedszkola, kluby malucha) • uruchamianie różnych form opieki żłobkowej i przedszkolnej (np. białe przedszkola, leśne przedszkola, oddziały integracyjne, kluby, opieka czasowa w miejscu zamieszkania) • poprawa jakości i różnorodności form kształcenia przedszkolnego (np. zajęcia umuzykalniające, ruchowe, sensoryczne, doświadczania świata) • tworzenie infrastruktury usług społecznych
	1.4.3. Współpraca samorządowa	<ul style="list-style-type: none"> • budowanie interdyscyplinarnych zespołów problemowych pomiędzy samorządami lokalnymi na rzecz rozwoju Partnerstwa, rozwiązywania sytuacji problemowych • wzrost kompetencji i potencjału kadr samorządowych, sprawności funkcjonowania samorządów lokalnych (np. w oparciu o rekomendacje OECD), dzielenie się wiedzą na rzecz rozwoju Partnerstwa

		<ul style="list-style-type: none"> • wspólna realizacja zadań i projektów, wspólne pozyskiwanie usługodawców i dostawców (m.in. zamówienia grupowe, porozumienia projektowe, spółdzielczość) • planowanie rozwoju lokalnego w oparciu o wspólne korzystanie z dostępnych zasobów i potencjałów Partnerstwa, wspólne korzystanie z infrastruktury, usług i in. • współpraca w zakresie analiz trendów, diagnoz, wymiany wiedzy, informacji wpływających na wzrost potencjału rozwojowego Partnerstwa • wizyty studyjne, inspirowanie dobrymi praktykami krajowymi i międzynarodowymi na ścieżce rozwoju lokalnego Partnerstwa • budowanie kompetencji do dialogu społecznego, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, • współpraca z organizacjami pozarządowymi, KGW, LGD, LGR, grupami nieformalnymi i in. na rzecz rozwoju Partnerstwa
	<p>1.4.4. Integracja społeczności lokalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • budowanie atmosfery otwartości, tolerancji, zaufania i współpracy • programy lojalnościowe, wspierające rozwój Partnerstwa (np. karta mieszkańca, wspólne promocje dla mieszkańców, benefity w dostępie do usług, produktów lokalnych) • wspólne imprezy kulturalne, sportowe, rozwój turystyki wewnętrznej • wspólne tworzenie i dzielenie się zasobami i produktami lokalnymi • rozwój partycypacji społecznej (m.in. cyklicznych spotkań, rad młodzieżowych, konsultacji społecznych, budżetu obywatelskiego) • tworzenie miejsc spotkań, budowania tożsamości lokalnej i więzi między mieszkańcami Partnerstwa • rozwój różnych form wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej

1.5. Kultura na obszarze Partnerstwa	1.5.1. Tworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej i rozrywkowej	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie diagnozy potrzeb i oczekiwań społeczności lokalnej, • kreowanie sfery kulturalno-rozrywkowej w oparciu o zidentyfikowane potrzeby i propozycje lokalnej społeczności (np. koncerty, festyny, pokazy, festiwale, spotkania, animacje) • kształcenie kadr w obszarze kultury, animatorów kultury, pozyskiwanie ludzi z pasją
	1.5.2. Nowoczesna infrastruktura kultury	<ul style="list-style-type: none"> • remonty, modernizacje, budowy obiektów na cele kulturalne oraz integracji społecznej, z uwzględnieniem dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami (np. domy kultury, świetlice wiejskie) • wyposażenie instytucji kultury (np. sprzęt nagłaśniający, oświetleniowy, informatyczny) • wyposażenie zespołów muzycznych, regionalnych i in.

Cel strategiczny nr 2		
Konkurencyjna gospodarska lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Typy działań
2.1. Innowacyjna i rozwinięta przedsiębiorczość lokalna	2.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> • budowanie wspólnej polityki wspierającej rozwój przedsiębiorczości (m.in. polityka lokalowa, fiskalna, prawna, przestrzenna, inwestycyjna, społeczna, zamówień i dostaw - wspierające lokalną przedsiębiorczość) • współpraca samorządów z przedsiębiorcami (m.in. spotkania biznesowe, konsultacje), z rolnikami, z sektorem rybackim • współpraca samorządów z Lokalnymi Grupami Działania, zrzeszeniami przedsiębiorców, organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwoju gospodarczego Partnerstwa • usprawnienie obsługi inwestorów, również na etapie poinwestycyjnym • promowanie lokalnego biznesu, lokalnych produktów i marek (m.in. gale przedsiębiorczości, targi, wystawy, nagrody i wyróżnienia) • wspieranie rozwoju krótkich łańcuchów dostaw typu „z pola na stół”, „z jeziora na stół” • wspieranie rozwoju ekonomii społecznej, rolniczego handlu detalicznego, sprzedaży bezpośredniej, spółdzielczości, kooperatyw, inkubatorów gastronomicznych i in. • planowanie strategiczne rozwoju regionu, ze szczególnym uwzględnieniem sfery gospodarczej, innowacyjności usług i produktów, kreowania potrzeb, lokalnych zasobów i potencjałów • tworzenie bazy wiedzy, analiz, prowadzenie diagnoz gospodarczych, również we współpracy ze środowiskiem naukowym i przedstawicielami biznesu

		<ul style="list-style-type: none"> • otwarte bazy danych wspierające planowanie ścieżki rozwoju zawodowego, rozwoju przedsiębiorczości • wspieranie zatrudniania ludzi młodych na lokalnym rynku pracy • dostosowanie infrastruktury, przestrzeni, prowadzonych działań w obszarze rozwoju gospodarczego Partnerstwa do wymagań osób ze specjalnymi potrzebami • promocja gospodarcza obszaru Partnerstwa
	2.1.2. Infrastruktura wspierająca przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, w tym z funduszami pożyczkowymi, • rozwój klubów biznesowych dla młodzieży, studentów, również z partnerami międzynarodowymi • wyodrębnienie, przygotowanie prawne, techniczne, formalne bazy lokalowej do prowadzenia działalności gospodarczej • tworzenie miejsc do rozwoju handlu, drobnej wytwórczości (np. rynki / miejsca handlowe dla rolników, sadowników, rybaków, rzemieślników, osób prowadzących sprzedaż bezpośrednią) • tworzenie miejsc do wymiany informacji dla przedsiębiorców i klientów (np. fizycznie dostępne i wirtualne tablice ogłoszeń) • dostępność do infrastruktury teletechnicznej (m.in. Internet) • dostosowanie terenów inwestycyjnych do potrzeb przedsiębiorców (m.in. uzbrajanie terenów inwestycyjnych)
	2.1.3. Edukacja na rzecz przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • programy edukacyjne w przedszkolach i szkołach, rozwijające postawy pro-przedsiębiorcze, z poszanowaniem zasobów i wykorzystaniu potencjałów lokalnych

		<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo i edukacja w zakresie rozwoju zrównoważonej przedsiębiorczości (m.in. ekonomia społeczna, formy prowadzenia działalności gospodarczej, grupy producenckie, klastry) • budowanie kompetencji pracowników samorządowych w zakresie obsługi przedsiębiorców oraz rozwoju gospodarczego regionu, w tym e-usług, • pozyskiwanie partnerów zagranicznych i krajowych prowadzących programy parasolowe, wspierające rozwój przedsiębiorczości • edukacja społeczności w obszarze ekonomii, zrównoważonego rozwoju, wpływu gospodarki na rozwój lokalny, • informowanie o atrakcyjnych źródłach finansowania, zewnętrznych, krajowych i międzynarodowych programach wspierających rozwój przedsiębiorczości
2.2. Kadry dla przedsiębiorców	2.2.1. Nowoczesne kształcenie zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nowych kierunków szkolnictwa zawodowego, na podstawie zdiagnozowanych potrzeb rynku pracy, inteligentnych specjalizacji województwa, kierunków rozwoju gospodarki lokalnej, • dostosowanie jakości infrastruktury edukacji zawodowej do potrzeb związanych z rozwojem szkolnictwa zawodowego, • współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu, zreszzeniami pracodawców, kształcenie w formach zindywidualizowanych typu „mistrz-uczeń”, programy rezydencyjne • tworzenie klas patronackich, wolontariat pracowniczy, programy staży i praktyk zawodowych, • programy stypendialne i rozwojowe dla uczniów szkół zawodowych z angażowaniem lokalnych przedsiębiorców i zasobów rynku pracy, • wdrażanie elastycznych i hybrydowych form pozyskiwania i zatrudniania nauczycieli przedmiotów zawodowych

		<ul style="list-style-type: none"> • rozwój kształcenia ustawicznego, różnych form dokształcania, przekwalifikowania, wzmacniania elastyczności pracowników na rynku pracy, adaptacji do zmiany • budowanie międzynarodowych aliansów w obszarze szkolnictwa zawodowego • programy adaptujące szkoły zawodowe do zmian zachodzących na rynku pracy, budowanie strategii współpracy szkół z pracodawcami w oparciu o współpracę trójsektorową oraz szkolnictwo wyższe
	<p>2.2.2. Zapewnienie pracowników o adekwatnych kompetencjach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • powiązanie polityki mieszkaniowej samorządu z rynkiem pracy i edukacją (edukacja-mieszkanie-praca) • dokształcanie, przekwalifikowanie, adaptacja na rynku pracy migrantów • programy asystenckie, programy promujące i wspierające wchodzenie na rynek pracy osób zagrożonych marginalizacją społeczną (m.in. ludzi młodych, osób ze specjalnymi potrzebami, osób z niepełnosprawnościami) • pozyskiwanie specjalistów w branżach rozwojowych, specjalizacjach regionalnych
<p>2.3. Turystyka na obszarze Partnerstwa</p>	<p>2.3.1. Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie kompleksowych, atrakcyjnych produktów turystycznych, wykorzystujących lokalne produkty i potencjały • prowadzenie diagnoz, analiz, opracowanie programów wspierających rozwój turystyki • promocja turystyki oparta o lokalne zasoby i potencjały, atrakcje, infrastrukturę turystyczną • programy edukacyjne w zakresie rozwoju turystyki • wspieranie rozwoju agroturystyki, gastronomii, powstawania miejsc noclegowych

		<ul style="list-style-type: none"> • programy angażujące społeczność w tzw. turystykę wewnętrzną (m.in. zacieśnianie współpracy, odkrywanie zasobów lokalnych, rekreacja, wykorzystanie lokalnej infrastruktury turystycznej)
	2.3.2. Rozwój sieci tras rowerowych	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie sieci tras rowerowych wspierających rozwój turystyczny obszaru, powiązanych z już dostępną infrastrukturą rowerową (m.in. budowa, oznaczanie, wytyczanie) • promocja sieci tras rowerowych wraz z produktami turystycznymi
2.4. Funkcjonalny transport publiczny	2.4.1. Organizowanie systemu komunikacji publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój elektromobilności (m.in. wyposażenie w różne pojazdy elektryczne takie jak samochody, rowery, hulajnogi i in., budowanie infrastruktury ładowania i obsługi) • opracowanie wspólnego programu rozwoju transportu publicznego (np. o zasięgu powiatowym lub szerszym) • organizacja efektywnego, elastycznego transportu publicznego z wykorzystaniem różnych form (m.in. ruchu samochodowego, kolejowego, rowerowego) • organizacja transportu na życzenie, w szczególności dla seniorów i osób ze specjalnymi potrzebami (transport osobowy, grupowy i in.) • modernizacja, budowa infrastruktury transportowej (m.in. przystanki autobusowe, stojaki na rowery, węzły przesiadkowe)
	2.4.2. Poprawa stanu technicznego dróg lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> • remont, modernizacja, budowa dróg, łączników, ciągów pieszych w zależności od zdiagnozowanych potrzeb

Cel strategiczny nr 3		
Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa		
Cel operacyjny	Kierunek działań	Przykładowe typy działań
3.1. Bezpieczeństwo energetyczne	3.1.1. Poprawa efektywności energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków prywatnych na obszarze Partnerstwa • promowanie i wspieranie budownictwa ekologicznego, odpowiednich materiałów budowlanych, modernizacji energetycznej obiektów i infrastruktury technicznej • wymiana nieekologicznych źródeł ciepła, promowanie i wspieranie rozwiązań przyjaznych dla środowiska
	3.1.2. Wzrost znaczenia OZE	<ul style="list-style-type: none"> • budowa instalacji OZE (m.in. geotermalnych, fotowoltaicznych, wiatrowych, biogazowni) • wspieranie różnych form rozwoju OZE na obszarze Partnerstwa (m.in. w zakresie prawa lokalnego, planowania przestrzennego, edukacji, informacji, wsparcia finansowego) • rozwój spółdzielczości energetycznej i różnych form kooperacji, zmierzających do zmniejszenia zapotrzebowania na energię • ograniczanie chłonności energetycznej obiektów, infrastruktury technicznej i in.
	3.1.3. Zapobieganie ubóstwu energetycznemu	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie rozwiązań ekologicznych, obniżających zapotrzebowanie na energię • programy wsparcia dla mieszkańców zagrożonych skutkami ubóstwa energetycznego

		<ul style="list-style-type: none"> • edukacja mieszkańców (m.in. akcje informacyjne, promocyjne)
3.2. Gospodarka odpadami komunalnymi	3.2.1. Zagospodarowanie stałych odpadów bytowych	<ul style="list-style-type: none"> • powstawanie instalacji odbioru odpadów komunalnych obejmujących selektywną zbiórkę odpadów oraz przetwarzanie odpadów u źródła • programy typu „złota rączka” wspierające naprawy i regenerację różnych produktów strumienie odpadów (m.in. zaangażowanie seniorów, spółdzielnie socjalne, akcje społeczne) • edukacja mieszkańców, wspólne akcje sprzątnia, ochrony zasobów przyrodniczych na obszarze
	3.2.2. Dostępna infrastruktura kanalizacyjna	<ul style="list-style-type: none"> • budowa, modernizacja, remonty sieci kanalizacyjnych, sanitarnych, oczyszczalni ścieków wg zdiagnozowanych potrzeb samorządów Partnerstwa • wspólne analizowanie, diagnozowanie potrzeb w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej i możliwości współpracy między samorządami
3.3. Ochrona walorów przyrodniczych	3.3.1. Ochrona zasobów wodnych	<ul style="list-style-type: none"> • retencjonowanie wody, tworzenie błękitnej i zielonej infrastruktury (m.in. mała retencja, ogrody wodne, wykorzystanie tzw. szarej wody) • akcje prewencyjne, monitoring i ochrona naturalnych akwenów wodnych, w szczególności w miejscach eksploatowanych turystycznie • akcje edukacyjne dotyczące oszczędzania, powtórnego wykorzystania wody itp.
	3.3.2. Dostępna infrastruktura wodna	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie dostępności mieszkańców obszaru do wody pitnej, budowa ujęć, sieci, infrastruktury towarzyszącej

	3.3.3. Zachowanie bioróżnorodności ekosystemu	<ul style="list-style-type: none"> • programy aktywnej ochrony bioróżnorodności (m.in. utrzymanie obszarów proekologicznych, odtwarzanie dawnych wzorców konsumpcyjnych na obszarach wiejskich) • edukacja i promowanie działań w sektorze rolnym i rybackim pozwalających na ochronę bioróżnorodności obszaru Partnerstwa (m.in. rolnictwo ekologiczne, zmniejszanie wykorzystania chemicznych środków ochrony roślin); promowanie i wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju • prowadzenie badań, analiz, diagnoz we współpracy ze społecznością lokalną i środowiskiem naukowym
	3.3.4. Bezpieczeństwo pożarowe	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie i utrzymanie infrastruktury bezpieczeństwa pożarowego (m.in. remizy, ujęcia wody) • wyposażenie jednostek OSP w sprzęt gaśniczy • ochrona obszarów cennych przyrodniczo przed pożarami • edukacja społeczności lokalnej, promocja postaw sprzyjających zachowaniu bezpieczeństwa pożarowego
3.4. Zrównoważony rozwój przestrzenny Partnerstwa	3.4.1. Zagospodarowanie obszarów zielonych miast i wsi	<ul style="list-style-type: none"> • regeneracja zasobów zielonych miast i wsi, przy aktywnej współdziałaniu społeczności lokalnej • renowacja obszarów zieleni historycznej, odtwarzanie terenów zielonych • promowanie i wspieranie zazieleniania szarej infrastruktury, obszarów zabudowanych (m.in. akcje społeczne, edukacyjne, konkursy, festyny)
	3.4.2. Kształtowanie przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • dbanie o ład przestrzenny w planowaniu przestrzeni publicznych; respektowanie i godzenie potrzeb środowiskowych, rozwojowych, społecznych

		<ul style="list-style-type: none"> • programy poprawiające estetykę, ład przestrzenny i zachowanie porządków w przestrzeniach publicznych • programy edukacyjne dla społeczności lokalnych • zwiększenie stopnia pokrycia obszaru Partnerstwa miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
	3.4.3. Zachowanie walorów dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> • zachowanie walorów przestrzennych, historycznych układów urbanistycznych, • renowacja, restauracja i konserwacja zabytków ruchomych i nieruchomych, • udostępnianie obiektów i przestrzeni zabytkowych mieszkańcom i osobom odwiedzającym

Źródło: opracowanie własne

2.2.2. Kierunki działań wykraczających poza horyzont realizacji strategii

Horyzont czasowy realizacji niniejszej strategii jest zbyt krótki wobec zmian i trendów następujących w kraju i zagranicą. Następująca dynamika przemian wymaga refleksji pozwalającej na zaprogramowanie przyszłych działań rozwojowych. Poniżej przedstawione zostały strategiczne kierunki rozwoju do roku 2050 wynikające z trendów długoterminowych i przeanalizowanych opinii eksperckich.

Rozwój sektora energetycznego

Stojące przed Polską wyzwania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa energetycznego oraz transformacją energetyczną są również wyzwaniami Partnerstwa. Proces ten, z założenia i swej specyfiki wieloletni, będzie wymagał kontynuacji również po roku 2030.

Zapotrzebowanie na energię stale rośnie i jest to ogólnoświatowy megatrend. W korelacji z błyskawicznie postępującymi zmianami klimatycznymi ogromnego znaczenia nabiera odchodzenie od kopalnych źródeł energii na rzecz źródeł odnawialnych. Prognozy światowe wskazują, iż w latach 2018-2050 produkcja energii elektrycznej wzrośnie o blisko 80%, przy czym z dużym prawdopodobieństwem ocenia się, iż w roku 2035 około 50% energii elektrycznej będzie pochodzić z odnawialnych źródeł energii. Odbiorcami tej energii będzie przede wszystkim sektor mieszkaniowy, głównie w dużych miastach, sektor przemysłowy – wskutek automatyzacji produkcji i cyfryzacji pracy, a także transport elektryczny. Zmiany klimatyczne, anomalie pogodowe wymuszały będą coraz szerszą skalę stosowania klimatyzatorów, systemów nawadniania, generatorów prądu, pomp.²

W skali Polski istotne będzie dążenie do dywersyfikacji źródeł energii i transformacja w stronę OZE, jako – z czasem – najtańszego źródła zaspokajania popytu w tym zakresie.³ Pozwoli to również na wypełnienie limitów wspólnotowych wynikających z podjętych zobowiązań międzynarodowych (m.in. Pakiet Zimowy, Dyrektywa ETS).

Polityka energetyczna Polski do roku 2040 wyznacza szereg celów do osiągnięcia, m.in. ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost efektywności energetycznej, odchodzenie od kopalnych źródeł energii. Dzięki temu Polska ma osiągnąć bezpieczeństwo energetyczne, nie osłabiając konkurencyjności gospodarki, zmniejszenie oddziaływania sektora energii na środowisko naturalne, a przede

---

² U.S. Energy Information Administration

³ Julius Ecke i Tim Steinert, enervis Energy Advisors oraz Maciej Bukowski i Aleksander Śniegocki, *WiseEuropa, Polski sektor energetyczny 2050. 4 scenariusze*, 2017

wszystkim suwerenność energetyczną kraju. Planuje się, że blisko połowa produkcji energii elektrycznej w roku 2040 będzie pochodzić z odnawialnych źródeł energii. Znaczenia nabierać będą m.in. energia wiatru, słońca, wody, biometan, wodór.

W tak zarysowanym obrazie strategicznego kierunku rozwoju jakim jest energetyka, uwidacznia się długofalowa perspektywa wykorzystania potencjałów Partnerstwa, tj. możliwości wykorzystania biomasy rolnej oraz warunków naturalnych: wiatrowych i słonecznych. Nie bez znaczenia pozostają również ograniczenia energochłonności m.in. usług, produktów, obiektów.

Demografia: starzenie się społeczeństwa, odpływ ludzi młodych, migracje ludności

W perspektywie kilkudziesięciu lat, do roku 2050, Europa jawi się jako obszar o spadkowej tendencji liczby urodzeń oraz przeważającej liczbie osób w wieku senioralnym. Podobne prognozy uwidaczniają się również w Polsce.

Demografia pozostanie nieśląbnącym wyzwaniem obszaru Partnerstwa. Prognozy GUS do roku 2050 przewidują bardzo wyraźny wzrost populacji mężczyzn i kobiet w wieku od 65 lat wzwyż, przy znacząco malejącym udziale populacji osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. W rozrachunku ogólnym prognozuje się ubytek Polaków na poziomie 4,4 mln osób w ciągu najbliższych trzech dekad.

Zmiany demograficzne będą pociągać za sobą konieczność przeformułowania polityki społecznej na poziomie każdego z samorządów. Konieczne będzie poświęcenie uwagi na utrzymanie jak najdłuższego czasu aktywności społecznej seniorów, zapewnienie opieki zdrowotnej i społecznej. Zapoczątkowany przed kilkoma laty proces deinstytucjonalizacji opieki nad seniorami powinien pozostać trendem wiodącym, zapewniając nie tylko korzyści społeczne i emocjonalne podopiecznym, ale również fiskalne w postaci mniejszych obciążeń dla budżetów samorządów. Prawdopodobnie utrzymany zostanie również trend aktywności zawodowej seniorów ponad wiek emerytalny, z uwagi na niskie, niewystarczające pobory świadczeń ZUS. Z punktu widzenia finansów samorządów sytuacja taka będzie wymagała stałego monitorowania, ponieważ opieranie znacznej części budżetów gmin na wpływach z podatku PIT pochodzących od pracujących seniorów w dłuższej perspektywie jest ryzykowne dla stabilności finansowej.

Stałym elementem polityki samorządowej powinno być wzmocnienie liczebności populacji osób w wieku przedprodukcyjnym oraz ograniczanie odpływu ludzi młodych. Czynnikiem pozytywnie oddziałującymi na przedstawione zmiany demograficzne mogą być:

- a) zapewnienie szerokiego dostępu do opieki żłobkowej i przedszkolnej przy jednoczesnym zmniejszaniu obciążeń finansowych ponoszonych przez rodziców lub opiekunów dzieci; przekłada się to bezpośrednio na ograniczanie ryzyka wypadania z rynku pracy osób w wieku produkcyjnym i przyczynia do wzrostu gospodarczego;
- b) promowanie hybrydowych i elastycznych form zatrudniania w sektorach gospodarki, zwiększających dyspozycyjność pracowników, nastawienie na efekty pracy,
- c) perspektywiczne łączenie różnych czynników rozwoju, takich jak edukacja-mieszkanie-praca w długofalowe programy skierowane do ludzi młodych, zapewniając im stabilną perspektywę życia na obszarze Partnerstwa,
- d) wzrost jakości miejsca zamieszkania obejmujący szeroki wachlarz czynników, m.in. jakość i dostępność usług publicznych i infrastruktury komunalnej, ład przestrzenny, miejsca pracy, możliwość rekreacji i rozrywki, zachowanie walorów środowiskowych, mieszkalnictwo.

W tym kontekście ważną rolę odgrywa edukacja zawodowa powiązana z potrzebami rynku pracy. Rozwój technologiczny będzie wymagał stałego monitorowania zapotrzebowania na zawody przyszłości oraz uruchamiania nowych kierunków nauczania zawodowego odpowiadających aktualnemu zapotrzebowaniu pracodawców. Poprawa jakości życia, kompetencje zawodowe dostosowane do lokalnego rynku pracy nieustannie będą atrakcyjnymi czynnikami mogącymi hamować odpływ ludzi młodych z obszaru Partnerstwa.

Ponadto występujące obecnie zjawiska o skali globalnej: przemieszczanie się ludności wywołane niepokojami społecznymi, przyczynami ekonomicznymi lub w wyniku zmian klimatycznych mogą występować również w trendzie długookresowym.

W skali regionalnej migracje wpłyną na łagodzenie deficytów demograficznych, mogą uzupełniać deficyty na rynku pracy, stanowią jednak wyzwanie dla społeczności goszczącej pod względem ekonomicznym, kulturowym czy organizacyjnym. Samorządy lokalne kreując politykę rozwoju będą musiały wziąć pod uwagę asymilację kulturową migrantów w społecznościach lokalnych, ich przystosowanie i wprowadzenie na rynek pracy. Wymaga to świadomego zapewnienia środków finansowych i organizacyjnych jako stałych elementów polityki samorządowej.

Zachowanie walorów środowiska naturalnego i gospodarka o obiegu zamkniętym

Głównym potencjałem Partnerstwa są zasoby środowiskowe – jeziora, rzeki, obszary zielone. Zachowanie tych walorów dla przyszłych pokoleń będzie miało nie

tylko wpływ na jakość życia mieszkańców Partnerstwa, ale również na możliwości rozwojowe w obszarze turystycznym.

Na najbliższe lata wyzwaniem pozostanie gospodarka o obiegu zamkniętym. Problem ten będzie nadal aktualny w perspektywie następnych dziesięcioleci, w szczególności pod względem infrastruktury do selektywnej zbiórki odpadów jak i używanych technologii ich przetwarzania. Rozwijanie obszaru recyklingu odpadów idzie również w parze z kwestiami ochrony środowiska, a wzrastający z roku na rok strumień odpadów komunalnych żadnego z samorządów nie może pozostawić obojętnym na ten aspekt funkcjonowania Partnerstwa.

Nie mniej istotną kwestią będzie angażowanie społeczności lokalnej w akcje społeczne, edukację, a także nadawanie drugiego życia produktom przeznaczonym do wyrzucenia. Może to stanowić czynnik aktywizujący osoby w wieku starszym, zagrożone wykluczeniem społecznym czy też spóldzielczość socjalną.

Wykorzystywanie unikalnych, naturalnych zasobów województwa oraz ich przetwarzanie w nowatorski sposób charakteryzują tzw. inteligentne specjalizacje województwa zachodniopomorskiego. Rozwiązania wyróżniające się w skali kraju, takie jak: procesy bioimmobilizacji, badania bakterii, recykling, przetwórstwo odpadów powinny pozostać kierunkiem działań strategicznych i rozwojowych.

Czynnikiem warunkującym rozwój Partnerstwa w długiej perspektywie czasu oraz realizację strategicznych kierunków rozwoju pozostaje obecnie i będzie również w przyszłości współpraca samorządów i lokalnej społeczności.

2.3. Rezultaty strategiczne

Tabela 8. Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki

Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość docelowa
Cel strategiczny 1. Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym	
RS.1. Zwiększenie dostępności usług publicznych na obszarze Partnerstwa	
WRS.1.1. Liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami [szt.]	6
WRS.1.2. Liczba osób, u których zanotowano wzrost kompetencji kluczowych [os.]	70
WRS.1.3. Liczba osób objętych wsparciem w zakresie świadczonych usług społecznych [os.]	400
WRS.1.4. Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów przeznaczonych do świadczenia usług publicznych (obszar edukacji, kultury, sportu i rekreacji, zdrowia) [szt.]	10
Cel strategiczny 2. Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa	
RS.2. Wzrost potencjału gospodarczego obszaru Partnerstwa	
WRS.2.1. Liczba inicjatyw podjętych na rzecz rozwoju turystycznego obszaru Partnerstwa [szt.]	15
WRS.2.2. Długość wspartej infrastruktury rowerowej [km]	30
WRS.2.3. Liczba uruchomionych nowych kierunków kształcenia zawodowego [szt.]	4
Cel strategiczny 3. Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru Partnerstwa	
RS.3. Zachowanie walorów środowiska naturalnego na obszarze Partnerstwa	
WRS.3.2. Liczba obiektów z uruchomionymi odnawialnymi źródłami energii [szt.]	8

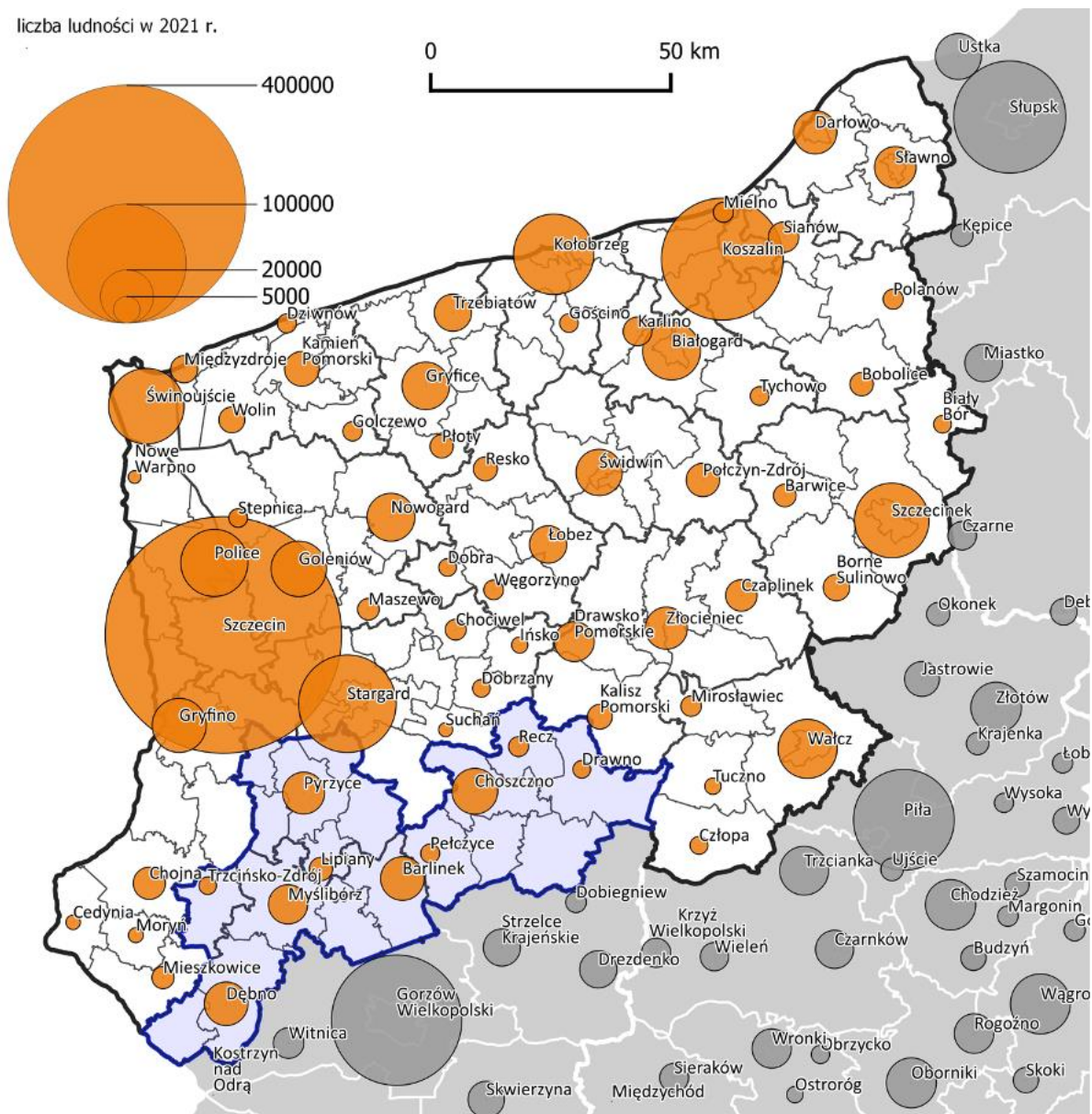
WRS.3.3. Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt.]	18
WRS.3.4. Wielkość zagospodarowanych, poddanych rewaloryzacji obszarów publicznych [km ²]	5

Źródło: opracowanie własne

3. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa

3.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa

Ryc. 11 Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.1. Położenie obszaru Partnerstwa w regionie/kraju struktura sieci osadniczej

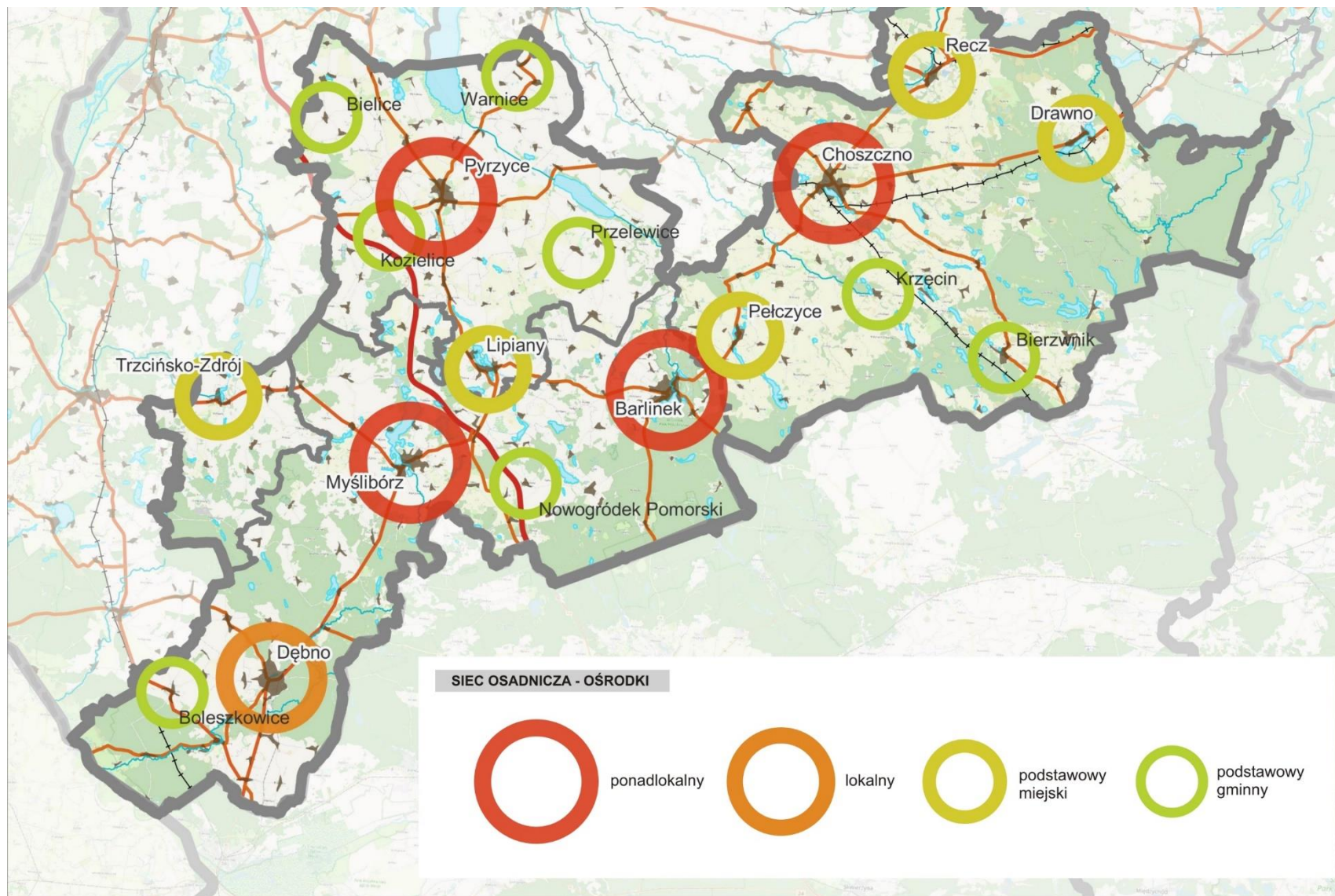
Partnerstwo Lider Pojezierza znajduje się w południowo - zachodniej części województwa zachodniopomorskiego i przylega do granicy w województwie lubuskim. W Partnerstwie znajduje się 10 miast oraz 248 miejscowości wiejskich. Odsetek ludności miejskiej wynosi 50,5 %. Jest niższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i niższy od wskaźnika dla woj. zachodniopomorskiego (68,1%). Miasta Partnerstwa pod względem liczby ludności są stosunkowo niewielkie. Pięć spośród 10 miast Partnerstwa: Barlinek (13,5 tys.), Choszczno (14,8 tys.), Dębno (13,4 tys.), Myślibórz (10,9 tys.), Pyrzyce (12,4 tys.) to miasta zaliczane do miast małych – do grupy miast liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców. Pozostałe pięć miast: Drawno (2,2 tys.), Lipiany (3,9 tys.), Pełczyce (2,6 tys.), Recz (2,8 tys.) Trzcińsko Zdrój (2,2 tys.) to miasta bardzo małe, liczące poniżej 5 tys. mieszkańców.

Miasta i większe ośrodki wiejskie zapewniają obsługę ludności w zakresie usług. Im wyższa pozycja miejscowości w strukturze sieci osadniczej tym więcej i bardziej specjalistycznych usług miejscowość może zapewnić, o ich obszar obsługi ludności jest większy. Analiza struktury hierarchicznej sieci osadniczej w planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, w oparciu o współczynnik unikalności usług, pozwoliła określić, że: Barlinek, Choszczno, Myślibórz i Pyrzyce stanowią najważniejsze ośrodki o funkcjach ponadlokalnych, Dębno ośrodek lokalny. Sieć uzupełniają ośrodki podstawowe, miejskie: Drawno, Lipiany, Pełczyc, Recz i Trzcińsko Zdrój, oraz wiejskie: Bielice, Bierzwnik, Boleszkowice, Kozielice, Krzęcin, Nowogródek Pomorski. Przelewice i Warnice.

Położenie obszaru między Szczecinem i Gorzowem powoduje, że północna część obszaru Partnerstwa ciąży w kierunku Szczecina i tam mieszkańcy korzystają z usług wyższego rzędu, z kolei południowa część znajduje się w zasięgu oddziaływania Gorzowa Wielkopolskiego.

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

Ryc. 12 Partnerstwo Lider Pojezierza – Struktura sieci osadniczej

3.1.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych

Środowisko przyrodnicze Partnerstwa z powodu dużej powierzchni jest dość zróżnicowane i obejmuje: Kotlinę Fraeinwaldzką, Pojezierza: Myśliborskie, Choszczeńskie, Dobiegniewskie, Równiny: Drawską, Gorzowską i Pyrzycką.

Kluczowy wpływ na tę różnorodność miało ostatnie zlodowacenie, które utworzyło dwa ciągi moren czołowych. Na przedpolach czoła lodowca powstały obszerne równiny sandrowe – zbudowane z piasków i żwirów.

Dwie najważniejsze rzeki to Myśla i Płonia posiadające swoje źródła w okolicach Barlinka, jednakże ich przebieg jest odmienny. Płonia płynie na północ, by ujść do jeziora Dąbie w Szczecinie, natomiast cały przebieg rzeki Myśli znajduje się w granicach obszaru Partnerstwa i przepływa przez Lipiany, Myślibórz na południe od Dębna, by ujść do Odry w okolicach wsi Chlewice gm. Boleszkowice.

Powierzchnia użytków rolnych zajmuje ok. 55% ogólnej powierzchni obszaru, przy czym największy odsetek tych gruntów występuje w powiecie pyrzyckim (ponad 80%), a najmniejszy w powiecie myśliborskim (niepełna 46%). W powiecie pyrzyckim wokół jeziora Miedwie znajduje się największy w województwie kompleks gleb o najwyższej przydatności rolniczej. Oczywiście odwrotna sytuacja jest w pokryciu lasami, w powiecie myśliborskim lesistość wynosi 44%, a w powiecie pyrzyckim zaledwie 7%. Średnia lesistość na obszarze Partnerstwa to niecałe 34%.

Udział pokrycia terenu wodami powierzchniowymi wynosi 3,3 % i decyduje o nim występowanie jezior. Największa jeziorność jest w powiecie pyrzyckim (prawie 5%) gdzie znajdują się duże jeziora: część jeziora Miedwie, jezioro Płoń oraz znajdujące się w gminie Lipiany jeziora: Chłop, Lipiańskie i Będzin. Ponadto na obszarze Partnerstwa znajduje się dużo jezior pojezierzy: Myśliborskiego, Choszczeńskiego i Dobiegniewskiego, z których największe to: Myśliborskie, Pełcz, Barlineckie, Bierzwnik, Przytoczno.

Na terenie obszary występują poniższe formy ochrony przyrody:

- Parki narodowe:
  - Drawieński Park Narodowy, gm. Drawno,
- Parki krajobrazowe:
  - Barlinecki Park Krajobrazowy, gm. Barlinek, gm. Nowogródek Pomorski,
  - Park Krajobrazowy Ujście Warty, gm. Boleszkowice,
- Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:
  - PLB 320003 Dolina Dolnej Odry, gm. Boleszkowice,

- PLB 320015 Ostoja Witnicko-Dębniańska, gm. Dębno, gm. Trzcińsko-Zdrój, gm. Myślibórz, gm. Bielice, gm. Pyrzyce,
- PLB 320005 Jezioro Miedwie i okolice, gm. Warnice, gm. Przelewice,
- PLB 80001 Puszcza Barlinecka, gm. Nowogródek Pomorski, gm. Barlinek, gm. Pyrzyce,
- PLB 320016 Las Puszczy nad Drawą, gm. Krzęcin, gm. Recz, gm. Choszczno, gm. Bierzwnik, gm. Drawno,
- PLB 320008 Ostoja Ińska, gm. Recz,
- Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000:
  - PLH 320037 Dolna Odra, gm. Boleszkowice,
  - PLH 320038 Gogolice-Kosa, gm. Dębno, gm. Trzcińsko-Zdrój,
  - PLH 320014 Pojezierze Myśliborskie, gm. Myślibórz, Kozielice, gm. Lipiany,
  - PLH 320010 Jezioro Koźmie, gm. Myślibórz, gm. Nowogródek Pomorski,
  - PLH 080071 Ostoja Barlinecka, gm. Barlinek, gm. Nowogródek Pomorski, gm. Pełczyce,
  - PLH 320006 Dolina Płoni i Jezioro Miedwie, gm. Barlinek, gm. Pełczyce, gm. Przelewice, gm. Pyrzyce, gm. Warnice, gm. Bielice,
  - PLH 320044 Lasy Bierzwnickie, gm. Pełczyce, gm. Krzęcin, gm. Bierzwnik,
  - PLH 320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej, gm. Bierzwnik, gm. Drawno, gm. Recz,
  - PLH 320004 Dolina Iny koło Recza, gm. Choszczno, gm. Recz,
  - PLH 320067 Pojezierze Ińskie, gm. Recz,
  - PLH 320023 Jezioro Lubie i Dolina Drawy, gm. Drawno,
- Rezerваты przyrody:
  - Cisy Boleszkowickie, gm. Boleszkowice,
  - Czapli Ostrów, gm. Dębno,
  - Długogóry, Tchórzyno, gm. Myślibórz,
  - Jezioro Jasne, gm. Lipiany,
  - Brodogóry, Stary Przylep gm. Warnice,
  - Skalisty Jar Libberta, Markowe Błota, gm. Barlinek,
  - Grądowe Zbocze, gm. Recz,
  - Wyspa na Jeziorze Bierzwnik, Łasko, Źródliko Skrzypowe, Torfowisko Konotop, gm. Bierzwnik,
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
  - Porzecze, gm. Boleszkowice,
  - Jezioro Białęgi, Jezioro Morskie Oko, Rurzyca, Wełniankowy Mszar, Czarnołęka, Łęgi nad Jelenim Potokiem, gm. Trzcińsko-Zdrój.
- Obszary Chronionego Krajobrazu:
  - OCK 1 „A” (Dębno-Gorzów), gm. Boleszkowice, gm. Dębno,

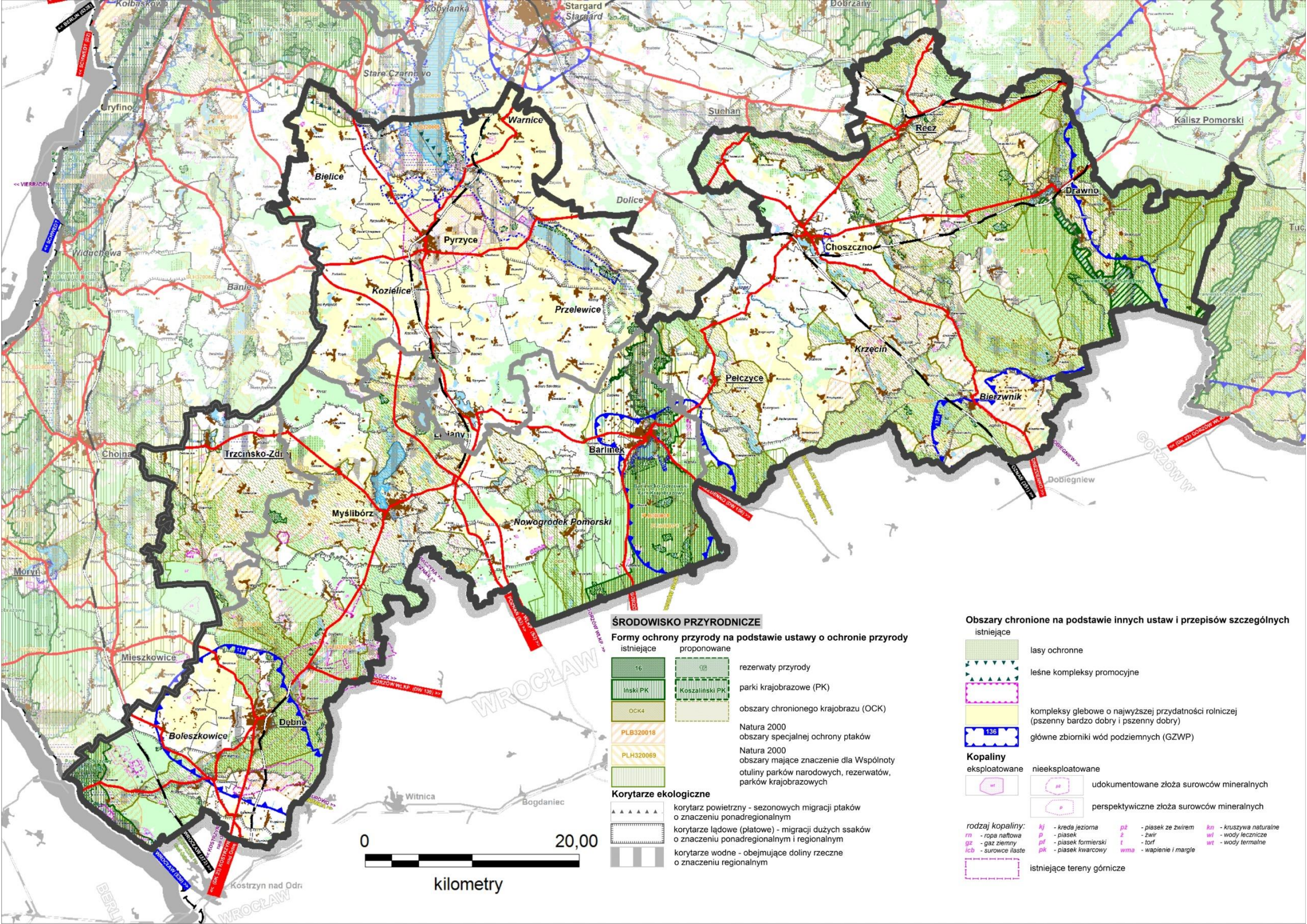
- OCK 2 „B” (Myślibórz), gm. Myślibórz, gm. Dębno,
- OCK 3 „C” (Barlinek), gm. Barlinek, gm. Myślibórz, gm. Nowogródek Pomorski, gm. Pełczyce,
- OCK 4 „D” (Choszczno-Drawno), gm. Choszczno, gm. Drawno, gm. Recz,
- COK 5 „E” (Rzeka Korytnica), gm. Drawno,
- OCK 6 „F” (Bierzwnik), gm. Bierzwnik, gm. Choszczno, gm. Drawno, gm. Krzęcin,
- OCK 9 Dominikowo-Niemieńsko, gm. Drawno,
- 129 użytków ekologicznych;
- 605 pomników przyrody.

W PZPWZ wskazano proponowany obszar chronionego krajobrazu, który na obszarze Partnerstwa obejmuje jedynie gminę Trzcińsko Zdrój (krajobraz rolniczy w okolicach wsi Gogolice, Chełm Górny, Piaseczno i Stołeczna). W planie wyznaczone zostały korytarze ekologiczne (lądowe, wodne i powietrzne), mające szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych, które w naturalny sposób przemieszczają się w celach żerowiskowych, rozrodczych lub w wyniku prowadzonego trybu życia. Konieczne jest uwzględnianie korytarzy ekologicznych w planowaniu przestrzennym w celu zachowania ciągłości tych korytarzy i likwidacji barier.

Na obszarze Partnerstwa, głównie w gminie Dębno, znajdują się duże złoża ropy naftowej i gazu ziemnego oraz jedyne eksploatowane złożo azotowego gazu ziemnego. Złożo BMB (Barnówko – Mostno – Buszewo) jest największym złożem ropy naftowej w Polsce. Z tych złóż pochodzi 35% krajowego wydobycia ropy naftowej. Z innych wartych odnotowania zasobów są wody termalne wydobywane w Pырzycach wykorzystywane przez ciepłownię miejską.

Ryc. 13 Partnerstwo Lider Pojezierza – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Formy ochrony przyrody na podstawie ustawy o ochronie przyrody

istniejące	proponowane	
16	16	rezerwy przyrody
iniski PK	Koszaliński PK	parki krajobrazowe (PK)
OCK4		obszary chronionego krajobrazu (OCK)
PLB320018		Natura 2000 obszary specjalnej ochrony ptaków
PLH320069		Natura 2000 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty
		otuliny parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych

Korytarze ekologiczne

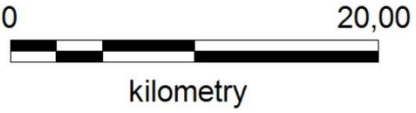
- korytarz powietrzny - sezonowych migracji ptaków o znaczeniu ponadregionalnym
- korytarze lądowe (plateau) - migracji dużych ssaków o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym
- korytarze wodne - obejmujące doliny rzeczne o znaczeniu regionalnym

Obszary chronione na podstawie innych ustaw i przepisów szczególnych

- istniejące
  - lasy ochronne
  - leśne kompleksy promocyjne
  - kompleksy glebowe o najwyższej przydatności rolnej (pszenny bardzo dobry i pszenny dobry)
  - główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP)

Kopaliny

eksploatowane	nieeksploatowane				
		udokumentowane złoża surowców mineralnych			
		perspektywiczne złoża surowców mineralnych			
rodzaj kopaliny:					
kj	- kreda/jeziorna	pż	- piasek ze żwirtem	kn	- kruszywa naturalne
rn	- ropa naftowa	p	- piasek	z	- żwir
gz	- gaz ziemny	pf	- piasek formijski	t	- torf
icb	- surowce ilaste	pk	- piasek kwarcowy	wma	- wapnie i margle
				wt	- wody termalne
					istniejące tereny górnicze

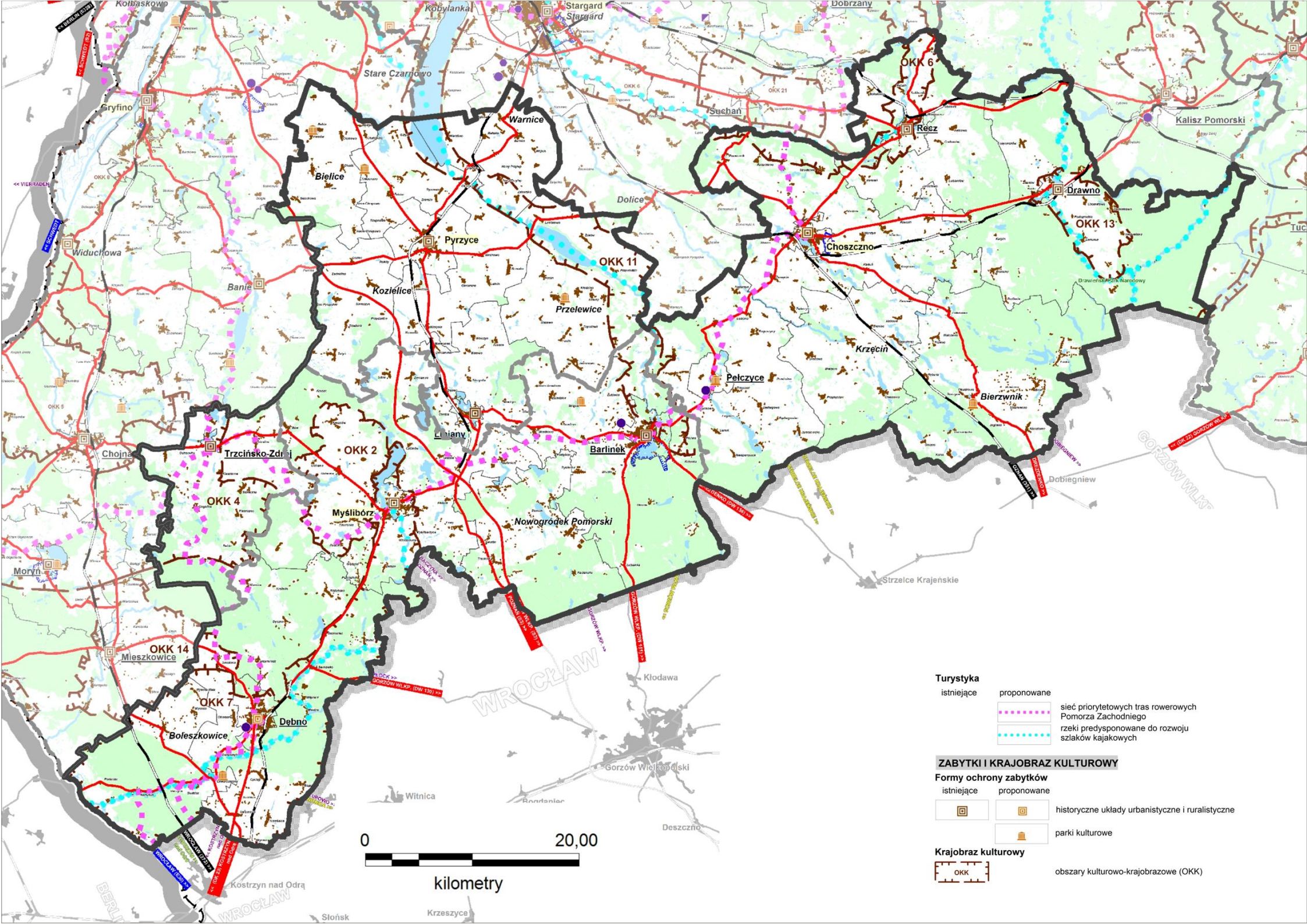
3.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy obszaru Partnerstwa Lider Pojezierza jest wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich poprzez oddziaływanie Księstwa Pomorskiego, Nowej Marchii i katolickiego Królestwa Polskiego. Spośród zabytków architektury sakralnej na uwagę zasługują zachowane fragmenty klasztorów: w Pyrzycach, Myśliborzu, Bierzwniku i Pełczycach oraz Chwarszczanach. Do najcenniejszych świątyń miejskich należą: gotycka kolegiata w Myśliborzu, fary w Pyrzycach i Choszcznie. Do zachowanych miejskich murów obronnych należą m.in. mury w: Trzcińsku-Zdroju, Pyrzycach oraz częściowo w Barlinku. Zachowały się również obiekty rezydencjonalne wznoszone od XVII w. Do najcenniejszych przykładów zieleni komponowanej zaliczają się: park krajobrazowy w Dolsku oraz park pałacowy w Przelewicach – przekształcony w ogród dendrologiczny. Na terenie Partnerstwa zachowały się układy staromiejskie o walorach zabytkowych: Lipiany i Trzcińsko-Zdrój oraz pojedyncze obiekty użyteczności publicznej. Zabudowa mieszkalna pochodzi głównie z XIX lub XX w., spotykane są budynki XVIII-wieczne, przeważnie w konstrukcji ryglowej. Za szczególnie cenną uznaje się zabudowę (głównie ryglową) Lipian. Zabudowa uzdrowska występuje w Trzcińsku-Zdroju, które w latach 1898 – 1948 było uzdrowiskiem borowinowym. W Barlinku z kolei znajduje się kąpielisko miejskie z formą architektoniczną nawiązującą do wzorów alpejskich z 1927 roku. W układach ruralistycznych powiatu przeważają wsie o rodowodzie średniowiecznym, najczęściej są to wsie owalnicowe z budynkami użyteczności publicznej jak: remizy, kuźnie, stolarnie. Nielicznie zachowały się wiatraki jako ruiny korpusów ceglanych oraz młyny wodne i elektryczne, w panoramie miast czytelne są np. wieże ciśnień.

W krajobrazie kulturowym województwa zachodniopomorskiego wyróżniono 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych, w tym sześć położonych na obszarze Partnerstwa: OKK2 „Barokowe Kościoły”, OKK4 „Cedyńsko-Moryński”, OKK6 „Dolina Iny”, OKK7 „Dolina Myśli”, OKK11 „Dolina Płoni”, OKK13 „Drawieński”. W PZPWZ zaproponowano ustanowienie pomnika historii: PH7. zespół średniowiecznych umocnień miejskich w Trzcińsku-Zdroju oraz PH2. kościół wraz z terenem dawnej komturii templariuszy i joannitów w Chwarszczanach oraz zalecono uwzględnienie w polityce gmin obszarów spełniających kryteria parków kulturowych (PK): PK2 „Strąpie”, PK4 „Bierzwnik”, PK26 „Pełczyce”, PK34 „Nieborowo”, PK44 „Chwarszczany” oraz rekomenduje do objęcia ochroną układu urbanistycznego miasta Dębno.

Ryc. 14 Partnerstwo Lider Pojezierza – Zabytki i krajobraz kulturowy

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

Turystyka

istniejące	proponowane	
		sieć priorytetowych tras rowerowych Pomorza Zachodniego
		rzeki predysponowane do rozwoju szlaków kajakowych

ZABYTKI I KRAJOBRAZ KULTUROWY

Formy ochrony zabytków

istniejące	proponowane	
		historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne
		parki kulturowe

Krajobraz kulturowy

	obszary kulturowo-krajobrazowe (OKK)
--	--------------------------------------

3.1.4. Transport i komunikacja

Główny ruch transportowy (głównie tranzytowy północ-południe) odbywa się w obszarze oddziaływania drogi ekspresowej S3 oraz powiązanych dróg sąsiadujących. Ruch na kierunku wschód-zachód odbywa się głównie do węzła drogi ekspresowej S3 (węzeł Myślibórz). **Podstawowy układ drogowy** obszaru tworzy droga ekspresowa S3 łącząca m.in. Szczecin z Gorzowem Wielkopolskim, łącząca się poprzez *węzeł Myślibórz* z Lipianami (DW 119) oraz Myśliborzem (DK 26) oraz przez *węzeł Pyrzyce* z drogą DW122 do Pyrzyc. Do głównych dróg należy zaliczyć również drogę ekspresową S10 oraz DK 23 (przebiegająca przez Myślibórz i gminę Dębno łącząca się z DK31 na wysokości Kostrzyna nad Odrą oraz DK 26 łącząca drogę S3 z drogą krajową DK31).

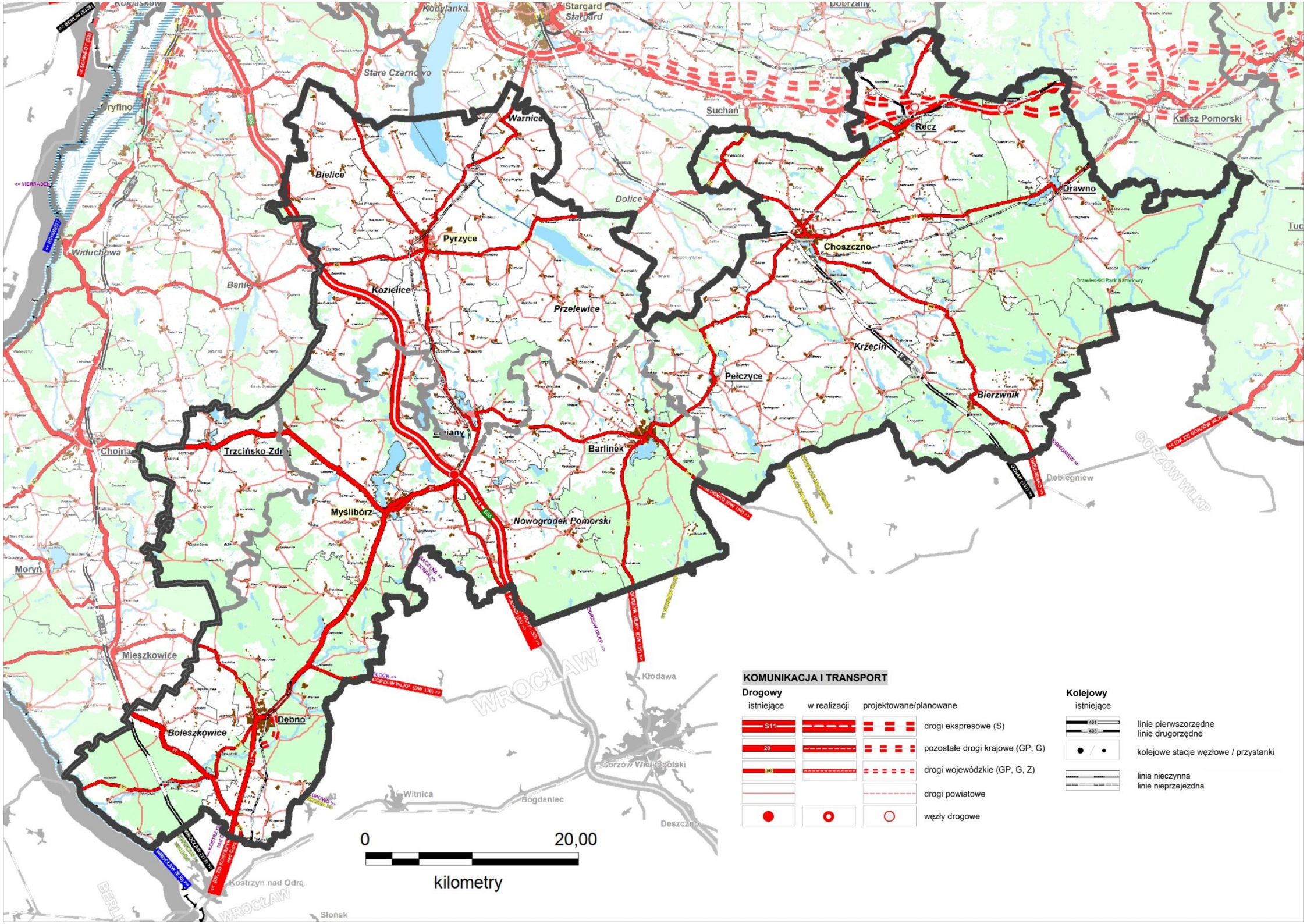
Obszar w znacznym stopniu **wykluczony jest z dostępu do infrastruktury kolejowej** (na obszarze znajdują **jedynie** dwa miasta powiatowe w województwie nie posiadające obecnie dostępu do kolei – Myślibórz i Pyrzyce). Jest to spowodowane m.in. trwałym wyłączeniem z ruchu linii kolejowej na ciągu Gorzów Wlkp. - Szczecin obejmującej dawne linie 415, 422 i 411. Układ infrastruktury kolejowej na obszarze stanowią: linia nr 351 (E59) Poznań Główny - Szczecin Dąbie przechodząca przez Choszczno i Bierzwnik, linia nr 273 (C-E 59) fragmentarycznie przechodząca przez część gminy Boleszkowice oraz nr linia 403 przechodząca przez gminę Recz i północną część gminy Drawno. Oferta transportu kolejowego, w zestawieniu ze wspomnianą niską dostępnością infrastruktury nie stanowi istotnego wsparcia dla mobilności mieszkańców choć należy zauważyć, że oferta na linii 351 (E59) jest dosyć szeroka (m.in. sześć 12 par pociągów na odcinku Choszczno – Bierzwnik).

Komunikacja publiczna organizowana przez gminy na obszarze ma charakter głównie związany z organizacją przewozów szkolnych i odbywa się na trasach podporządkowanych dowozom uczniów. W ostatnich latach część gmin podjęła inicjatywę na rzecz uruchomienia linii przewozowych korzystając m.in. ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Wyniki naborów na rok 2022 wskazują, że o dofinansowanie przewozów wystąpiły następujące Powiat Choszczeński oraz gminy Pyrzyce, Kozielice, Pełczyce, Boleszkowice, Warnice, Krzęcin, Bielice, Drawno, Trzcińsko-Zdrój oraz Choszczno. Łączna długość dofinansowanych linii komunikacyjnych wyniosła: 908,3 km. W systemie drogowych przewozów pasażerskich nadal dominuje **transport zbiorowy organizowane przez prywatnych przewoźników**.

Ryc. 15 Partnerstwo Lider Pojezierza – Transport i komunikacja

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

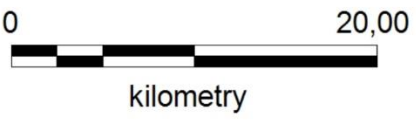
KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Drogowy

istniejące	w realizacji	projektowane/planowane	
			drogi ekspresowe (S)
			pozostałe drogi krajowe (GP, G)
			drogi wojewódzkie (GP, G, Z)
			drogi powiatowe
			węzły drogowe

Kolejowy

istniejące	
	linie pierwszorzędne
	linie drugorzędne
	kolejowe stacje węzłowe / przystanki
	linia nieczynna
	linia nieprzejezdna

W odniesieniu do planowanych w kolejnych latach kluczowych inwestycji należy wskazać działania na rzecz odtworzenia linii kolejowych 415, 422 i 411 przez Myślibórz. Plany takie zawarto w dokumentach szczebla krajowego jednak ich realizacja uzależniona jest od zapewnienia środków. Zmiany w lepszej dostępności północnych obszarów Partnerstwa może spowodować również realizacja drogi ekspresowej S10. Jednocześnie w PZPWZ wskazano zalecenia odnośnie zabezpieczenia rezerwy terenowej pod budowę obwodnic w ciągach dróg wojewódzkich w miejscowościach: Pyrzyce, Lipiany, Choszczno, Pełczyce oraz Branim/Warnice.

3.1.5. Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną. Przez obszar przebiega linia elektroenergetyczna 400 kV biegnąca od Gryfina przez Myślibórz i dalej w kierunku województwa lubuskiego. Układ linii wysokiego napięcia uzupełniają linie przesyłowe 110 kV.

Sieciowa infrastruktura gazowa na obszarze jest mocno rozwinięta. **Dostęp do gazu sieciowego** na obszarze zapewniają gazociągi wysokiego ciśnienia zbiegające się w węzłowym obszarze Pełczyc oraz na obszarze gminy Pyrzyce. Z węzła Pełczyce odchodzą sieci na kierunkach: wschodnim do Choszczna, Recza i dalej w kierunku Kalisza Pomorskiego, zachodnim do Barlinka i Myśliborza, na południe do granicy z województwem lubuskim i na północ na Pyrzyce (dalej do Gryfina) oraz na Stargard.

Planowana jest realizacja gazociągu przyłączeniowego o średnicy DN 700 biegnącego od Przelewic przez Kozielice do elektrowni w Gryfinie. Ukończenie inwestycji planowane jest na IV kwartał 2023 roku.

Energetyka wiatrowa. Na dzień 31.12.2021 r. na obszarze Partnerstwa Lider Pojezierza funkcjonowało 10 farm wiatrowych o łącznej mocy 207,0 MW, w tym farma wiatrowa w gminach: Kozielice, Boleszkowice, Krzęcin (3 szt.), Bielice (2 szt.), Dębno, Myślibórz oraz w Pełczyce.

Energia słoneczna. Na obszarze Partnerstwa na dzień 31.12.2021 r. funkcjonowało 13 małych instalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 11,7 MW, w tym 6 w Stradzewie i po jednej w miejscowościach Pakość, Raduń i Roztocze w gminie Choszczno, 2 w Pyrzycach i jedna w miejscowości Obromino w gminie Pyrzyce oraz po jednej instalacji w Dębnie i w Bierzwniku. Ponadto na obszarze Partnerstwa zainstalowane były mikroinstalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy 19,7 MW.

Energetyka geotermalna. Obszar Partnerstwa Lider Pojezierza w większości zalicza się do obszarów perspektywicznych dla poszukiwania i ujmowania wód termalnych, a tym samym rozwoju geotermii głębokiej. W Pырzycach w 1997 r. rozpoczęła działalność geotermia, dzięki której ciepłownia miejska dostarcza energię ciepłą w okresie grzewczym oraz ciepłą wodę przez cały rok na potrzeby zakładów produkcyjnych, mieszkań, obiektów użyteczności publicznej.

Gmina Dębno otrzymała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu „Udostępnianie wód termalnych w Polsce” na realizację zadania pn. „Wykonanie otworu poszukiwawczo-rozpoznawczego wód termalnych Dębno GT-1 w miejscowości Dębno”. Wyniki spodziewane są na przełomie lat 2023-2024 i w oparciu o nie zostanie określony sposób dalszego wykorzystania otworu.

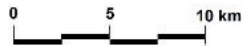
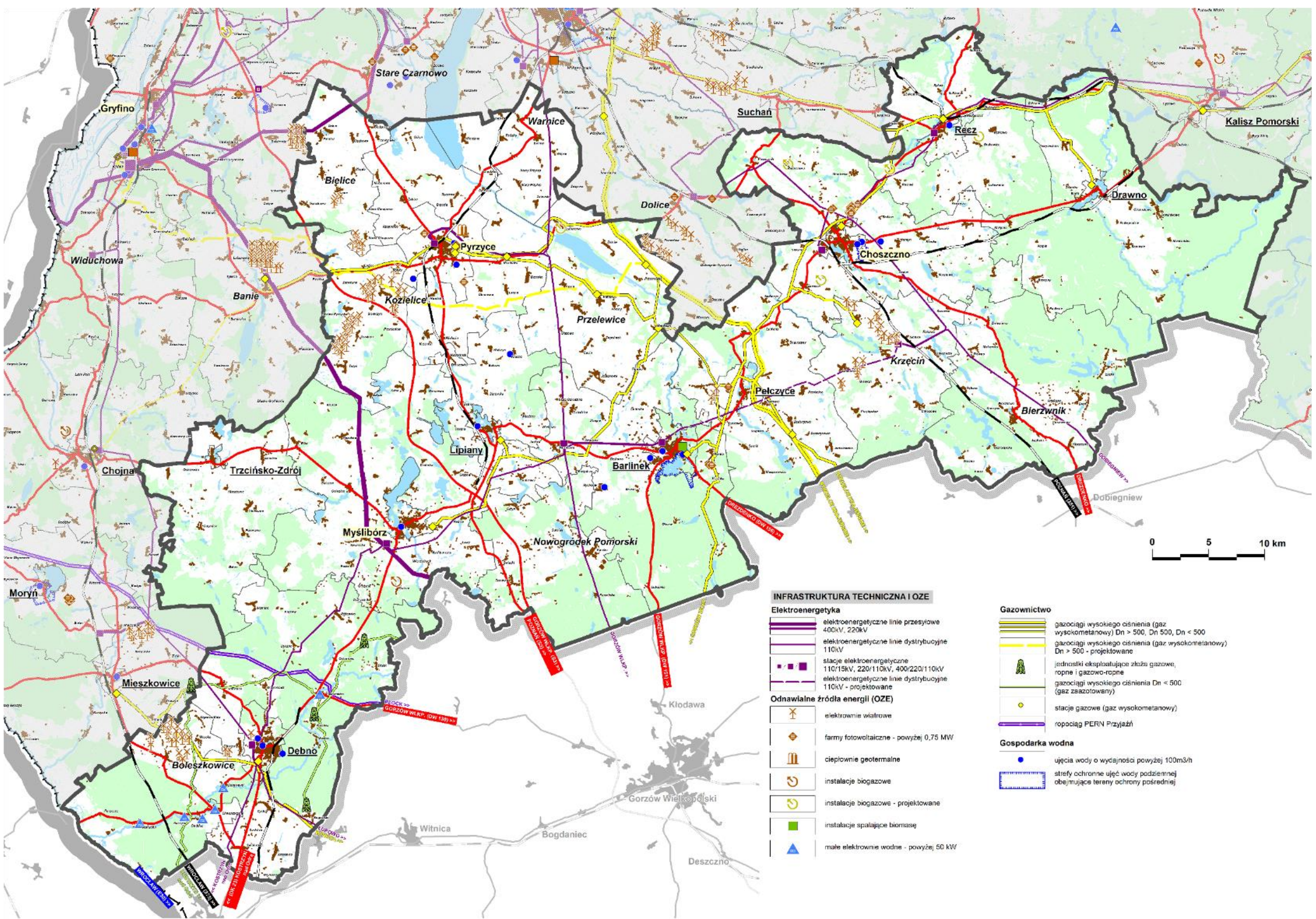
Bioenergetyka. W Barlinku funkcjonuje zakładowa elektrociepłownia pracująca w systemie trigeneracji tj. produkcji energii elektrycznej, ciepła i chłodu. Jej moc to 25 MWt mocy cieplnej i 5,8 MWe mocy elektrycznej oraz 3,8 MW mocy chłodu.

Na terenie składowiska odpadów w Dalsze w gminie Myślibórz funkcjonuje system odbierania biogazu, który następnie przetwarzany jest na energię elektryczną zasilającą zakład. Łączna moc biogazowni wynosi 1,4 MW.

Energetyka wodna. Na terenie obszaru Partnerstwa działa 6 małych elektrowni wodnych o łącznej mocy 0,8 MW: 4 w gminie Boleszkowice (Chwarszczany, Gudzisz, Namyślin i Reczyce), oraz 2 w gminie Dębno (Barnówek i Dargomyśl).

Ryc. 16 Partnerstwo Lider Pojezierza – Infrastruktura techniczna i OZE

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie RBGPWZ w Szczecinie, wyciąg z PZPWZ, aktualizacja - styczeń 2023 r.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I OZE

- Elektroenergetyka**
- elektroenergetyczne linie przesyłowe 400kV, 220kV
  - elektroenergetyczne linie dystrybucyjne 110kV
  - stacje elektroenergetyczne 110/15kV, 220/110kV, 400/220/110kV
  - elektroenergetyczne linie dystrybucyjne 110kV - projektowane
- Odnawialne źródła energii (OZE)**
- elektrownie wiatrowe
  - farmy fotowoltaiczne - powyżej 0,75 MW
  - ciepłownie geotermalne
  - instalacje biogazowe
  - instalacje biogazowe - projektowane
  - instalacje spalające biomasę
  - małe elektrownie wodne - powyżej 50 kW

- Gazownictwo**
- gazociągi wysokiego ciśnienia (gaz wysokometanowy) Dn > 500, Dn 500, Dn < 500
  - gazociągi wysokiego ciśnienia (gaz wysokometanowy) Dn > 500 - projektowane
  - jednostki eksploatujące złoża gazowe, ropne i gazowo-ropne
  - gazociągi wysokiego ciśnienia Dn < 500 (gaz zszasolowany)
  - stacje gazowe (gaz wysokometanowy)
  - ropociąg PERN Przyjeźdź
- Gospodarka wodna**
- ujęcia wody o wydajności powyżej 100m3/h
  - strefy ochronne ujęć wody podziemnej obejmujące tereny ochrony pośredniej

3.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej

Partnerstwo Lider Pojezierza obejmuje 3 powiaty: myśliborski, pyrzycki i choszczeński. W skład Partnerstwa wchodzi 8 gmin wiejskich: Boleszkowice, Nowogródek Pomorski, Kozielice, Bielice, Warnice, Przelewice, Krzęcin, Bierzwnik oraz 10 gmin miejsko-wiejskich: Dębno, Trzcínisko Zdrój, Myślibórz, Barlinek, Lipiany, Pyrzyce, Pełczyce, Choszczno, Recz, Drawno. Na terenie Partnerstwa **przeważają regularne, zaplanowane formy osadnicze**: planowa zabudowa miejska oraz wsie **o dużym stopniu koncentracji**. Niemal wszystkie miejscowości wiejskie oraz małe miasta charakteryzują się zwartą strukturą, ich rozciągłość nie przekracza zazwyczaj 2 km. Jedynie największe miasta obszaru: Myślibórz, Pyrzyce, Choszczno i Barlinek wpisują się w okręgi o średnicy około 3-4 km, przy liczebności 11-15 tys. mieszkańców.

W ostatnich dziesięcioleciach następują żywiołowe, **słabo kontrolowane procesy powstawania zabudowy mieszkaniowej i letniskowej** lokalizowanej w szczególności na terenach rolnych wokół miejscowości. Tereny rolne ulegają stopniowej parcelacji, powstają chaotyczne układy zagospodarowania głównie sezonowego. Następuje przemieszanie zabudowy o różnym, potencjalnie konfliktowym charakterze. W analizowanym obszarze zjawisko to obejmuje m.in. otoczenie miasta Barlinek, Choszczno i Myślibórz. W przypadku pozostałych miast i miejscowości zjawisko suburbanizacji jest ograniczone. Niemniej jednak stanowi zagrożenie dla historycznych struktur małych miast.

Na terenie Partnerstwa występują małe miasta, które zachowały średniowieczny układ ulic i zabudowy, często wraz z relikami murów obronnych. Zabudowa tych miast nie wykracza znacznie poza historyczne granice. Do tej grupy należą m.in. Lipiany, Trzcínisko Zdrój. W większości miast historyczna zabudowa zachowała się w małym stopniu i została zastąpiona zabudową blokową z lat 60. i 70., degradującą walory i potencjał turystyczny. Do miast takich zaliczyć trzeba Choszczno, Pyrzyce, Myślibórz, a w mniejszym stopniu także Barlinek, Recz, Drawno, Pełczyce. Jednym z wyzwań będzie rewitalizacja obszarów śródmiejskich, w tym adaptacja, przebudowa lub modernizacja bloków mieszkalnych z lat 60. i 70.

Większość terenów zabudowy stanowią **obszary zwarte**, w obrębie których znalazło się 69% budynków. Mieszkańcy mają zapewniony w miarę dobry **dostęp do obiektów usług publicznych i komercyjnych oraz do sieci infrastruktury technicznej**. Około 42% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszego do szkoły

podstawowej. Kolejne 31% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut rowerem.

Zagrożeniem dla ładu przestrzennego i standardu życia mogą być procesy **niekontrolowanej suburbanizacji** na terenach wiejskich. Rozpraszanie oraz mała intensywność zabudowy stawiają pod znakiem zapytania możliwość wprowadzenia współczesnych standardów zamieszkiwania w zakresie dostępu do usług oraz infrastruktury technicznej (w tym np. centralnego ogrzewania).

Problemem jest pogłębiające się **wykluczenie transportowe**. W wyniku likwidacji linii kolejowej przez Myślibórz, miasto powiatowe od wielu lat pozbawione jest komunikacji szynowej. Projekty mające na celu przywrócenie połączeń kolejowych zostały poważnie utrudnione poprzez zajęcie terenów dawnego torowiska w rejonie zamkniętego dworca kolejowego w Myśliborzu przez drogę obwodową miasta.

Nową **szansą rozwojową**, ale też **zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazu** jest postępująca na coraz szerszą skalę budowa instalacji OZE, w tym **farm fotowoltaicznych na terenach otwartych**. Szczególnym potencjałem obszaru Partnerstwa są wartościowe krajobrazy kulturowe, w tym atrakcyjne, ale i wrażliwe przyrodniczo tereny otwarte. Dlatego przy ocenie lokalizacji planowanych farm fotowoltaicznych, w ocenach ich oddziaływania na środowisko, należy uwzględnić potencjalny negatywny wpływ inwestycji na krajobraz, zapobiegając „zanieczyszczeniu” cennych krajobrazów.

3.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego oraz przeciwdziałania niekorzystnym skutkom zmian klimatycznych

1. Kształtowanie wizerunku Partnerstwa szanującego środowisko przyrodnicze, które jest ważnym walorem i potencjałem obszaru Partnerstwa. Rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
2. Ochrona przed zabudową cennych elementów krajobrazu w szczególności punktów widokowych, miejsc eksponowanych w krajobrazie.
3. Zachowanie ciągłości powiązań przyrodniczych, w tym korytarzy ekologicznych, ochrona obszarów cennych przyrodniczo – objętych ochroną i powołanie nowych obszarów ochrony. Szczególna ochrona ciągłości przyrodniczej dolin rzecznych.
4. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny być chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych. Wyjątkiem mogą być jedynie obszary nadwodne w miejscowościach, w szczególności

w miastach, a na pozostałym obszarze, punktowe obiekty infrastruktury związane z retencją wód, produkcją energii oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki wodnej (przystanie, mariny, itp.).

5. Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (terenami zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem i zostać poprzedzona uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a zabudowa poprzedzona lub równoległa z realizacją docelowego uzbrojenia i urządzenia ulic.
6. Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań proretencyjnych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych. Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:
  - zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, a w przypadku realizacji niezbędnych powierzchni utwardzonych stosowanie rozwiązań wodoprzepuszczalnych (np. ażurowych lub z materiałów jamistych, wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych,
  - wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
  - zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno–infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.),
  - zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach,
  - zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.
7. Ochrona przed zabudową terenów otwartych, w tym gleb najwyższej jakości oraz terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.

3.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

1. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych. Należy położyć szczególny nacisk na ochronę terenów nadodrzańskich o wyjątkowych walorach krajobrazowo-kulturowych.
2. Wprowadzanie nowych, użytecznych funkcji do zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne znaczenie.
3. Rewitalizacja obszarów centralnych miast, uzupełnianie zabudowy blokowej w kierunku tworzenia kwartałów zabudowy. Kompleksowa modernizacja lub przebudowa zabudowy blokowej z lat 60. i 70., wprowadzanie towarzyszących funkcji usługowych.
4. Wykorzystanie lokalizacji (położenia, połączeń komunikacyjnych, uzbrojenia technicznego) założeń pałacowych i folwarcznych w planowaniu rozwoju usług turystycznych, edukacyjnych, kulturowych opieki nad osobami starszymi (srebrna gospodarka) lub przetwórczych. Wykorzystanie istniejących założeń do tworzenia nowych stref aktywności gospodarczej.
5. Estetyzacja istniejącej zabudowy poprzez ograniczanie liczby reklam oraz ujednolicanie elewacji i form budynków w nawiązaniu do wzorów historycznych.
6. Stworzenie marki/rozpoznawalnego symbolu regionu w oparciu o charakterystyczną, rozpoznawalną w skali kraju architekturę regionalną, średniowieczne budynki i budowle warowne oraz kościoły granitowe.
7. Tworzenie nowych szlaków turystycznych, pieszych i rowerowych, na terenach o charakterystycznych dla obszaru cechach. Obszar wyróżniają rozległe panoramy krajobrazów nadrzecznych, widoki roztaczające się zarówno z krawędzi dolin, jak i z punktów widokowych, rolniczy charakter zagospodarowania, eksponowane sylwety miejscowości z lokalnymi dominantami kulturowymi.
8. Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych, objęcie ochroną układów urbanistycznych miast Lipiany i Trzcieszko-Zdrój oraz innych cennych układów urbanistycznych i ruralistycznych - przez wpisanie ich do rejestru zabytków.
9. Rozwój funkcji turystyczno-uzdrowiskowych w mieście Trzcieszko-Zdrój.

3.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

3.2.3.1. Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę:

- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Jako okres kierunkowy w analizie zapotrzebowania przyjęto 2041 r., aktualizując dane przyjęte do diagnozy o NSP 2021. Szacowana liczba mieszkańców obszaru Partnerstwa zgodnie z prognozami GUS w 2041 r. wyniesie około 151 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 36,2 m²/mieszkańca. Dla takich wielkości zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową ogółem wyniesie około 5,46 mln m² PUM.

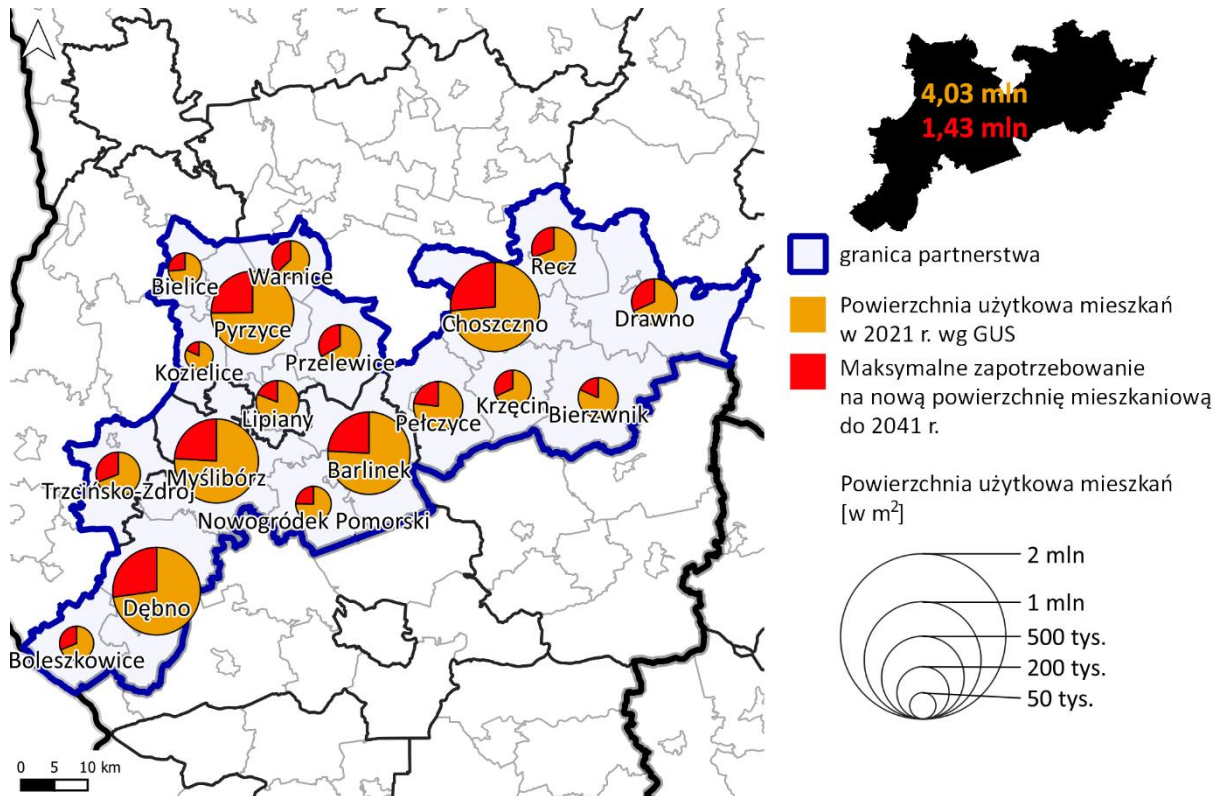
Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 1,43 mln m² PUM, dla około 39,4 tys. osób.

Tabela 9. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Lider Pojezierza do 2041 r.

Gmina (w) wiejska (m) miejska (m-w) miejsko-wiejska	Powiat	Liczba ludności			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
		w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w PUM (m ²)
		2021 r.	2030 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	do 2041 r.	
Bierzwnik (w)	choszczeński	4448	4353	4260	28,2	35,8	124643	152509	778	27866
Choszczno (m-w)	choszczeński	20578	20165	19760	27,4	38,6	561544	762747	5213	201203
Drawno (m-w)	choszczeński	4684	4816	4952	29,0	40,2	136060	199059	1567	62999
Krzęcin (w)	choszczeński	3393	3462	3532	26,5	36,7	88411	129639	1123	41228
Pelczyce (m-w)	choszczeński	7385	7268	7153	24,5	32,5	178592	232468	1658	53876
Recz (m-w)	choszczeński	5125	5135	5145	25,9	36,7	130797	188822	1581	58025
Trzcianko-Zdrój (m-w)	gryfiński	4946	5041	5138	26,4	36,6	130143	188044	1582	57901
Barlinek (m-w)	myśliborski	18730	18425	18125	26,3	35,7	490784	647061	4378	156277
Boleszkowice (w)	myśliborski	2803	2927	3056	27,6	36,6	77075	111867	951	34792
Dębno (m-w)	myśliborski	19854	19967	20081	27,1	36,5	534027	732943	5450	198916
Myślibórz (m-w)	myśliborski	19023	18719	18420	27,2	36,6	511868	674167	4434	162299
Nowogródek Pomorski (w)	myśliborski	3354	3347	3340	27,2	36,0	90478	120241	827	29763
Bielice (w)	pyrzycki	2990	3178	3378	26,2	31,4	78022	106064	893	28042
Kozielice (w)	pyrzycki	2446	2378	2312	25,5	32,7	61790	75599	422	13809
Lipiany (m-w)	pyrzycki	5623	5369	5126	25,6	34,4	142768	176351	976	33583
Przelewice (w)	pyrzycki	4644	4851	5067	25,1	34,1	115381	172792	1684	57411
Pyrzyce (m-w)	pyrzycki	18486	18371	18257	26,6	35,8	489493	653590	4584	164097
Warnice (w)	pyrzycki	3183	3358	3543	26,9	37,9	84541	134265	1312	49724
Partnerstwo Lider Pojezierzy		151695	151130	150645	26,5	36,2	4026417	5458230	39412	1431813

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Ryc. 17 Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa Lider Pojezierza do 2041 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

3.2.3.2. Ograniczanie rozpraszania / ochrona zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości

1. Zachowanie zwartości zabudowy miast i wsi, przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, prymat rozwoju wewnętrznego nad zewnętrznym. Pod nową zabudowę należy w pierwszej kolejności wykorzystać tereny już zurbanizowane w obszarach zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej – zapewniającej dostępność do szkół, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej w obrębie aglomeracji wodno-ściekowych w szczególności tereny i budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (brownfields) oraz niewykorzystane, liczne luki w istniejącej zabudowie.
2. Skuteczne blokowanie suburbanizacji poprzez wymóg zachowania uzgodnionych odległości pomiędzy strefami zabudowy; zachowanie indywidualnego charakteru miejscowości poprzez wprowadzanie zabudowy kontynuującej indywidualne cechy miejscowe.
3. Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy.

W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zabudowy (zabudowa krawędziowa).

4. Rozwijanie idei miasta / miejscowości 15-minutowej, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojścia pieszo (długość dojścia do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.
5. Ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłączenie do istniejących gospodarstw rolnych, celem ograniczenia suburbanizacji przy zachowaniu siedlisk zabudowy zagrodowej.

3.2.3.3. Kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

1. Planowanie nie jedno- lecz wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach. Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
2. Kreowanie przestrzeni publicznych, w celu podnoszenie jakości życia mieszkańców i poprawy wizerunku miast i wsi. Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.
3. Lobbing na rzecz wybudowania kluczowych obwodnic miast (w szczególności w Pyrzycach i Choszcznie) w celu w celu uspokojenia ruchu w centrach miast. Rewitalizacja obszarów centralnych miast, kreowanie przestrzeni publicznej wyłączonej z ruchu samochodowego, z preferencją dla ruchu pieszo, wyposażonej w usługi w pierzejach otaczającej zabudowy. Przywrócenie pierwotnej funkcji rynku miejskiego jako miejsca spotkań oraz organizacji handlu lokalnymi produktami w formie zorganizowanego / wyspecjalizowanego targowiska.
4. Wzmacnianie lokalnych centrów usługowych miejscowości wiejskich (szczególnie ośrodków gminnych) nasycanie ich nową zabudową i żywymi

przestrzeniami publicznymi. Wprowadzanie usług, głównie handlu, gastronomii i rzemiosła, w krawędziach przestrzeni publicznych. Wprowadzenie bardziej zwartych, wielorodzinnych form zabudowy, która może być alternatywą dla dalszego jej rozpraszania.

5. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – wykorzystanie istniejącej infrastruktury do tworzenia nowych stref działalności gospodarczej.
6. Wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej.
7. Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej.
8. Wykluczenie lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w zakresie usług handlu (poza artykułami wielkogabarytowymi, np. budowlanymi), gastronomii i rozrywki, na rzecz nasycania usługami obszarów wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.

3.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

3.2.4.1. Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

1. Modernizacja i odbudowa kolejowego korytarza komunikacyjnego (Szczecin) – Stargard – Pyrzyce - Myślibórz – Dębno – Kostrzyn w śladzie linii kolejowych nr 411, 422, i 410.
2. Odbudowa i rewitalizacja linii kolejowej nr 415 dla przywrócenia połączenia kolejowego Myślibórz – Gorzów Wlkp.
3. Wspieranie działań na rzecz budowy obwodnicy miast Choszczna, Pyrzyce, Recza i Dębna.
4. Działania na rzecz zabezpieczenie rezerwy terenu pod budowę obwodnic miejscowości w ciągu głównych dróg krajowych i ekspresowych S10 (rejon miasta Recz), DK 26 (Dębno) oraz dróg wojewódzkich w tym nr 106 (Pyrzyce).
5. W związku z dużą zmiennością potrzeb transportowych i rozproszeniem sieci osadniczej rekomenduje się rozwijanie elastycznych systemów transportu na żądanie połączonego z systemami transportu regularnego

(kolej). Systemy te mogą dynamicznie reagować na zmiany w popycie i dostosowywać do zmieniających się uwarunkowań, zarówno zewnętrznych (sytuacje kryzysowe) jak i wewnętrznych (np. powstanie nowych miejsc aktywności zawodowej).

6. Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie powiatu. W związku z obecnymi uwarunkowaniami prawnymi organizacja publicznego transportu zbiorowego powinna zostać oparta o związek powiatowo-gminny. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.
7. Promowanie w obszarze centrów miast ruchu pieszego, rowerowego oraz systemów UTO (urządzenia transportu osobistego) jako priorytetowego względem transportu samochodowego.
8. Rekomenduje się wykorzystanie przez gminy narzędzia jakim jest wprowadzenie stref czystego transportu celem ograniczenia ruchu samochodów innych niż elektryczne, napędzane wodorem lub napędzane gazem ziemnym.
9. Zaleca się wprowadzenie zakazu realizacji parkingów wielkopowierzchniowych na obszarach centrów turystycznych i centrów miast. Systemy parkingowe powinny być lokalizowane peryferyjnie (parkingi buforowe) tak by nie wprowadzać ruchu indywidualnego do centrów obszarów.
10. Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych, także w najmniejszych miastach, w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych. Właściwa polityka parkingowa w centrum ma na celu zapewnienie pełnej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem.
11. Zaleca się realizację parkingów priorytetowo w powiązaniu z węzłami przesiadkowymi w systemach P&R oraz P&B. W wypadku realizacji inwestycji należy obligatoryjnie zadbać o zapewnienie ich obsługi systemami transportu publicznego lub innymi rozwiązaniami w ramach systemów zrównoważonej mobilności (np. poprzez systemy współdzielenia).
12. Należy dążyć do uspołnienia sieci tras rowerowych m.in. w oparciu o regionalną sieć tras rowerowych Pomorza Zachodniego. Spójna sieć tras

jest podstawą dynamicznego rozwoju mobilności rowerowej zarówno mieszkańców jak i turystów.

13. W kontekście wzrastającego udziału segmentu rowerów elektrycznych zwiększającego mobilności m.in. osób starszych należy zadbać o odpowiednią infrastrukturę dostosowaną do potrzeb takich rozwiązań.
14. W związku z wzrastającym ruchem rowerowym należy rozwijać system infrastruktury towarzyszącej (bezpieczne parking dla rowerów, boksy rowerowe, stacje naprawcze i punkty serwisowe).
15. Należy zadbać o ukierunkowanie inwestycji rowerowych na dojazdy do dworców i przystanków kolejowych. Szczególnie w miejscowościach Choszczno, Krzęcin, Bierzwnik, Boleszkowice, a w przypadku rewitalizacji linii Stargard-Myślibórz, także m.in. w Pyrzycach, Lipianach i Myśliborzu. Zapewnienie bezpiecznego systemu takiej infrastruktury zwiększa dostępność do oferty przewozowej niezależnie od okoliczności (np. rezygnacja przewoźnika z obsługi dotychczasowej dowozowej linii autobusowej do dworca).
16. Należy wdrażać projekt cyfryzacji danych transportowych przetwarzanych na poziomie gmin i powiatu. Ustandaryzowanie i cyfryzacja danych o wydanych zezwoleniach na obsługę linii transportowych pozwoliłaby na sprawną dystrybucję informacji o dostępnej na obszarze ofercie transportowej. Pozwoliłoby to na wyświetlenie informacji o istniejących rozkładach i połączeniach w dowolnej przeglądarce internetowej (znaczne ułatwienie dla mieszkańców i turystów).
17. W celu określenia kierunków rozwoju systemów transportu rekomenduje się opracowanie strategii transportowej na poziomie ponad powiatowym, obejmującej zarówno założenia dotyczące sposobu wspierania zrównoważonej mobilności mieszkańców i turystów jak i określającej długo i średnioterminowe cele związane z działaniami inwestycyjnymi w tym zakresie. Rekomendowanym standardem dla takiego dokumentu powinien być dokument SUMP (Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej) dla całego obszaru Partnerstwa.

3.2.4.2. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

1. Dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej szczególnie w kierunkach miejscowości stanowiących lokalne ośrodki usługowe i na obszary przeznaczone dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację) lub z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

2. Rozwój małej energetyki wodnej, w szczególności małych turbin, poprzez wykorzystanie istniejącej zabudowy hydrotechnicznej (budowli piętrzących) oraz innych innowacyjnych rozwiązań, z jednoczesnym utrzymaniem lub poprawą drożności cieków wodnych jako korytarzy.
3. Rozwój instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych - na terenie całego Partnerstwa.
Ograniczenie rozwoju farm fotowoltaicznych na terenach otwartych, w szczególności należy unikać lokalizacji:
  - na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-IV), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,
  - w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,
  - na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.
4. Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii wiatrowej, geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – z wykluczeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na otoczenie, w szczególności na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową.

3.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

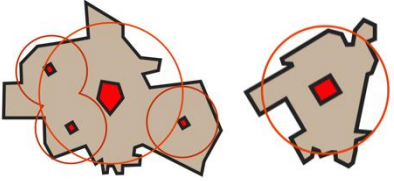
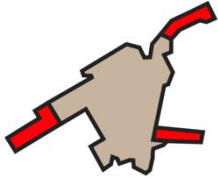

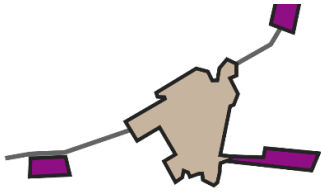

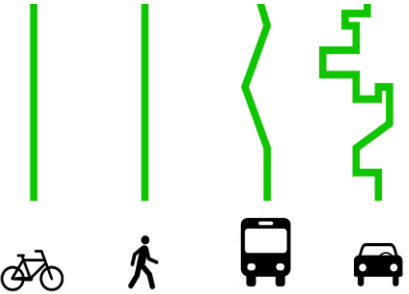
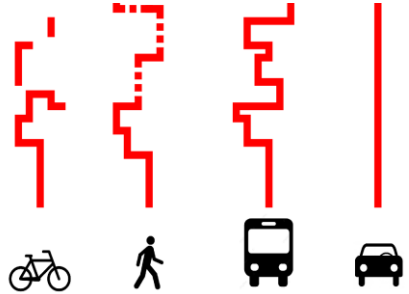
1. Na obszarze Partnerstwa występują obszary o dominującej funkcji rolniczej. Dobre warunki dla prowadzenia produkcji rolnej – grunty orne bardzo dobrej jakości występują głównie w północnej i centralnej części obszaru. Dodatkowo występuje tu dużo użytków zielonych, które poza funkcją rolniczą posiadają walory ekologiczne. Należy chronić grunty rolne przed zmianą sposobu użytkowania.
2. Przemysł i przetwórstwo, szczególnie w branżach: rolno-spożywczej i drzewnej jest jedną z najważniejszych szans rozwojowych obszaru. Należy dążyć do rozwoju rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przetwórstwa rolnego wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.
3. Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową. Zajmowanie terenów rolnych na inne funkcje (np. pod budownictwo letniskowe, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, infrastrukturalne) należy traktować, jako ostateczność w przypadku wykluczenia możliwości wykorzystania innych lokalizacji, w szczególności

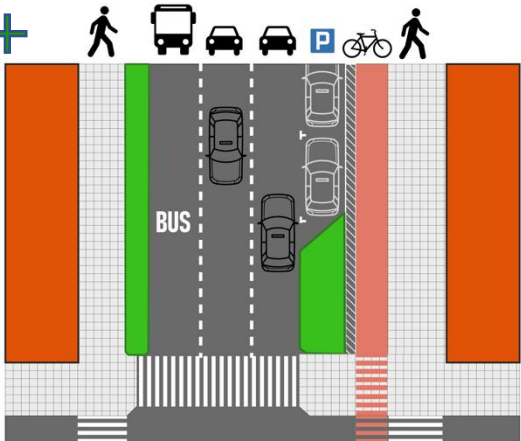
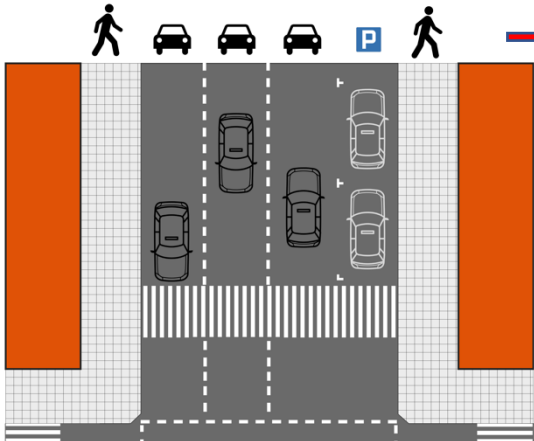
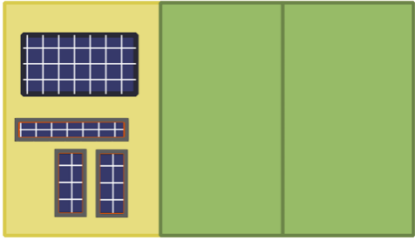
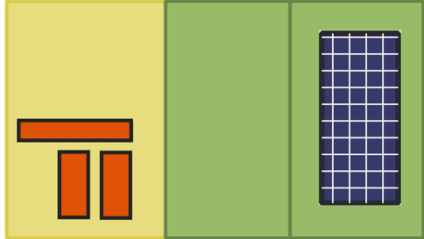
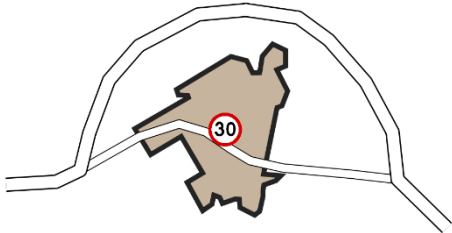
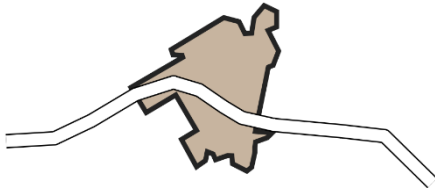

terenów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje - przewidzianych do przekształceń.

Ryc. 18 Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
<p data-bbox="204 517 252 568">+</p> <p data-bbox="220 712 756 741">ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW</p>	 <p data-bbox="954 712 1235 741">ZABUDOWA ROZPROSZONA</p>
<p data-bbox="204 779 252 831">+</p> <p data-bbox="213 981 762 1010">MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE</p>	 <p data-bbox="906 981 1283 1010">ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG</p>

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE	
<p data-bbox="204 315 252 360">+</p> <p data-bbox="204 517 775 546">HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE</p>	 <p data-bbox="906 517 1286 546">ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA</p>
ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIĄŻLIWY	
<p data-bbox="204 640 252 685">+</p> <p data-bbox="213 837 762 866">MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA</p>	 <p data-bbox="874 837 1318 866">ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA</p>
ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
<p data-bbox="204 965 252 1010">+</p> <p data-bbox="229 1178 746 1267">SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ LUB OBOK ISTNIEJĄCEJ MIEJSCOWOŚCI</p>	 <p data-bbox="884 1137 1305 1167">ZABUDOWA PASMOWA ZBYT INTENSYWNA</p> <p data-bbox="959 1384 1233 1413">ZABUDOWA ROZPROSZONA</p>
PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	
<p data-bbox="204 1503 252 1547">+</p> <p data-bbox="229 1805 746 1834">PRIORYTET DLA RUCHU PIESZYCH I ROWERZYSTÓW</p>	 <p data-bbox="842 1805 1359 1834">PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW</p>

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
	
<p>PRZESTRZEŃ PUBLICZNA - PRZYJAZNA DLA PIESZYCH ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO</p>	<p>PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH I ROWERZYSTÓW TRASA KOMUNIKACYJNA DLA SAMOCHODÓW</p>
LOKALIZACJA FARM FOTOWOLTAICZNYCH	
	
<p>WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY I TERENÓW ISTNIEJĄCEGO ZAINWESTOWANIA</p>	<p>WIELKOPOWIERZCHNIOWE FARMY FOTOWOLTAICZNE KOSZTEM TERENÓW OTWARTYCH I ROLNICTWA</p>
PROWADZENIE RUCHU TRANZYTOWEGO	
	
<p>BUDOWA OBWODNIC NA TRASACH TRANZYTOWYCH USPOKOJENIE RUCHU W CENTRACH MIAST / WSI</p>	<p>RUCH TRANZYTOWY PRZECHODZĄCY PRZEZ CENTRUM MIEJSCOWOŚCI</p>

Źródło: opracowanie własne.

3.3. OSI określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr VIII/100/19 z dnia 28 czerwca 2019 r.) wskazano, że identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ).

PZPWZ 2030, wraz z okresowym monitoringiem i aktualizacją obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, na obszarze gmin Partnerstwa Powiatu Gryfickiego wskazuje dwa typy **obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym**:

1. **Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022** – obejmuje gminy: **Barlinek, Bierzwnik, Boleszkowice, Choszczno, Drawno, Kozielice, Krzęcin, Lipiany, Nowogródek Pomorski, Pełczyce, Przelewice, Recz, Trzcińsko-Zdrój, Warnice,**
2. **Obszar Strefy Przygranicznej** – obejmuje gminy: **Barlinek, Bielice, Boleszkowice, Dębno, Kozielice, Lipiany, Myślibórz, Nowogródek Pomorski, Przelewice, Pyrzyce, Trzcińsko-Zdrój, Warnice.**

W PZPWZ 2030 wskazano także **obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym**. Na obszarze Partnerstwa wskazano:

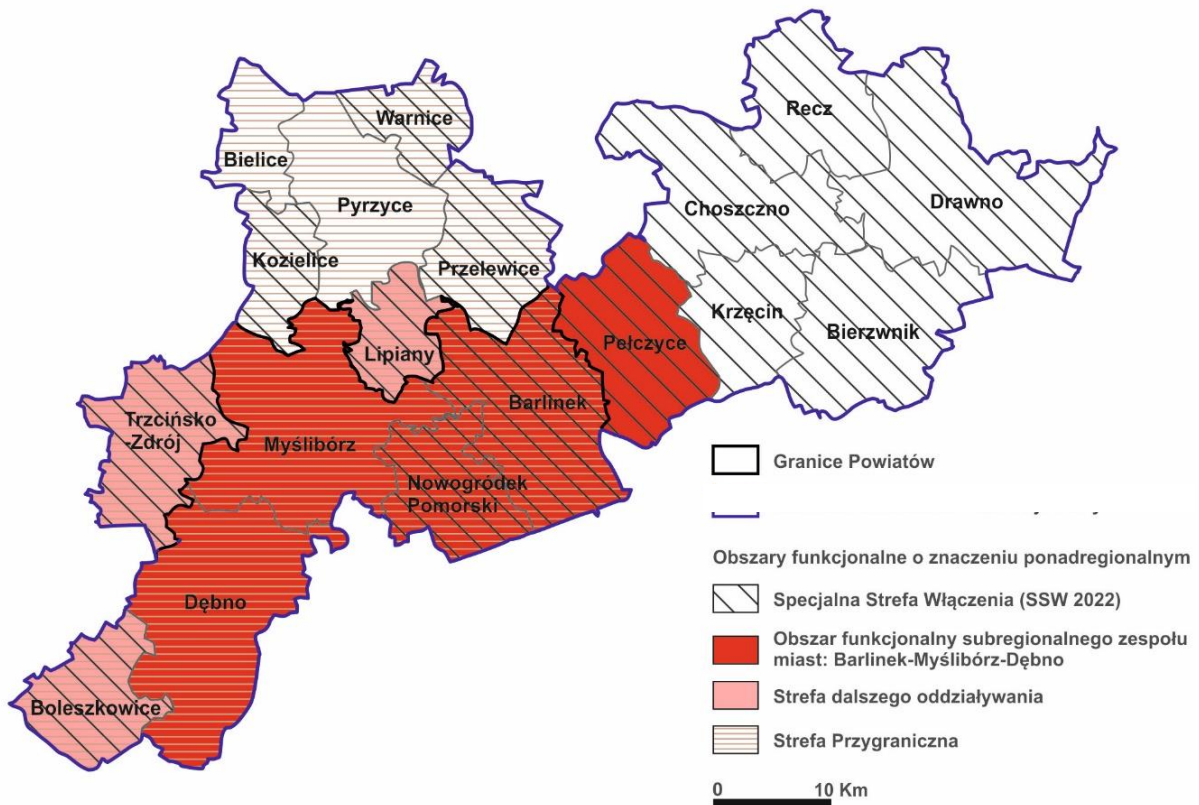
1. **Obszar funkcjonalny subregionalnego zespołu miast: Barlinek-Myślibórz-Dębno** wraz ze strefą dalszego oddziaływania – który obejmuje gminy: **Barlinek, Dębno, Myślibórz, Nowogródek Pomorski, Pełczyce**, a w strefie dalszego oddziaływania: **Boleszkowice, Lipiany, Trzcińsko-Zdrój.**

Przynależność gmin do wymienionych obszarów została pokazana na ryc. nr 19.

3.3.1. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia 2022

Zapisy PZPWZ wskazują, że podstawowym czynnikiem definiującym delimitację Specjalnej Strefy Włączenia jest występowanie obszarów kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, wprost skorelowanych z odległością od dużych miast. Wśród wyzwań z jakimi muszą się zmagać gminy położone w obszarze Specjalnej Strefy Włączenia są m.in. depopulacja, znaczny odsetek zdegradowanych małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego, słaba dostępność komunikacyjna do ośrodków miejskich wszystkich poziomów poza ośrodkami lokalnymi oraz powiązana z tym dostępność do usług publicznych.

Ryc. 19 OSI - Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PZPWZ i SSW 2022, styczeń 2023 r

Zaktualizowany dokument „Specjalna Strefa Włączenia na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz planowane kierunki działań interwencyjnych”, Szczecin 2022 r., przyjęty przez ZWZ uchwałą Nr 1915/22 z dnia 12 grudnia 2022 r., stwierdza, że ukierunkowanie wsparcia z regionalnego programu na lata 2021-2027 na realizację Programu Interwencyjnego dla Specjalnej Strefy Włączenia skupiać się będzie na realizacji następujących celów:

- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców SSW,
- Rozwój potencjału gospodarczego SSW,
- Polepszenie dostępności do usług publicznych i wzmocnienie działań dot. neutralności klimatycznej SSW.

Zakłada się realizację przedsięwzięć obejmujących m.in.:

- instrument pozwalający na pozyskanie przez przedsiębiorstwa oraz miasta średnie wiedzy i umiejętności z zakresu projektowania instrumentów na rzecz zwiększenia konkurencyjności MSP (wsparcie doradcze), a następnie wdrożenie stosownych instrumentów; przygotowanie nowoczesnej i przystępnej cenowo infrastruktury biznesowej z przeznaczeniem na

wynajem dla MSP; wsparcie na rzecz MSP działających w branży turystycznej (pomoc w dostosowaniu do zmienionych warunków prowadzenia i odbudowie działalności po pandemii COVID-19); kompleksowy pakiet działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości (wsparcie JST w celu stymulowania lokalnej przedsiębiorczości oraz bezpośrednio wsparcie przedsiębiorstw),

- przebudowę istniejących systemów ciepłowniczych i wymianę lub modernizację źródła ciepła oraz budowę nowych odcinków sieci ciepłej wraz z przyłączami i węzłami ciepłowniczymi,
- działania na rzecz odporności miast na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, w tym udostępnianie zachowującej funkcje przyrodnicze wysokiej jakości przestrzeni publicznej (zielone miejsca trzecie),
- wsparcie zrównoważonej mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych, budowę i przebudowę dróg wojewódzkich, w tym budowę obwodnic; wsparcie autobusowych przewozów subregionalnych,
- powstawanie/ adaptację infrastruktury na rzecz centrów usług biznesowych,
- powstawanie atrakcyjnych „miejsc trzecich” (poza domem i pracą), pozwalających na kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, komunikacji, kreatywności, powstawaniu oddolnych inicjatyw, integracji społecznej,
- inwestycje infrastrukturalne o kluczowym znaczeniu dla jakości życia mieszkańców, wynikające ze strategii rozwoju lokalnego oraz strategii rozwoju ponadlokalnego, tworzonych z udziałem mieszkańców: inwestycje w obiekty/ miejsca tworzące szlaki tematyczne (obiekty/ miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych), w szczególności położone w oddaleniu od dużych ośrodków miejskich i na granicach z innymi województwami.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do Specjalnej Strefy Włączenia to:

- *Cel XIII. Przeciwdziałanie marginalizacji i wsparcie rozwoju w obszarze funkcjonalnym Specjalnej Strefy Włączenia*
  - Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów;
  - Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu;
  - Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia.

Wskazane w PZPWZ, odnoszące się do Specjalnej Strefy Włączenia, działania w zakresie powyższych kierunków, dotyczące gmin Partnerstwa, zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
<p>Kierunek 1. Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów w ramach regionalnej specjalizacji (Pełczyce). 2. Wsparcie ośrodków wzrostu o znaczeniu subregionalnym oraz ośrodków ponadlokalnych wspomagających rozwój z zastosowaniem celów i narzędzi Krajowej Polityki Miejskiej (Choszczno, Pyrzyce). 3. Program dla małych (Choszczno, Drawno, Pełczyce, Recz, Lipiany, Pyrzyce, Barlinek, Dębno, Myślibórz, Trzcinański-Zdrój) i średnich miast Specjalnej Strefy Włączenia: <ol style="list-style-type: none"> a) rozwijanie powiązań funkcjonalnych miast małych i średnich z głównymi ośrodkami wzrostu, zwłaszcza w zakresie innowacyjności, edukacji i nauki, b) wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego c) wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt pozalokalny, e-biznes), d) rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności, e) utrzymanie i zwiększenie atrakcyjności tradycyjnej struktury miast poprzez uspokojenie ruchu w ich obszarach centralnych, przy zapewnieniu optymalnych warunków dostępu. 4. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – obszary wiejskie SSW. 5. Uporządkowanie i przygotowanie terenów powojkowych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich, w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych – obszary wiejskie SSW. 6. Wsparcie programów związanych z produkcją żywności na potrzeby lokalnego rynku konsumentów – obszary wiejskie SSW. 7. Rozwój turystyki w oparciu o pojezierza oraz zasoby dziedzictwa kulturowego – obszary SSW. 8. Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE – obszary SSW.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
	9. Wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy – obszary SSW . 10. Zwiększenie dostępności cyfrowej – obszary SSW .
Kierunek 2. Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu	1. Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami – obszary SSW . 2. Realizacja tras rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego (Boleszkowice, Dębno, Trzcińsko-Zdrój, Myślibórz, Barlinek, Pęczyce, Choszczno).
Kierunek 3. Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia	1. Kompleksowy program rozwoju edukacji przedszkolnej w Lipianach oraz w gminie Pyrzyce . 2. Podnoszenie poziomu kształcenia w szkołach podstawowych na obszarze Partnerstwa (m.in. wsparcie szkół podstawowych w gminie Przelevice i innych gminach). 3. Dostosowanie bazy dydaktycznej, w tym szkolnictwa zawodowego, do potrzeb lokalnego rynku pracy (wsparcie Zespołu Szkół w Lipianach, Warnicach i Bielicach). 4. Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – obszary SSW . 5. Dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb ludności wynikających ze zmiany struktury wieku (wzrost liczby osób w podeszłym wieku) – obszary SSW , w tym: <ul style="list-style-type: none"> a) lokowanie DPS, domów opieki, domów seniora na obszarach wiejskich, b) finansowanie pozainstytucjonalnej opieki nad osobami starszymi, c) adaptacja pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych w SOSW w Pyrzycach.

Źródło: Wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.3.2. OSI – Obszar Strefy Przygranicznej

Gminy położone na tym obszarze muszą zmagać się szeregiem uwarunkowań wpływających i ich rozwój. Wśród głównych wyzwań należy wskazać peryferyjne położenie względem reszty kraju i miast centralnych o najwyższym potencjale rozwoju, brak współpracy polsko-niemieckiej generującej miejsca pracy (poza strefą

nadmorską), zakłócone granicą państwową powiązania funkcjonalne, oddziaływanie polskich miast Szczecina i Świnoujścia na przygraniczne obszary niemieckie pozbawione dobrego dostępu do większych miast i ich usług oraz oddziaływanie niemieckiego miasta Schwedt na stronę polską, długi odcinek granicy na Odrze bez wystarczającej liczby mostów, bariery na poziomie wspólnego planowania rozwoju obszarów przygranicznych, bariera językowa we współpracy czy nie w pełni wykorzystany potencjał wynikający z oddziaływania światowej metropolii Berlina.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do OSI - OF Strefy Przygranicznej to:

- Cel XIV. *Poprawa spójności wewnętrznej i przełamywanie peryferyjności przygranicznego obszaru funkcjonalnego*
  - Kierunek 1. Przeciwdziałanie peryferyjności w przestrzeni kraju i wykorzystanie powiązań transgranicznych.

Tabela 11. OSI – Obszar Strefy Przygranicznej – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
Kierunek 1. Przeciwdziałanie peryferyjności w przestrzeni kraju i wykorzystanie powiązań transgranicznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja linii kolejowej nr 273 Szczecin-Wrocław (gminy na przebiegu linii kolejowej: Boleszkowice). 2. Modernizacja dróg wojewódzkich prowadzących do granicy z Niemcami na Odrze i/lub do węzłów drogi S3: nr 115, nr 120, nr 122 (Kozielice, Pyrzyce Przelewice, Choszczno), nr 124, 126. 3. Modernizacja Odrzańskiej Drogi Wodnej (Boleszkowice). 4. Odtwarzanie lub poprawa funkcjonowania transgranicznych powiązań komunikacyjnych (gminy przygraniczne: Boleszkowice).

Źródło: Wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

Obok wymienionych wyżej działań istotna byłaby również modernizacja drogi wojewódzkiej nr 126 Dębno-Osinów Dolny.

3.3.3. OSI – Obszar funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Barlinek-Myślibórz-Dębno

Gminy wskazanego obszaru funkcjonalnego znajdują się obecnie we względnie dobrej kondycji społeczno-gospodarczej. Znajduje się tu silnie rozwinięta produkcja produktów drzewno-meblarskich, a obszar, ze względu na położenie względem

układu transportowego województwa posiada predyspozycje dla rozwoju funkcji okołotransportowych i logistyki. Obszar stanowi ważny (w skali regionu i kraju) ośrodek przemysłu wydobywczego na bazie zasobów gazu i ropy naftowej. Mimo to, widoczny jest jednak znaczący spadek zatrudnionych w przemyśle. W kontekście powiązań funkcjonalnych zauważalne jest wyraźne ciążenie w kierunku Gorzowa Wielkopolskiego i Kostrzyna nad Odrą.

Wskazany w PZPWZ cel i kierunki działań odnoszące się do OSI - OF subregionalnego zespołu miast Barlinek-Myślibórz-Dębno to:

- Cel XIV. *Wykorzystanie wspólnego potencjału i integracja miejskich obszarów funkcjonalnych*
  - Kierunek 3. Rozwój subregionalnego zespołu miast: Barlinek-Myślibórz-Dębno wraz ze strefą dalszego oddziaływania.

Tabela 12. OSI – Obszar funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Barlinek-Myślibórz-Dębno – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
<p>Kierunek 3. Rozwój subregionalnego zespołu miast: Barlinek-Myślibórz-Dębno wraz ze strefą dalszego oddziaływania</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa obwodnicy Barlinka w ciągu drogi wojewódzkiej nr 151 (gmina Barlinek), 2. Budowa spójnej sieci dróg rowerowych jako alternatywy dla transportu kołowego, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a) budowa ścieżki rowerowej na odcinku Cychry-Dębno wzdłuż drogi krajowej nr 23, b) budowa ścieżki rowerowej na odcinku Dębno - Smolnica wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 126. 3. Podnoszenie poziomu kształcenia szkół podstawowych w Barlinku, Dębnie, Pełczycach, Będargowie, Cychrach, Smolnicy, Lubianie i Sarbinowie. 4. Tworzenie warunków do rozwoju kluczowych sektorów w ramach regionalnej specjalizacji, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a) zwiększenie atrakcyjności strefy inwestycyjnej w Barlinku, b) zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Strefy Przemysłowej w Dębnie w obszarze Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej poprzez dobrojenie terenów, c) uzbrojenie terenów inwestycyjnych KSSSE Podstrefa Pełczyce, d) wzmocnienie terenów inwestycyjnych „Starego Tartaku” w Barlinku pod rozwój działalności turystycznej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ	DZIAŁANIA DOTYCZĄCE GMIN PARTNERSTWA
	5. Dostosowanie bazy dydaktycznej, w tym szkolnictwa zawodowego, do potrzeb lokalnego rynku pracy. 6. Wspieranie rozwoju subregionalnych centrów innowacyjności i inkubatorów przedsiębiorczości (Barlinek, Dębno, Myślibórz).

Źródło: Wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, czerwiec 2020 r.

3.4. OSI kluczowe dla Partnerstwa

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawia się w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji w stosunku do wskazanych obszarów strategicznej interwencji (OSI). Obszary te są miejscami, w których szczególnie ważna jest skuteczna koordynacja oraz koncentracja zróżnicowanych (wielosektorowych) działań, które zapewnią realizację celów Strategii.

Na obszarze Partnerstwa zidentyfikowano następujące OSI mające istotne znaczenie dla rozwoju gmin Partnerstwa oraz działania zakładane na tych obszarach.

3.4.1. I OSI Bieguny wzrostu - miasta i ośrodki wiejskie

Wzmocnienie atrakcyjności usługowej i osiedleńczej ośrodków miejskich: Choszczna, Pyrzyc, Myśliborza, Barlinka i Dębna jako ośrodków ponadlokalnych oraz małych ośrodków miejskich: Recza, Trzcińska-Zdrój, Lipian, Pełczyc i Drawna, jako lokalnych centrów usługowych, a także lokalnych ośrodków wiejskich: Nowogródka Pomorskiego, Boleszkowic, Przelewic, Krzęcina, Bierzwnika, Kozielic, Bielic i Warnic.

Zakładane działania:

- 1.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną.

Rekomendacje:

- *prowadzenie spójnej, wspólnej polityki przestrzennej w ramach powiatów lub całego Partnerstwa,*
- *wprowadzenie odpowiednich zapisów w statusie zinstytucjonalizowanej formy Partnerstwa w zakresie zasad wzajemnej współpracy, wymiany doświadczeń i aktywnego włączania całej wspólnoty w projekty planistyczne i rozwojowe.*

Przykładowe projekty:

- *powołanie, na poziomie Partnerstwa, wspólnej jednostki koordynacyjno-projektowej odpowiedzialnej za przygotowanie koncepcji i planów zagospodarowania przestrzennego,*
- *powołanie wspólnej komisji urbanistycznej opiniującej dokumenty strategiczne i planistyczne w obszarze Partnerstwa.*

1.2. Porządkowanie struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości wiejskich w celu przywrócenia lub budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców.

Rekomendacje:

- *kształtowanie i rewitalizacja prestiżowych przestrzeni publicznych w centrach miast i ośrodków wiejskich, poprzez wdrażanie przyjętych rozwiązań estetycznych, przebudowę i zwiększanie programu usługowego,*
- *kształtowanie przestrzeni miast i wsi z uwzględnieniem ochrony terenów cennych przyrodniczo oraz elementów dziedzictwa kulturowego związanych z zachowaniem układów urbanistycznych i ruralistycznych, cennych obiektów (w tym zabytkowych),*
- *rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni zurbanizowanych,*
- *wykorzystanie gruntów komunalnych do realizacji polityki przestrzennej i mieszkaniowej, zaspokajanie potrzeb mieszkańców będących z zgodzie z interesem publicznym.*

Przykładowe projekty

- *konkurs urbanistyczno-architektoniczny, a następnie sporządzenie planów miejscowych dla niezagospodarowanych terenów w centrach miast Pełczyce i Dębno, gdzie znaczna część obszaru śródmiejskiego pozostaje niezabudowana lub zagospodarowana w sposób tymczasowy, co stwarza szansę na rewitalizację, przywrócenie rangi historycznemu centrum miasta,*
- *przebudowa i uzupełnienie istniejącej zabudowy blokowej oraz wprowadzenie funkcji usługowych wraz z odpowiednimi przestrzeniami publicznymi w centrach miast Choszczno, Pyrzyce,*
- *rozwój budownictwa komunalnego w formie zabudowy wielorodzinnej w strefie zwartej zabudowy miast,*
- *rewitalizacja, relokacja, modernizacja lub utworzenie targowisk w miastach, z preferencją dla tej funkcji w centrach miast, w tym w otoczeniu rynku miejskiego, pełniącego te funkcje w przeszłości.*

1.3. Przekształcanie i transformacja monofunkcyjnej i wolnostojącej zabudowy blokowej z lat 60. i 70. XX w. w centrach miast w kierunku wielofunkcyjnych, nowoczesnych struktur, nawiązujących do historycznych układów zabudowy.

Rekomendacje:

- *modernizacja i przebudowa zabudowy blokowej, poprawa zdegradowanych historycznych układów urbanistycznych, w tym poprzez uzupełnianie zabudowy lub jej wymianę w nawiązaniu skalą i formą do zabudowy historycznej,*
- *wzbogacanie programu usługowego w zdegradowanych zabudową blokową centrach miast, skupianie rozproszonych funkcji usługowych w rewitalizowanych centrach, wspieranie rozwoju usług poprawiających atrakcyjność i rangę ośrodka, rewitalizacja towarzyszących przestrzeni publicznych stanowiących o tożsamości miasta,*
- *adaptacja parterów w zabudowie śródmiejskiej na funkcje usługowe,*
- *akcentowanie istotnych elementów dziedzictwa kulturowego, w tym układów urbanistycznych, zabytkowych budynków, budowli, obiektów małej architektury i charakterystycznego zagospodarowania,*
- *przywracanie historycznych funkcji wybranych miejsc i obiektów, ich adaptacja do współczesnych potrzeb (np. rynki miejskie).*

Przykładowe projekty

- *wprowadzenie polityki podatkowej preferującej usługi podnoszące atrakcyjność przestrzeni publicznych i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych tj. handel, gastronomię, rzemiosło, a także rozrywkę, kulturę itp. w wybranych miejscach np. w krawędziach rynku miejskiego,*
- *wspólny konkurs w ramach Partnerstwa dotyczący pomysłów na transformację i modernizację zabudowy blokowej w wybranych miastach, m.in. w Choszcznie, Pyrzycach, Myśliborzu, Barlinku, Drawnie, Reczu i Pełczycach, a następnie sporządzenie planów miejscowych lub planów rewitalizacji,*
- *sporządzanie szczegółowych planów miejscowych dla kluczowych obszarów, w tym centrów miast,*
- *aktywne poszukiwanie inwestorów i promocja potencjału swoich miast w rejonach centralnych, nastawiona na realizację projektów w systemie PPP.*

1.4. Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności.

Rekomendacje:

- *ustanowienie prymatu rozwoju „do wewnątrz” - w pierwszej kolejności przeznaczanie pod zabudowę terenów już zurbanizowanych,*
- *działania zmierzające do skupiania zabudowy mieszkaniowej i usługowej w zasięgu dogodnego dojścia pieszego do istniejących / planowanych centrów usługowych, centrów aktywności mieszkańców, wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne,*
- *działania koordynacyjno-projektowe mające na celu przygotowanie nowej przestrzeni urbanizacji w zasięgu do 15 min dojścia pieszego do*

planowanych / powstających nowych punktów przesiadkowych lub przystanków kolejowych.

- 1.5. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, rozwój lokalnych instalacji OZE.

Rekomendacje:

- wyznaczenie pod nową zabudowę terenów w zasięgu sieci kanalizacji oraz z możliwością podłączenia do lokalnych systemów grzewczych,*
- rozwój sieci kanalizacyjnej w rejonach istniejącej zwartej zabudowy pozbawionej dostępu do niej.*

- 1.6. Poprawa dostępności komunikacyjnej

Rekomendacje:

- działania zmierzające do pełnego wykorzystania potencjału przewozów pasażerskich, w tym reaktywacji linii kolejowej i wznowienia ruchu pasażerskiego m.in. na trasie ze Stargardu, przez Lipiany, Myślibórz do Gorzowa Wlkp. (opis działań w OSI II),*
- przekształcenie dworców autobusowych i kolejowych m.in. w Choszcznie, a w przyszłości także w Barlinku, Myśliborzu, Pyrzycach i Dębnie w wielofunkcyjne centra przesiadkowe,*
- działania na rzecz uruchomienia systemów transportowych dowożących do węzłów komunikacji regularnej w tym przystanków kolejowych (możliwość wykorzystania systemów transportu na życzenie dla obsługi obszarów o rozproszonej sieci osadniczej),*
- działania na rzecz zapewnienia regularnych połączeń publicznym transportem zbiorowym z gmin obszaru Partnerstwa do głównych miast,*
- budowa systemu ścieżek rowerowych w oparciu o model zawarty w rekomendacjach.*

Przykładowe projekty:

- sporządzenie wspólnego dla całego Partnerstwa Planu Zrównoważonej Mobilności,*
- zachowywanie w dokumentach strategicznych i planistycznych rezerw terenowych pod realizację linii kolejowych oraz dbałość o czasowo nieczynne dworce kolejowe m.in. w Dębnie, Lipianach, Myśliborzu, Pyrzycach i Trzciesku-Zdroju.*

- 1.7. Działania zmierzające do uspokojenia ruchu w zabytkowych centrach miast.

Rekomendacje:

- działania na rzecz wyprowadzenia ruchu tranzytowego z obszarów centrów miast i miejscowości - budowa obwodnic i przekierowania ruchu z obecnych dróg krajowych DK23 w Dębnie i DK10 w Reczu oraz dróg wojewódzkich w Pyrzycach, Lipianach, Barlinku, Pełczycach, Choszcznie, Drawnie i Warnicach (Barnim),*

- *rewitalizacja przestrzeni publicznych, w tym rynków miejskich w rejonach likwidowanego przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich,*
- *wyznaczanie stref bez samochodu lub z ograniczeniami dla ruchu samochodów szczególnie w centrach miast, w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych (np. rynek miejski) oraz w sąsiedztwie szkół i przedszkoli,*
- *preferowanie rozwiązań tzw. „odwróconej piramidy mobilności”, w tym przyjmowanie rozwiązań preferujących ruch pieszy, rowerowy i komunikację zborową.*

Przykładowe projekty

- *ograniczenie ruchu samochodowego w rejonie rynku wraz z rewitalizacją placu,*
- *zmiana przebiegu drogi wojewódzkiej nr 119 przecinającej centrum Pырzyc, rewitalizacja rynku miejskiego poprzez przebudowę, uzupełnienie zabudowy, wzbogacenie programu funkcjonalnego i ograniczenie ruchu samochodowego,*
- *konkurs architektoniczno-urbanistyczny na potencjalne wykorzystanie uwolnionych przestrzeni związanych z likwidacją przebiegu drogi krajowej DK10 w związku z budową drogi ekspresowej S10 na północy miasta Recz,*
- *reorganizacja ruchu i przebudowa płyty rynków miejskich w Lipianach i Trzcińsku-Zdroju w kierunku tzw. woonerfu tj. rodzaju ulicy lub placu w strefie zurbanizowanej, w której najważniejsze są wysoki poziom bezpieczeństwa i atrakcyjność przestrzeni przy zachowaniu miejsc parkingowych i funkcji komunikacyjnej o ruchu uspokojonym z priorytetem dla pieszych i rowerzystów.*

1.8. Wzmacnianie atrakcyjności turystycznej miast i wsi mogących stanowić ośrodki turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym.

Rekomendacje:

- *ochrona, rewitalizacja i promocja historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych, walorów krajobrazu kulturowego,*
- *rewitalizacja, ożywienie gospodarcze i promocja miast, które zachowały w pełni czytelne średniowieczne rozplanowanie z zachowaniem zespołów historycznej zabudowy – Lipiany i Trzcińsko-Zdrój,*
- *rewitalizacja, zachowanie i akcentowanie świadków historii w miastach o średniowiecznym rodowodzie, które utraciły w dużej części historyczne zespoły zabudowy, lecz zachowały historyczny układ urbanistyczny - w Barlinku, Dębnie, Drawnie, Myśliborzu, Pырzycach, Reczu,*
- *reaktywacja historycznych specjalizacji i funkcji miast,*
- *ożywienie gospodarcze starych folwarków, zamków i zespołów pałacowych (np. w Pełczycach),*

- *rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych przestrzeni nadwodnych.*

Przykładowe projekty:

- *zabezpieczenie, częściowa odbudowa oraz adekwatna ekspozycja murów miejskich w Barlinku, Myśliborzu, Pyrzycach, Reczu, Pełczycach,*
- *reaktywacja funkcji uzdrowiskowej w Trzcieńsko-Zdrój,*
- *rozwój funkcji gospodarczych i naukowo-badawczych w oparciu o potencjał folwarku w Przelewicach,*
- *organizacja festynów w formie jarmarków m.in. w Lipianach wraz z przywracaniem tradycyjnych rzemiosł,*
- *organizacja kąpielisk i kwalifikowanych ośrodków sportów wodnych m.in. w Lipianach, Pełczycach, Trzcieńsku Zdrój, Barlinku i innych,*
- *objęcie ochroną i promocją walorów turystycznych, w tym przyrodniczych i krajobrazu kulturowego miast i wsi zachowujących historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne np. w Trzcieńsku-Zdroju, Lipianach, Pełczycach, Reczu oraz unikatowych wsi owalnicowych: Brzesko (gm. Pyrzyce), Letnin gm. Pyrzyce), Dyszno (gm. Dębno),*
- *utworzenie wspólnej i spójnej listy atrakcji turystycznych w Partnerstwie, zintegrowana informacja turystyczna i promocja.*

3.4.2. II OSI Korytarz kolejowy

Odtworzenie i uzupełnienie infrastruktury kolejowej na obszarze Partnerstwa odgrywa kluczową rolę w procesie zwiększanie dostępności przestrzennej jak i możliwości budowy alternatyw transportowych względem transportu drogowego.

Zakładane działania:

- 2.1. Działania na rzecz odtworzenia i uzupełnienia infrastruktury kolejowej na obszarze Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *lobbowanie na szczeblu regionalnym i krajowym na rzecz likwidacji infrastrukturalnego wykluczenia transportowego i odtworzenia linii kolejowej na odcinku Szczecin-Płoty-Myślibórz-Gorzów Wielkopolski,*
- *lobbowanie na szczeblu regionalnym i krajowym na rzecz odtworzenia linii kolejowej Myślibórz-Dębno oraz na rzecz realizacji odcinka Dębno-Mieszkowice,*
- *lobbowanie na szczeblu regionalnym i krajowym na rzecz modernizacji i odbudowy linii 410 Choszczno-Drawno,*
- *remonty dworców kolejowych m.in. w Dębnie, Lipianach, Myśliborzu, Pyrzycach, Trzcieńsku-Zdroju, i innych.*

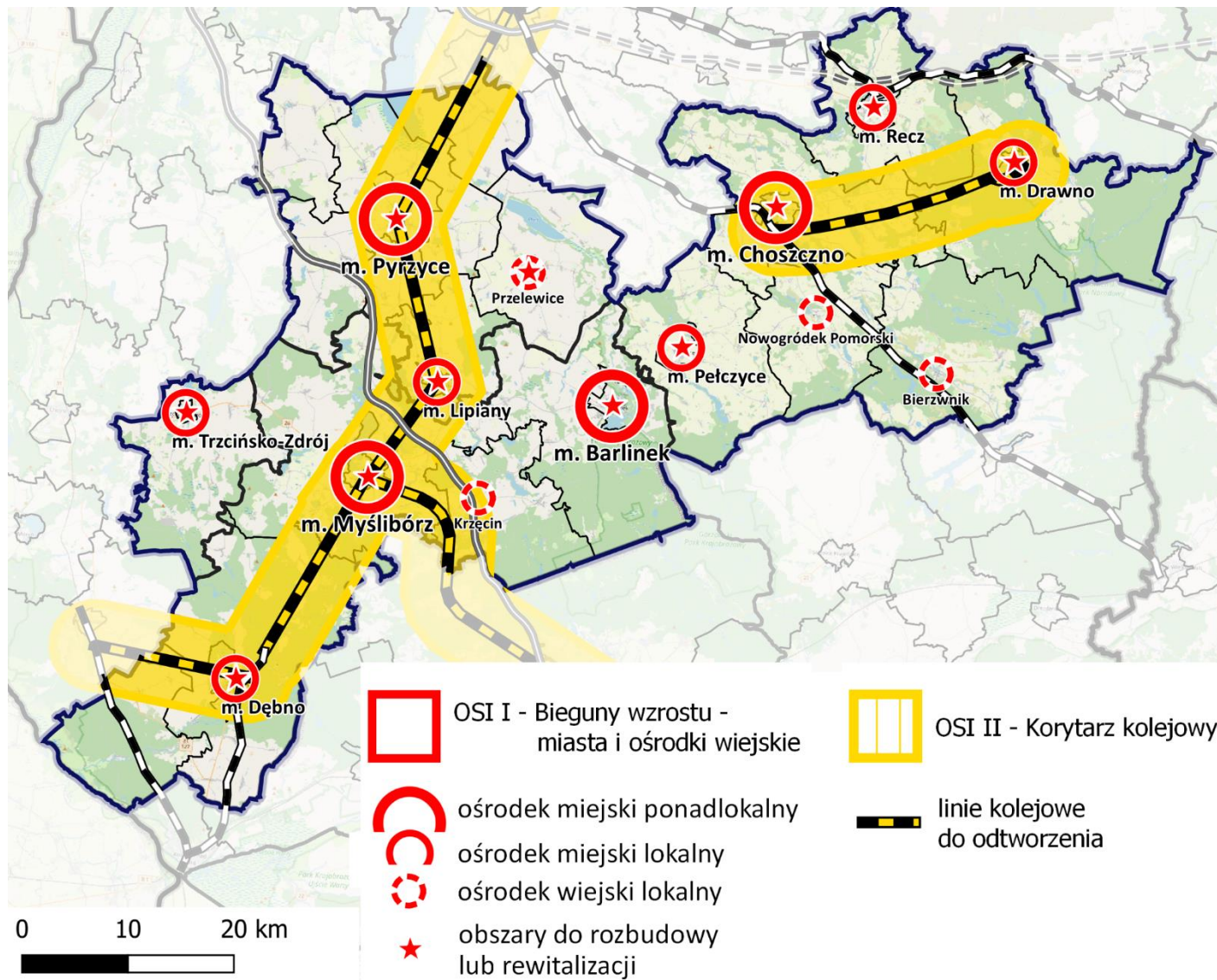
- 2.2. Działania samorządowe na rzecz wzmocnienia potencjalnej roli infrastruktury kolejowej na obszarze Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *działania planistyczne na rzecz zabezpieczenia rezerwy terenowej pod realizację inwestycji kolejowych na trasie przebiegu odtwarzanych i uzupełnianych linii,*
- *działanie na rzecz utrzymania i przyszłego przywrócenia funkcji kolejowych w obiektach obecnie nieczynnych stacji, dworców i przystanków,*
- *koordynacja inwestycji drogowych oraz rowerowych oraz ich planowanie z uwzględnieniem potencjalnego odtworzenia linii kolejowych na obszarze Partnerstwa.*

Ryc. 20 OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa Lider Pojezierza: OSI I, II

Źródło: Opracowanie własne

4. Projekty

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi normami prawa oraz metodologią opracowania strategii projekt rozumiany jest jako przedsięwzięcie, które będzie przedmiotem wniosku o dofinansowanie.

W celu zapewnienia podejścia zintegrowanego projekty ujęte w strategii są nastawione na realizację danego celu strategicznego i będą realizowane w ramach skoordynowanej wiązki projektów. Część projektów wywiera wpływ na więcej niż jedną gminę, projekty tzw. punktowe, osiągają integrację na poziomie celu strategicznego. Opracowanie propozycji projektów zostało poprzedzone wzajemnymi konsultacjami samorządów, w oparciu o wyniki badań diagnostycznych, definiowanych potrzeb oraz powiązań funkcjonalnych istniejących na obszarze Partnerstwa.

Dobór projektów do strategii uwzględniał również jeden lub kilka z niżej wymienionych priorytetów:

- wsparcie rozwoju gospodarczego,
- dążenie do neutralności klimatycznej,
- zwiększenie dostępności do usług publicznych,
- przełożenie na poprawę jakości życia mieszkańców,
- oparcie na inteligentnym zarządzaniu.

4.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów

Proces identyfikacji projektów poprzedziły spotkania informacyjne z grupą roboczą, gdzie omówione zostały zasady doboru projektów do strategii oraz wskazane kierunki rozwoju Partnerstwa, w które propozycje projektów powinny się wpisywać.

Nie tylko gminy i powiaty tworzące Partnerstwo zostały zaangażowane w zgłaszanie propozycji projektowych. W proces identyfikacji projektów rozwojowych Partnerstwa włączono również społeczność lokalną: mieszkańców, liderów społecznych, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i in. Dedykowane materiały informacyjne zostały zaprezentowane na spotkaniach ze społecznością lokalną i udostępnione na stronach internetowych samorządów Partnerstwa. W akcję

informacyjną włączyła się również Lokalna Grupa Działania, docierając do społeczności lokalnej poprzez sprawdzone już kanały informacyjne.

Nabór propozycji projektowych został przeprowadzony w styczniu 2023 r. Otrzymane pomysły m.in. od organizacji pozarządowych, placówek zdrowia, szkół, LGD, Straży Pożarnej zostały włączone do ogólnej puli propozycji działań na rzecz rozwoju Partnerstwa przekazanych przez samorządy.

Również wyniki badań, w szczególności wyrażone poglądy i postulaty, zostały wzięte pod uwagę przy opracowaniu celów strategicznych, kierunków rozwoju i propozycji przedsięwzięć rozwojowych Partnerstwa. Narracja samorządów Partnerstwa została zrównoważona głosem społeczności lokalnej.

Wpłynęło ponad 300 propozycji projektów. Najwięcej propozycji zgłoszono w następujących obszarach merytorycznych: zagospodarowanie przestrzeni publicznych, rewitalizacja, turystyka i rekreacja, rozwój ścieżek rowerowych, efektywność energetyczna z wykorzystaniem OZE, edukacja zawodowa, dostępność obiektów publicznych dla osób o specjalnych potrzebach.

Na podobny zakres tematów akcentowali również Interesariusze. W badaniach ankietowych, wśród pytań otwartych, pojawiły się również m.in. następujące postulaty:

- przywrócenie ładu przestrzennego, poprawa jakości przestrzeni publicznych,
- rozwój turystyki i systemu ścieżek rowerowych,
- poprawa mobilności i dostępności transportowej,
- większe oparcie na odnawialnych źródłach energii,
- współpraca samorządów i społeczności lokalnej,
- zachowanie walorów środowiska naturalnego.

Jednym z punktów debaty z młodzieżą była wizja obszaru Partnerstwa wykreowana przez młodych ludzi oraz propozycje działań

Podczas debaty obywatelskiej młodzież wyraziła swój pogląd na temat wizji Partnerstwa. W wyniku przeprowadzonego ćwiczenia pn. „Jak zostanę burmistrzem to ...” powstała lista postulatów i propozycji przedsięwzięć do realizacji na obszarze Partnerstwa, podnoszących jakość życia nie tylko młodych ludzi, ale i ogółu społeczeństwa.

Najważniejsze propozycje młodzieży to m.in.:

- miejsca spotkań dla młodzieży,
- remonty budynków, zwiększenie ładu przestrzennego, oświetlenie miejsc publicznych, zagospodarowanie terenów zielonych

- poprawa jakości dróg, poprawa funkcjonowania transportu publicznego,
- rozwój turystyki, lepsza oferta kulturalna uwzględniająca młodzież
- remonty, doposażenie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, rozwój sieci ścieżek rowerowych
- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej
- rozwój szkół, oferty kształcenia
- poprawa jakości służby zdrowia.

Znakomita część zgłoszonych postulatów wpisuje się w zdefiniowane cele strategiczne i wytyczone kierunki działań na obszarze Partnerstwa.

Przy wyborze projektów oraz ich uszeregowaniu kierowano się następującymi kryteriami:

- oddziaływanie projektu, tj. wpływ na rozwój więcej niż jednej gminy Partnerstwa,
- zintegrowanie projektu na poziomie celu i prognozowany efekt w skali całego Partnerstwa,
- możliwość zintegrowania projektu z innymi projektami,
- gotowość projektu do realizacji,
- zaangażowanie w proces przygotowania i realizacji projektu większej ilości samorządów Partnerstwa,
- potencjał rozwojowy projektu,
- spełnienie warunków dofinansowania z programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027.

W procesie identyfikacji projektów do strategii kierowano się również wskazówkami udzielonymi przez Wydział Zarządzania Strategicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego. Wypracowana przez grupę roboczą lista projektów została podana pod ocenę i akceptację Rady Partnerstwa.

4.2. Lista projektów

Lista projektów została uporządkowana wg obszarów strategicznych oraz merytoryki projektów. Z uwagi na wolumen zgłoszonych przedsięwzięć, ich wagę dla rozwoju Partnerstwa, oddziaływanie i inne kryteria zaproponowano podział na projekty strategiczne oraz projekty uzupełniające główne działania.

OBSZAR SPOŁECZNY

Tabela 13. Obszar społeczny – projekty strategiczne

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ					
1	Remont Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Bierzwniku	Gmina Bierzwnik	4 000 000 zł	3 400 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.4.
2	Adaptacja i remont pomieszczeń Szkoły Podstawowej w Kozielicach	Gmina Kozielice	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
3	Budowa centrum opiekuńczo-mieszkaniowego w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	10 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
4	Budowa przedszkola w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.4.
5	Budowa kompleksu szkolno-przedszkolnego w Trzcińsku-Zdroju wraz z wyposażeniem	Gmina Trzcińsko-Zdrój	20 000 000 zł	17 000 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.4.
USŁUGI SPOŁECZNE					
6	Rozwój usług społecznych w Powiecie Choszczeńskim	Powiat Choszczeński	1 999 992 zł	1 699 993 zł	FEPZ 2021-2027 ESO 4.11.

7	Dobra pomoc – wsparcie usług społecznych w Powiecie Myśliborskim	Powiat Myśliborski	2 941 176 zł	2 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 ESO 4.11.
8	Wsparcie ofiar przemocy domowej oraz pozostających w kryzysie	Powiat Myśliborski	2 500 000 zł	2 125 000 zł	FEPZ 2021-2027 ESO 4.11.
9	Stworzenie miejsca integracji i rekreacji na świeżym powietrzu dla mieszkańców DPS	Powiat Pyrzycki	494 444 zł	444 444 zł	FEPZ 2021-2027 ESO 4.11.
10	Poprawa jakości świadczenia usług społecznych w zakresie ubóstwa, bezdomności, interwencji kryzysowej	Powiat Pyrzycki	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
DOSTOSOWANIE OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ DLA OSÓB O SPECJALNYCH POTRZEBACH					
11	Przystosowanie obiektów kulturalnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Gmina Barlinek	300 000 zł	-	różne źródła finansowania
12	Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami	Gmina Dębno	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
13	Poprawa dostępności budynków administracyjnych Starostwa Powiatowego w Choszcznie	Powiat Choszczeński	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
14	Dostępny PCPR w Choszcznie	Powiat Choszczeński	300 000 zł	-	różne źródła finansowania
15	Poprawa dostępności internatu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Suliszewie	Powiat Choszczeński	700 000 zł	-	różne źródła finansowania

16	Poprawa dostępności szkół z terenu Powiatu Choszczeńskiego	Powiat Choszczeński	1 600 000 zł	-	różne źródła finansowania
EDUKACJA					
17	Pokoje wyciszenia w przedszkolach miejskich w Barlinku	Gmina Barlinek	100 000 zł	-	różne źródła finansowania
18	Nowe umiejętności – nowe szanse rozwoju	Gmina Bierzwnik	300 000 zł	-	różne źródła finansowania
19	Pokoje wyciszenia do terapii – stworzenie warunków i przestrzeni w szkołach poprzez zakup wyposażenia i obiektów sensorycznych.	Gmina Dębno	752 000 zł	639 200 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
20	Poprawa infrastruktury szkolnictwa	Gmina Nowogródek Pomorski	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
21	Wspaniały świat przedszkolaka – zajęcia dodatkowe dla przedszkolaków	Powiat Choszczeński	650 000 zł	-	różne źródła finansowania
22	Wiedza kluczem do sukcesu - II edycja	Powiat Choszczeński	1 900 000 zł	-	różne źródła finansowania
23	Remont i wyposażenie budynku internatu Zespołu Szkół Nr 1 im. Bolesława Krzywoustego w Choszcznie	Powiat Choszczeński	1 478 212 zł	1 256 480 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
24	Modernizacja internatu Zespołu Szkół i Placówek Oświatowych w Myśliborzu	Powiat Myśliborski	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

SENIORZY					
25	Nasza starość to barwy jesieni	Gmina Bierzwnik	150 000 zł	-	różne źródła finansowania
26	Aktywni Seniorzy z obszaru partnerstwa Stowarzyszenia "Lider Pojezierzy"	Stowarzyszenie „Lider Pojezierzy”	8 227 100 zł	6 993 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.11.
ROZWÓJ PARTNERSTWA					
27	Rozwój liderów lokalnej społeczności	Gmina Bierzwnik	50 000 zł	-	różne źródła finansowania
28	Wsparcie na rzecz rozwoju lokalnej społeczności	Gmina Bierzwnik	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
KULTURA					
29	Remont Biblioteki Publicznej w Bierzwniku	Gmina Bierzwnik	2 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
30	Budowa świetlicy wiejskiej w Tetyniu	Gmina Kozielice	2 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
ZDROWIE					
31	Budowa tężni solankowej z towarzyszącą infrastrukturą techniczną na terenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Choszcznie	Powiat Choszczeński	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

32	Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych na terenie Powiatu Myśliborskiego	Powiat Myśliborski	3 500 000 zł	2 975 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.5.
33	Poprawa dostępności do usług zdrowotnych w zakresie opieki długoterminowej poprzez modernizację i przebudowę Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w szpitalach na obszarze Powiatu Myśliborskiego	Powiat Myśliborski	1 500 000 zł	1 275 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.5.
SPORT I REKREACJA					
34	Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych	Gmina Kozielice	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
35	Rozbudowa skate parku betonowego przy ul. Mur Południowy w Choszcznie	Gmina Choszczno	747 585 zł	635 447 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

Opracowanie własne

OBSZAR SPOŁECZNY**Tabela 14. Obszar społeczny - projekty rezerwowe**

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
KULTURA					
36	Budowa Gminnego Centrum Rozwoju Kultury i Turystyki Lokalnej	Gmina Krzęcin	4 900 000 zł	4 165 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
37	Modernizacja amfiteatru przy jeziorze Miejskim jako miejsca spotkań i imprez plenerowych w Trzcińsku- Zdroju	Gmina Trzcińsko-Zdrój	5 000 000 zł	4 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
SPORT I REKREACJA					
38	Modernizacja infrastruktury sportowej przy SP Kozielice	Gmina Kozielice	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

Opracowanie własne

OBSZAR SPOŁECZNY

Tabela 15. Obszar społeczny - projekty uzupełniające

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
SENIORZY					
39	Rozwój usług społecznych w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
40	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem, w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnością	Gmina Nowogródek Pomorski	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
41	Dzienny dom opieki dla osób starszych	Gmina Pyrzyce	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
42	Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnością	Gmina Trzcińsko-Zdrój	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
43	Rozbudowa i modernizacja Domu Pomocy Społecznej w Pyrzycach z siedzibą w Żabowie	Powiat Pyrzycki	30 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
44	Stworzenie miejsca integracji i rekreacji na świeżym powietrzu na mieszkańców DPS	Powiat Pyrzycki	250 000 zł	-	różne źródła finansowania

45	Zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców DPS	Powiat Pyrzycki	150 000 zł	-	różne źródła finansowania
USŁUGI SPOŁECZNE					
46	Utworzenie sali doświadczania świata w Środowiskowym Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Osinie	Gmina Barlinek	100 000 zł	-	różne źródła finansowania
47	„Łapie oddech” – warsztaty i wsparcie psychologiczne rodziców i opiekunów osób z zaburzeniami psychicznymi	Gmina Barlinek	20 000 zł	-	różne źródła finansowania
48	„Wymiana ciepła” miejsce dla osób w kryzysie z dostępem do posiłku, łaźni i pralni	Gmina Barlinek	400 000 zł	-	różne źródła finansowania
49	Wyposażenie świetlic wiejskich na terenie Gminy Bielice	Gmina Bielice	460 000 zł	-	różne źródła finansowania
50	Warsztaty rodzicielskie w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych	Powiat Myśliborski	1 800 000 zł	-	różne źródła finansowania
51	Rozwój usług społecznych w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
52	Remont Centrum Usług Społecznych w gminie Trzcińsko-Zdrój	Gmina Trzcińsko-Zdrój	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.11.
ZDROWIE					

53	Pokonajmy kryzys – wsparcie usług w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w Powiecie Myśliborskim	Powiat Myśliborski	3 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
EDUKACJA					
54	Liczę i obserwuję – podnoszenie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów szkół podstawowych w gminie Barlinek	Gmina Barlinek	300 000 zł	255 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
55	Razem lepiej – asystent dla dzieci ze spektrum autyzmu w szkołach podstawowych w gminie Barlinek	Gmina Barlinek	250 000 zł	212 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
56	Radzę sobie lepiej - organizacja zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla uczniów szkół podstawowych ze specyficznymi problemami w nauce w gminie Barlinek	Gmina Barlinek	250 000 zł	212 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
57	Jestem Europejczykiem – podnoszenie kompetencji znajomości języków obcych w szkołach podstawowych w gminie Barlinek	Gmina Barlinek	300 000 zł	255 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
SPORT I REKREACJA					
58	Budowa wielofunkcyjnej hali sportowej w Mostkowie	Gmina Barlinek	18 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
59	Budowa siłowni w Szkole Podstawowej w Bielicach	Gmina Bielice	575 000 zł	-	różne źródła finansowania

60	Rozbudowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Bierzwniku	Gmina Bierzwnik	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
61	Modernizacja i doposażenie placów zabaw zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Choszczno	Gmina Choszczno	1 300 000 zł	-	różne źródła finansowania
62	Przestrzeń publiczna przyjazna seniorom i osobom z niepełnosprawnościami	Gmina Dębno	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
63	Budowa boisk wielofunkcyjnych na terenie Gminy Kozielice	Gmina Kozielice	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
64	Rozwój infrastruktury sportowej	Gmina Nowogródek Pomorski	6 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
65	Modernizacja boiska wielofunkcyjnego w Przelewicach	Gmina Przelewice	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
66	Modernizacja infrastruktury sportowej	Gmina Pyrzyce	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
67	Utworzenie Centrum Młodzieżowego w Pyrzycach	Gmina Pyrzyce	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
68	Modernizacja infrastruktury szkolnej, sportowej i rekreacyjnej na terenie Gminy Trzcińsko-Zdrój	Gmina Trzcińsko-Zdrój	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.1.
69	Modernizacja infrastruktury sportowej	Powiat Pyrzycki	7 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

70	Regionalny kompleks sportowo-rekreacyjny przy Zespole Szkół Nr 2 Centrum Kształcenia Ustawicznego w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.2.
KULTURA					
71	„Kultura bez barier” - warsztaty z osobami starszymi	Gmina Barlinek	40 000 zł	-	różne źródła finansowania
72	Modernizacja Krzęcińskiego Amfiteatru na terenie Strefy Zieleni i Relaksu	Gmina Krzęcin	2 800 000 zł	-	różne źródła finansowania
73	Rozbudowa i modernizacja amfiteatru wraz z zagospodarowaniem terenu Placu im. Huberta Dzikowskiego	Gmina Lipiany	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
74	Modernizacja obiektu Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Pełczycach	Gmina Pełczyce	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
75	Trzcińskie Spotkania z Historią	Gmina Trzcińsko-Zdrój	30 000 zł	-	różne źródła finansowania
76	Festiwal podróżniczy „Włóczykijki”	Stowarzyszenie „Włóczykijki”	50 000 zł	-	różne źródła finansowania

Opracowanie własne

OBSZAR GOSPODARCZY

Tabela 16. Obszar gospodarczy - projekty strategiczne

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
ROZWÓJ TURYSTYKI NA OBSZARZE PARTNERSTWA					
77	Rewitalizacja zabytkowego zespołu kąpieliska miejskiego wraz z jego otoczeniem nad Jeziorem Barlineckim w Barlinku na cele turystyczne i rekreacyjne	Gmina Barlinek	8 370 000 zł	7 114 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
78	Przebudowa ul. Polana Lecha w Barlinku wraz uzbrojeniem terenów turystycznych	Gmina Barlinek	9 600 000 zł	-	różne źródła finansowania
79	Przebudowa przystani żeglarskiej w Barlinku	Gmina Barlinek	8 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
80	Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne jeziora Bierzwnik w miejscowości Ostromęcko	Gmina Bierzwnik	824 000 zł	700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
81	Budowa wieży widokowej na Miejskiej Górze w miejscowości Choszczno	Gmina Choszczno	2 529 512 zł	2 150 085 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
82	Zagospodarowanie cypla nad jeziorem Lipowo w Dębnie	Gmina Dębno	3 100 000 zł	2 480 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

83	Zagospodarowanie przestrzeni przez budowę tężni solankowej i infrastruktury towarzyszącej w parku miejskim w Dębnie.	Gmina Dębno	430 000 zł	344 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
84	Zagospodarowanie terenów nad Jeziorem Sitno w Załężu	Gmina Kozielice	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
85	Stary Gród – budowa ścieżki tematycznej historycznym szlakiem po Półwyspie Storczyków wraz z infrastrukturą rekreacyjną i makietami obiektów historycznych.	Gmina Lipiany	1 200 000 zł	1 020 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
86	Ścieżka spacerowa wraz z infrastrukturą rekreacyjną – Aleja Legend – Półwysep Leszczynowy	Gmina Lipiany	3 505 637 zł	2 979 791 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
87	Budowa pomostu w Rościnie	Gmina Myślubórz	100 000 zł	85 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
88	Zagospodarowanie plaży miejskiej w Myśluborzu	Gmina Myślubórz	1 837 000 zł	1 561 450 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
89	Park edukacji przyrodniczej "Pełczyckie Jeziora" - etap I	Gmina Pełczyce	7 000 000 zł	5 950 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
90	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury nad j. Miedwie w m. Wierzбно	Gmina Warnice	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
91	Budowa przystani sportów i rekreacji wodnych nad Jeziorem Klukom w Choszcznie z budową budynku	Powiat Choszczeński	7 500 000 zł	-	różne źródła finansowania

	hangaru, niezbędnej infrastruktury technicznej i zagospodarowaniem teren				
TRANSPORT PUBLICZNY					
92	Modernizacja centrum przesiadkowego w Barlinku w ramach poprawy mobilności mieszkańców	Gmina Barlinek	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
ROZWÓJ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH					
93	Budowa ścieżki rowerowej Krzynak (gm. Barlinek) - Lipy (woj. lubuskie)	Gmina Barlinek Województwo Zachodniopomorskie	10 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
94	Budowa ciągu pieszo-rowerowego w ciągu drogi powiatowej 2231Z na odcinku Bierzwnik – Ostromęcko	Gmina Bierzwnik	3 538 494 zł	3 007 720 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
95	Remont nawierzchni jezdni stanowiącej miejską część ścieżki rowerowej „Trasy Pojezierzy Zachodnich” (ul. Konopnickiej w Choszcznie)	Gmina Choszczno	3 510 000 zł	2 983 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
96	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej na odcinku Prusiec-Cychry	Gmina Dębno	4 500 024 zł	3 205 024 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
97	Budowa ścieżki rowerowej Boleszkowice - Dębno	Gmina Boleszkowice	8 470 000 zł	7 199 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

98	Budowa ścieżki rowerowej Tetyń w kierunku Krusze/Kierzków (granica z gm. Myślibórz) i do Załęża	Gmina Kozielice	3 412 000 zł	2 900 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
99	Budowa i modernizacja ścieżki spacerowo-rowerowej w ramach zagospodarowania turystycznego Krzęcińskiej Strefy Zieleni i Relaksu oraz budowa pomostów rekreacyjnych w miejscowościach Objezierze i Rakowo	Gmina Krzęcin	4 300 000 zł	4 268 211 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
100	Wykonanie ścieżki pieszo-rowerowej przy murach obronnych w Myśliborzu	Gmina Myślibórz	930 000 zł	790 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
101	Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy ul. Szarych Szeregów w Myśliborzu	Gmina Myślibórz	588 300 zł	500 055 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
102	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	4 580 000 zł	3 893 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
103	Budowa ścieżki rowerowej Pyrzyce-Żabów	Gmina Pyrzyce	2 100 000 zł	1 785 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
104	Budowa ścieżki rowerowej Pyrzyce-Kozielice	Gmina Pyrzyce	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
105	Budowa ścieżki rowerowej z Góralic w kierunku Rów i dalej na Krusze gm. Myślibórz	Gmina Trzcińsko-Zdrój	2 388 000 zł	2 029 800 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

106	Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Trzcińsku-Zdroju - budowa trasy rowerowo-piesznej wokół jeziora	Gmina Trzcińsko-Zdrój	2 612 000 zł	2 220 200 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
EDUKACJA ZAWODOWA					
107	Dodatkowe uprawnienia i kwalifikacje zawodowe moja przepustką na rynku pracy - III edycja	Powiat Choszczeński	3 707 415 zł	3 151 303 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.6.
108	Nowe kwalifikacje szansą na lokalnym rynku pracy- III edycja	Powiat Choszczeński	1 764 705 zł	1 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.6.
109	Rozwój szkolnictwa zawodowego w Powiecie Myśliborskim w powiązaniu z dynamicznie zmieniającymi się potrzebami rynku pracy	Powiat Myśliborski	7 203 096 zł	6 122 632 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.6.
110	Modernizacja bazy szkoleniowej i warsztatowej na potrzeby szkolnictwa zawodowego w Powiecie Myśliborskim	Powiat Myśliborski	2 405 719 zł	2 044 861 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
111	Dodatkowe kwalifikacje i doradztwo zawodowe dla uczniów ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach szansą na ich zawodowy sukces	Powiat Pyrzycki	6 830 000 zł	5 800 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.6.

Opracowanie własne

OBSZAR GOSPODARCZY

Tabela 17. Obszar gospodarczy - lista projekty rezerwowe

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
ROZWÓJ TURYSTYKI NA OBSZARZE PARTNERSTWA					
112	Szlak Przygody nad Jeziorem Barlineckim etap II	Gmina Barlinek	4 000 000 zł	3 400 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
113	Budowa slipu przy ul. Polana Lecha w Barlinku	Gmina Barlinek	400 000 zł	340 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
114	Utworzenie pola namiotowego w Barlinku	Gmina Barlinek	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
115	Zagospodarowanie terenu przy klasztorze pocysterskim w Bierzwniku – II etap	Gmina Bierzwnik	5 000 000 zł	4 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
116	Krzęcińsko-bierzwnicka ostoja turystyki lokalnej	Gmina Krzęcin / Gmina Bierzwnik	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
117	II krzęcińsko-bierzwnicka ścieżka szlakiem Cystersów	Gmina Krzęcin / Gmina Bierzwnik	12 100 000 zł	10 285 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
118	I krzęcińsko-bierzwnicka ścieżka szlakiem Cystersów	Gmina Krzęcin / Gmina Bierzwnik	11 400 000 zł	9 690 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

119	Park edukacji przyrodniczej "Pełczyckie Jeziora" - etap II	Gmina Pełczyce	6 695 000 zł	5 690 750 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
120	Budowa drogi wraz ze ścieżką rowerową do terenów rekreacyjnych na terenie gminy Pyrzyce	Gmina Pyrzyce	2 100 000 zł	1 785 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
TRANSPORT PUBLICZNY					
121	Rozwój transportu publicznego	Gmina Nowogródek Pomorski	4 176 458 zł	3 631 702 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
ROZWÓJ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH					
122	Budowa ścieżki rowerowej Drawno - Recz	Gmina Recz	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
123	Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej – sieci ścieżek rowerowych na terenie gminy Warnice	Gmina Warnice	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
EDUKACJA ZAWODOWA					
124	Adaptacja obiektów oraz doposażenie pracowni w kształceniu zawodowym elektryczno-elektronicznym oraz informatycznym w tym naprawa elektrycznych pojazdów samochodowych w ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	2 353 000 zł	2 000 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

Opracowanie własne

OBSZAR GOSPODARCZY

Tabela 18. Obszar gospodarczy - projekty uzupełniające

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
ROZWÓJ TURYSTYKI NA OBSZARZE PARTNERSTWA					
125	Budowa Wakeparku w Barlinku	Gmina Barlinek	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
126	Zagospodarowanie Wzgórza Wilhelma ze stworzeniem punktu widokowego przy ścieżce rowerowej w Barlinku	Gmina Barlinek	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
127	Zagospodarowanie Wzgórza Wisielców ze stworzeniem punktu widokowego nad Jeziorem Barlineckim przy ul. Sportowej w Barlinku	Gmina Barlinek	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
128	3 dni na cysterskim szlaku	Gmina Bierzwnik	300 000 zł	-	różne źródła finansowania
129	Budowa sceny plenerowej wraz z zagospodarowaniem plaży OSiR Dębno	Gmina Dębno	950 000 zł	-	różne źródła finansowania
130	Budowa pomostu w Przywodziu nad jeziorem Chłop	Gmina Lipiany	300 000 zł	-	różne źródła finansowania

131	Rozwój turystyki w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
132	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury nad j. Miedwie w m. Wierzbno	Gmina Warnice	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
133	Wdrażanie działań związanych z rozwojem i popularyzacją turystyki i agroturystyki oraz produktów regionalnych Ziemi Pyrzyckiej	Powiat Pyrzycki	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
STREFY INWESTYCYJNE					
134	Budowa strefy inwestycyjnej w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	10 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
135	Rozwój infrastruktury gospodarczej i kulturalnej w oparciu o dziedzictwo historyczne w obrębie pl. Ratuszowego w Pyrzycach	Gmina Pyrzyce	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
136	Przygotowanie oferty inwestycyjnej dla gminy Pyrzyce	Gmina Pyrzyce	12 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
TRANSPORT PUBLICZNY					
137	Rozwój zrównoważonego transportu łączącego obszar funkcjonalny Partnerstwa. Poprawa przestrzeni i infrastruktury służącej komunikacji publicznej na terenie gminy Dębno.	Gmina Dębno	600 000 zł	-	różne źródła finansowania

138	Rowerem do szkoły i pracy – tworzenie miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej	Gmina Dębno	850 000 zł	-	różne źródła finansowania
ROZWÓJ ŚCIEŻEK ROWEROWYCH					
139	Budowa parkingu dla rowerów przy budynku użyteczności publicznej w Gminie Bielice	Gmina Bielice	172 500 zł	-	różne źródła finansowania
140	Budowa sieci ścieżek rowerowych w gminie Bierzwnik	Gmina Bierzwnik	2 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
141	Szlak Śladami Pana Samochodzika – pojezierze myśliborskie. Ścieżka rowerowa Dębno- Myślibórz, Dębno Boleszkowice-Trzcińsko Zdrój	Gmina Dębno	18 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
142	Budowa ścieżki rowerowej Drawno - Choszczno	Gmina Drawno	10 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
143	Wspólna infrastruktura rowerowa – szansa na rozpoznawalność Partnerstwa	Stowarzyszenie „Lider Pojezierza”	1 440 000 zł	-	różne źródła finansowania
EDUKACJA ZAWODOWA					
144	Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, kursy, szkolenia	Powiat Pyrzycki	7 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
145	Elektromobilność – teraźniejszością w nauce i pracy Zespołu Szkół Nr 2 CKU w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	10 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

146	Kurs języka angielskiego w zawodzie kucharz	Powiat Pyrzycki	10 000 zł	-	różne źródła finansowania
147	Podniesienie kwalifikacji zawodowych w zawodach kucharz i barman	Powiat Pyrzycki	80 000 zł	-	różne źródła finansowania
148	Modernizacja bazy dydaktycznej i doposażenie pracowni w zakresie mechanizacji rolnictwa i agrotechniki w ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	8 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
149	Modernizacja pracowni gastronomicznych w CKU w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	150 000 zł	-	różne źródła finansowania
150	Regionalny kompleks do nauki jazdy przy ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	8 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

Opracowanie własne

OBSZAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Tabela 19. Obszar środowiskowo-przestrzenny - projekty strategiczne

l.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII					
151	Budowa instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej w gminie Barlinek	Gmina Barlinek	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
152	Wzrost inwestycji w obszarze ochrony środowiska przy wykorzystaniu źródeł geotermalnych	Gmina Dębno	15 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
153	Budowa kompleksowego systemu instalacji OZE w gminie Pełczyce	Gmina Pełczyce	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
154	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – Biblioteki i Centrum Kultury w Trzcińsku-Zdroju	Gmina Trzcińsko-Zdrój	1 500 000 zł	848 678 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
155	Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej i szkół – OZE	Powiat Choszczeński	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH					
156	Termomodernizacja budynku Centrum społeczno-kulturowego w Dziedzicach	Gmina Barlinek	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

157	Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Barlinku	Gmina Barlinek	2 400 000 zł	-	różne źródła finansowania
158	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Bielice	Gmina Bielice	1 581 445 zł	1 344 228 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
159	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Bielicach	Gmina Bielice	3 530 000 zł	3 000 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
160	Termomodernizacja budynku po byłej spółdzielni produkcyjno-handlowo-usługowej w Bierzwniku - etap II	Gmina Bierzwnik	748 734 zł	636 424 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
161	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w gminie Boleszkowice	Gmina Boleszkowice	4 000 000 zł	3 200 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
162	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 w Choszcznie	Gmina Choszczno	2 094 950 zł	1 780 707 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
163	Renowacja elewacji i pomieszczeń biurowo – gospodarczych zabytkowego budynku Urzędu Miejskiego w Dębnie	Gmina Dębno	1 900 000 zł	1 189 052 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
164	Termomodernizacja budynku przedszkola w Drawnie	Gmina Drawno	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
165	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej, Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Kultury w Kozielicach - etap I	Gmina Kozielice	750 000 zł	637 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.

166	Termomodernizacja budynku przy ul. 1-go Maja 19 w Myśliborzu	Gmina Myślibórz	1 200 000 zł	1 000 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
167	Prace restauratorskie i konserwatorskie przy budynku biblioteki w Myśliborzu	Gmina Myślibórz	650 000 zł	549 740 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.4.
168	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	Gmina Nowogródek Pomorski	748 700 zł	636 395 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
169	Modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych w gminie Pełczyce	Gmina Pełczyce	6 000 000 zł	5 100 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
170	Wymiana źródeł ciepła oraz poprawa efektywności energetycznej szkół w gminie Pełczyce	Gmina Pełczyce	800 000 zł	680 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
171	Wymiana źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych w gminie Pełczyce	Gmina Pełczyce	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
172	Poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych na terenie gminy Przelewice	Gmina Przelewice	2 500 000 zł	2 125 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
173	Modernizacja budynku Urzędu Gminy w Przelewicach wraz z termomodernizacją i dostosowaniem infrastruktury w zakresie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami	Gmina Przelewice	749 000 zł	636 650 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
174	Poprawa efektywności energetycznej budynków remiz Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy Przelewice	Gmina Przelewice	400 000 zł	340 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.

175	Przebudowa wraz z modernizacją Szkoły Podstawowej w Mielęcinie	Gmina Pyrzyce	3 000 000 zł	1 064 625 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
176	Adaptacja i termomodernizacja obiektu na świetlicę wiejską w Pamięcinie wraz z montażem pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych	Gmina Recz	848 565 zł	721 280 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
177	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Warnice	Gmina Warnice	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
RETENCJONOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE WODY OPADOWEJ					
178	Mądra woda – retencja w miejscowości Mostkowo	Gmina Barlinek	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.12.
179	Przebudowa kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikiem na wody deszczowe w zlewni ul. Kombatantów w Barlinku	Gmina Barlinek	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.12.
180	Inwestycje pozwalające na zmniejszenie zużycia wody	Gmina Nowogródek Pomorski	2 500 000 zł	2 125 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.4.
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ					
181	Rewitalizacja oraz poprawa dostępności parków wiejskich w gminie Barlinek (w tym zlokalizowanych przy ścieżkach rowerowych)	Gmina Barlinek	5 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
182	Budowa ul. Źródlanej w Moczkuwie Gmina Barlinek	Gmina Barlinek	1 800 000 zł	-	różne źródła finansowania

183	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Rondzie Bankowym w Barlinku	Gmina Barlinek	2 100 000 zł	-	różne źródła finansowania
184	Zagospodarowanie terenu Starego Miasta w Drawnie	Gmina Drawno	1 471 588 zł	1 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
185	Rewitalizacja Wzgórza Wedłów i Skweru Artylerzystów Polskich w Drawnie	Gmina Drawno	4 470 000 zł	3 799 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
186	Budowa boisk wielofunkcyjnych na terenie Gminy Kozielice	Gmina Kozielice	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
187	Zagospodarowanie parku Armii Krajowej w Myśliborzu	Gmina Myślibórz	1 862 000 zł	1 582 250 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
188	Prace restauratorskie i konserwatorskie przy Bramie Nowogrodzkiej	Gmina Myślibórz	350 000 zł	300 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
189	Prace restauratorskie i konserwatorskie przy wiatraku holenderskim	Gmina Myślibórz	830 000 zł	700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
190	Zagospodarowanie terenu przy Myśliborskim Ośrodku Kultury	Gmina Myślibórz	600 000 zł	500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
191	Rewitalizacja centrów miejscowości oraz parków w gminie Pełczyce	Gmina Pełczyce	1 600 000 zł	1 360 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
192	Rewitalizacja Rynku Miejskiego w Reczu w celu przywrócenia jego dawnego charakteru.	Gmina Recz	6 200 000 zł	5 270 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

OBSZAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Tabela 20. Obszar środowiskowo-przestrzenny - projekty rezerwowe

l.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII					
193	Wymiana instalacji fotowoltaicznej oraz wymiana źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy Bierzwnik	Gmina Bierzwnik	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
194	Wykonanie instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej w gminie Boleszkowice	Gmina Boleszkowice	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
195	Montaż urządzeń fotowoltaicznych na dachu budynku hali sportowo-widowiskowej w Dębnie	Gmina Dębno	420 000 zł	357 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
196	Montaż instalacji OZE w Zespole Szkół nr 2 w Pyrzycach	Powiat Pyrzycki	8 000 000 zł	6 800 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH					
197	Remont dachu na budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Dębnie wraz z wymianą C.O	Gmina Dębno	1 552 000 zł	1 060 847 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
198	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej Szkoły Podstawowej w Krzęcinie	Gmina Krzęcin	3 458 000 zł	2 939 300 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.

199	Modernizacja budynku przedszkola publicznego z oddziałami integracyjnymi nr 3 w Pyrzycach	Gmina Pyrzyce	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ.2021-2027 RSO 2.1.
200	Termomodernizacja świetlicy wiejskiej w Suliborzu wraz z montażem pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych	Gmina Recz	300 000 zł	255 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ					
201	Odtworzenie walorów historycznych średniowiecznych murów obronnych w Barlinku	Gmina Barlinek	550 000 zł	467 500 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
202	Rewitalizacja zabytkowego obszaru centrum Barlinka	Gmina Barlinek	3 500 000 zł	2 975 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
203	Zagospodarowanie terenu przy jez. Czarne w Czarnowie	Gmina Kozielice	700 000 zł	595 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
204	Zagospodarowanie Bramy Myśliborskiej	Gmina Lipiany	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.
205	Zagospodarowanie Bramy Pyrzyckiej	Gmina Lipiany	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 5.2.

Opracowanie własne

OBSZAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Tabela 21. Obszar środowiskowo-przestrzenny - projekty uzupełniające

I.p.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacowana wartość projektu	Wartość dofinansowania	Źródło finansowania
GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI					
206	Budowa bazy oraz zaplecza Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) - PGK Sp. z o.o. w Barlinku	Gmina Barlinek	5 000 000 zł	4 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.6.
207	Budowa bazy i zaplecza PSZOK	Gmina Bierzwnik	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.6.
208	Doposażenie i modernizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Gmina Nowogródek Pomorski	1 000 000 zł	850 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.6.
209	Rozwijanie recyklingu odpadów wraz z rozwojem postaw ekologicznych na terenie gminy Przelewice	Gmina Przelewice	3 000 000 zł	2 550 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.6.
210	Doposażenie i modernizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	Gmina Trzcińsko-Zdrój	800 000 zł	680 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.6.
INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA					
211	Modernizacja oczyszczalni ścieków	Gmina Bierzwnik	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

212	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz burzowej w Gminie Bierzwnik	Gmina Bierzwnik	5 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
213	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czarnowo	Gmina Kozielice	7 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
214	Modernizacja stacji uzdatniania wody w Siemczynie, Tetyniu i Załężu	Gmina Kozielice	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
215	Wymiana azbestowych sieci wodociągowych	Gmina Kozielice	20 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
216	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Skrzynka z przesyłem do oczyszczalni ścieków w Batowie	Gmina Lipiany	5 000 000 zł	4 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.5.
217	Budowa oczyszczalni ścieków komunalnych	Gmina Nowogródek Pomorski	30 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
218	Budowa i modernizacja infrastruktury do uzdatniania, ujmowania, magazynowania i dystrybucji wody	Gmina Nowogródek Pomorski	10 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
219	Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej – etap I	Gmina Nowogródek Pomorski	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.5.
220	Przebudowa systemu kanalizacji sanitarnej południowej części gminy Pełczyce	Gmina Pełczyce	3 200 000 zł	2 720 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.5.

221	Budowa oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bylice	Gmina Przelewice	6 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
222	Przebudowa wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków w Przelewicach	Gmina Przelewice	15 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
223	Remont wraz z przebudową sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Gminy Przelewice	Gmina Przelewice	300 000 zł	-	różne źródła finansowania
224	Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków komunalnych	Gmina Trzcіńsko-Zdrój	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.5.
225	Budowa, rozbudowa, modernizacja sieci wodociągowej	Gmina Trzcіńsko-Zdrój	10 000 000 zł	8 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.5.
226	Inwestycje pozwalające na zmniejszenie zużycia wody	Gmina Trzcіńsko-Zdrój	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.4.
ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII					
227	Wykonanie prac i robót geologicznych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych w Barlinku	Gmina Barlinek	10 428 608	-	różne źródła finansowania
228	Montaż ekologicznych lamp solarnych przy terenach rekreacyjnych i komunalnych	Gmina Kozielice	200 000 zł	-	różne źródła finansowania
229	Rozwój niezależności energetycznej w gminie Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	40 000 000 zł	34 000 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.

230	Rozwój niezależności energetycznej Gminy Trzcińsko-Zdrój	Gmina Trzcińsko-Zdrój	50 000 000 zł	42 500 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
TERMOMODERNIZACJA OBIEKTÓW BUDOWLANYCH					
231	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej, Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Kultury w Kozielicach - II etap	Gmina Kozielice	12 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
232	Termomodernizacja obiektu przedszkola wraz z remontem i dociepleniem dachu oraz przebudową instalacji wentylacji mechanicznej	Gmina Lipiany	5 000 000 zł	4 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
233	Termomodernizacja budynku „czerwonego” Zespołu Szkół w Lipianach	Gmina Lipiany	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
234	Termomodernizacja zabytkowego budynku Urzędu Miejskiego w Lipianach wraz z wymianą okien i drzwi	Gmina Lipiany	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
235	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych	Gmina Trzcińsko-Zdrój	500 000 zł	425 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 2.1.
236	Poprawa efektywności energetycznej w budynku szkolnym przy Zespole Szkół Nr 2 im. Noblistów Polskich w Choszcznie	Powiat Choszczeński	5 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
237	Termomodernizacja budynku przy ul. Marcinkowskiego 10 w Myśliborzu na potrzeby placówek oświatowych Powiatu Myśliborskiego	Powiat Myśliborski	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

238	Termomodernizacja budynku Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Smolnicy.	Powiat Myśliborski	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
239	Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej	Powiat Pyrzycki	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
ŚRODOWISKO NATURALNE					
240	Utworzenie azylu dla zwierząt na terenie Gminy Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	300 000 zł	-	różne źródła finansowania
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ					
241	Zagospodarowanie centrum wsi Równy II etap: placu rekreacyjnego i okolic ruin kościoła wraz z odtworzeniem drogi brukowej	Gmina Barlinek	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
242	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy ul. Różanej w Barlinek	Gmina Barlinek	2 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
243	Zagospodarowanie skweru im. Józefa Piłsudskiego w Barlinku	Gmina Barlinek	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
244	Renowacja zabytkowej fontanny „Gęsiarka” w Barlinku	Gmina Barlinek	150 000 zł	-	różne źródła finansowania
245	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w obszarze miasta Bierzwnik	Gmina Bierzwnik	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania

246	Rewitalizacja parku gminnego w Bierzwniku	Gmina Bierzwnik	4 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
247	Wymiana pokrycia dachowego wraz z odrestaurowaniem elewacji zabytkowego budynku Szkoły Podstawowej im. Bolesława Chrobrego w Boleszkowicach	Gmina Boleszkowice	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
248	Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej na rzecz poprawy dostępu dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Gmina Nowogródek Pomorski	2 000 000 zł	1 700 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.11.
249	Rewitalizacja przestrzeni publicznej Gminy Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	15 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
250	Zagospodarowanie skweru ks. Karhanka nad Jeziorem Kościelnym	Gmina Lipiany	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
251	Zagospodarowanie Skweru Piwowarów wraz ze wzniesieniem sceny letnią i tarasu widokowego	Gmina Lipiany	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
252	Zagospodarowanie skweru Wilhelma Libberta	Gmina Lipiany	400 000 zł	-	różne źródła finansowania
253	Zagospodarowanie starego cmentarza i skweru nad ujściem rzeki Myśli do Jeziora Kościelnego	Gmina Lipiany	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
254	Zagospodarowanie skweru „Przesmyk” między jeziorem Grochacz a Chłop w sołectwie Dębiec	Gmina Lipiany	200 000 zł	-	różne źródła finansowania

255	Rewitalizacja Cmentarza Żydowskiego w sołectwie Miedzyń	Gmina Lipiany	200 000 zł	-	różne źródła finansowania
256	Rewitalizacja kamienic w obrębie starego miasta w Lipianach	Gmina Lipiany	5 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
257	Rewitalizacja terenu wzdłuż murów obronnych	Gmina Pyrzyce	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
258	Rozwój atrakcyjności turystycznej poprzez renowację historycznych bram miejskich oraz odcinka murów obronnych od Bramy Szczecińskiej do przejścia przy Baszcie Pijackiej z infrastrukturą towarzyszącą	Gmina Pyrzyce	14 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
259	Rewitalizacja terenów zielonych	Gmina Trzciesko-Zdrój	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
260	Rewitalizacja przestrzeni publicznej Gminy Trzciesko-Zdrój	Gmina Trzciesko-Zdrój	5 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
261	Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej na rzecz poprawy dostępu dla osób z niepełnościami, osób starszych i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	Gmina Trzciesko-Zdrój	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
BEZPIECZEŃSTWO					
262	Budowa strażnic dla OSP z terenu Gminy Bielice	Gmina Bielice	6 900 000 zł	-	różne źródła finansowania

263	Rozwój Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych	Gmina Boleszkowice	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
264	Tworzenie bazy treningowej dla młodzieżowych drużyn pożarniczych (MDP)	Gmina Dębno	1 500 000 zł	-	różne źródła finansowania
265	Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców Partnerstwa – zakup defibrylatorów	Gmina Dębno	200 000 zł	-	różne źródła finansowania
266	Budowa remizy strażackiej dla jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Kozielicach	Gmina Kozielice	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
267	Rozbudowa remizy strażackiej dla jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Mielnie Pyrzyckim	Gmina Kozielice	600 000 zł	-	różne źródła finansowania
268	Zakup lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczego dla jednostek OSP Gminy Kozielice	Gmina Kozielice	2 400 000 zł	-	różne źródła finansowania
269	Ochrona przeciwpożarowa terenów chronionych Gminy Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	2 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
270	Ochrona przeciwpożarowa terenów chronionych Gminy Trzcińsko-Zdrój	Gmina Trzcińsko-Zdrój	500 000 zł	-	różne źródła finansowania
271	Reagujemy na ekstremalne zdarzenia pogodowe – poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu Myśliborskiego.	Powiat Myśliborski	900 000 zł	-	różne źródła finansowania
272	Zakup defibrylatorów	PSP Pyrzyce	12 000 zł	-	różne źródła finansowania

273	Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego	PSP Pyrzyce	1 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
MIESZKALNICTWO					
274	Remont i adaptacja budynku po PKP na cele społeczno-kulturalne	Gmina Kozielice	3 000 000 zł	-	różne źródła finansowania
275	Budowa mieszkań socjalnych i komunalnych na terenie Gminy Nowogródek Pomorski	Gmina Nowogródek Pomorski	5 000 000 zł	4 250 000 zł	FEPZ 2021-2027 RSO 4.3.

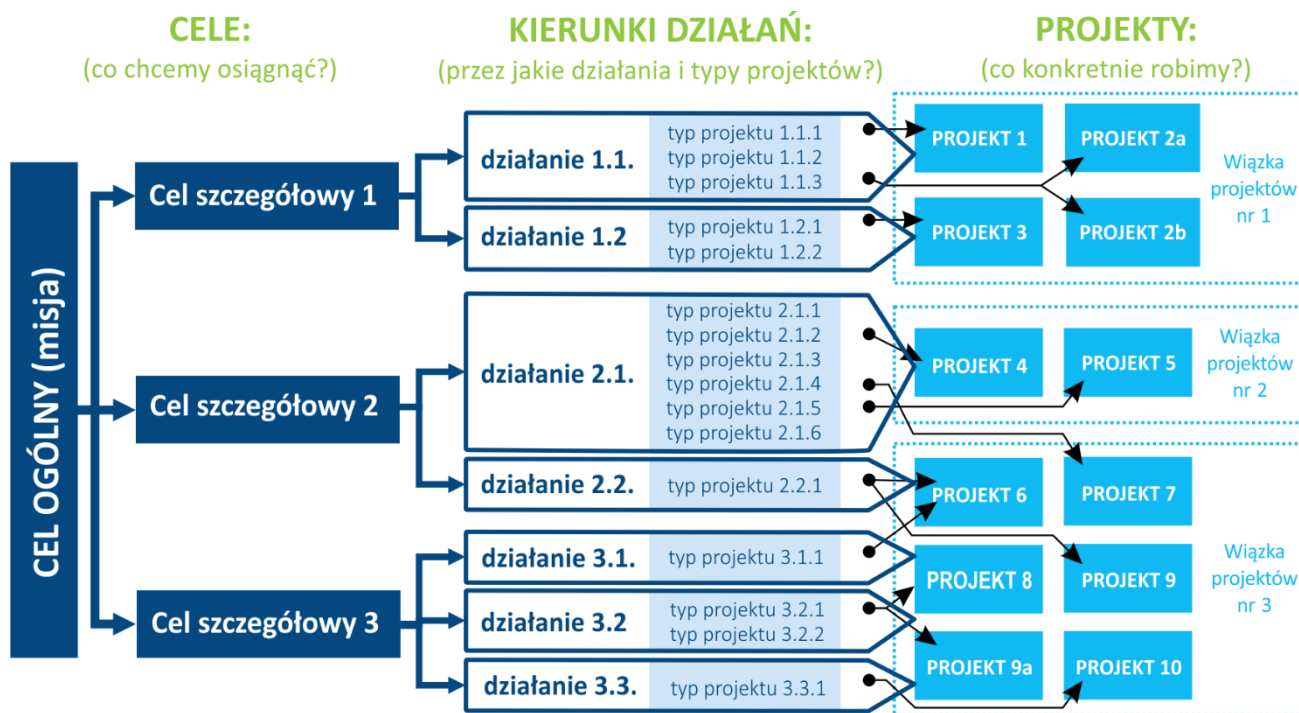
Opracowanie własne

4.3. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)

Szansą na osiągnięcie lepszych efektów realizacji strategii Partnerstwa jest skoordynowany sposób realizacji projektów. W tym też celu zgłoszone i wybrane przedsięwzięcia zostały ułożone w wiązki, czyli takie grupy projektów, które są powiązane ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób na tyle bezpośredni i istotny, że ich planowanie, wdrażanie lub późniejsza eksploatacja wymaga skoordynowania. Zintegrowanie może odbywać się nie tylko na poziomie pojedynczego projektu, ale także na poziomie wiązki projektów.

Projekty i ich wiązki są powiązane z celami i kierunkami działań w następujący, przykładowy sposób (ryc. 21)

Ryc. 21 Powiązanie celów, kierunków i projektów (połączonych w wiązki)

Opracowanie ZMP

Tabele zamieszczone poniżej prezentują wiązki projektów wraz z uzasadnieniem powiązań istniejących pomiędzy projektami w fazie planowania, realizacji lub wdrażania (tab. 17).

Tabela 22. Wiązki projektów i opisy powiązań między projektami

OBSZAR SPOŁECZNY

Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
<p>1. Rozwój usług społecznych oraz usług dla seniorów</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Remont Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Bierzwniku 2. Adaptacja i remont pomieszczeń Szkoły Podstawowej w Kozielicach 3. Budowa centrum opiekuńczo-mieszkaniowego w gminie Nowogródek Pomorski 4. Budowa przedszkola w gminie Nowogródek Pomorski 5. Budowa kompleksu szkolno-przedszkolnego w Trzcińsku-Zdroju wraz z wyposażeniem 9. Stworzenie miejsca integracji i rekreacji na świeżym powietrzu dla mieszkańców DPS 41. Dzienny dom opieki dla osób starszych 43. Rozbudowa i modernizacja Domu Pomocy Społecznej w Pyrzycach z siedzibą w Żabowie 44. Stworzenie miejsca integracji i rekreacji na świeżym powietrzu na mieszkańców DPS 45. Zwiększenie bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców DPS 46. Utworzenie sali doświadczenia świata w Środowiskowym Domu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w Osinie 48. „Wymiana ciepła” miejsce dla osób w kryzysie z dostępem do posiłku, łaźni i pralni 49. Wyposażenie świetlic wiejskich na terenie gminy Bielice 51. Remont Centrum Usług Społecznych w gminie Trzcińsko-Zdrój <p>Projekty społeczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Rozwój usług społecznych w Powiecie Choszczeńskim 7. Dobra pomoc – wsparcie usług społecznych w Powiecie Myśliborskim 8. Wsparcie ofiar przemocy domowej oraz pozostających w kryzysie 10. Poprawa jakości świadczenia usług społecznych w zakresie ubóstwa, bezdomności, interwencji kryzysowej 51. Rozwój usług społecznych w gminie Nowogródek Pomorski

	40. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem, w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnością (gmina Nowogródek Pomorski) 42. Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnością (gmina Trzcianko-Zdrój) 47. „Łapie oddech” – warsztaty i wsparcie psychologiczne rodziców i opiekunów osób z zaburzeniami psychicznymi 50. Warsztaty rodzicielskie w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych 25. Nasza starość to barwy jesieni 32. Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w gminie Boleszkowice 26. Aktywni seniorzy z obszaru partnerstwa Stowarzyszenia „Lider Pojezierzy” 27. Rozwój liderów lokalnej społeczności 28. Wsparcie na rzecz rozwoju lokalnej społeczności

<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Projekty ujęte w ramach wiązki nr 1 obejmują działania inwestycyjne i społeczne, koncentrując się przede wszystkim na rozwoju usług społecznych w zakresie dostępności opieki przedszkolnej, jakości opieki nad seniorami oraz wspieraniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w skutek ubóstwa, bezdomności czy dysfunkcji społecznych. Poprawa jakości opieki nad seniorami, utrzymanie młodszej grupy seniorów w aktywności, a przede wszystkim budowanie kompetencji liderów społecznych będą pozytywnie oddziaływać na poprawę potencjał gospodarczego i rozwojowego obszaru partnerstwa.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym, - celu operacyjnego 1.1. Włączenie społeczne <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania <ul style="list-style-type: none"> 1.1.1. Przeciwdziałanie marginalizacji grup defaworyzowanych 1.1.2. aktywni seniorzy w społeczności lokalnej - celu operacyjnego 1.3. Zdrowe Społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania 1.3.2. Profilaktyka zdrowia - celu operacyjnego 1.4. Integracja i rozwój Partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: <ul style="list-style-type: none"> 1.4.2. Rozwój infrastruktury i usług społecznych 1.4.3. Współpraca samorządowa 1.4.4. Integracja społeczności lokalnej <p>Proponowane przedsięwzięcia mają również potencjał do szerszego oddziaływania w skali większej, niż 1 gmina.</p>
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>
<p>2. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla osób ze specjalnymi potrzebami</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Przystosowanie obiektów kulturalnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami 12. Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami 13. Poprawa dostępności budynków administracyjnych Starostwa Powiatowego w Choszcznie 14. Dostępny PCPR w Choszcznie 15. Poprawa dostępności internatu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Suliszewie

	<p>16. Poprawa dostępności szkół z terenu Powiatu Choszczeńskiego</p> <p>262. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej na rzecz poprawy dostępu dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (gmina Trzcińsko-Zdrój)</p> <p>249. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznej na rzecz poprawy dostępu dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (gmina Nowogródek-Pomorski)</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Prezentowane propozycje działań w znacznym stopniu odpowiadają na potrzeby mieszkańców w różnym przedziale wieku. Efektem realizowanych projektów powinna być poprawa jakości życia mieszkańców, w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnościami, dzięki zwiększeniu możliwości i komfortu korzystania z usług publicznych. Charakter realizowanych działań ma szerokie oddziaływanie, co najmniej w skali powiatowej.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym - celu operacyjnego 1.1. Włączenie społeczne <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: 1.1.3 Dostępność partnerstwa dla osób ze specjalnymi potrzebami - celu operacyjnego 1.5. Kultura na obszarze partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: 1.5.2. Nowoczesna infrastruktura kultury
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>
<p>3. Edukacja – rozwój kompetencji kluczowych oraz infrastruktury szkolnictwa ogólnego</p>	<p>Projekty infrastrukturalne</p> <p>17. Pokoje wyciszenia w przedszkolach miejskich w Barlinku</p> <p>19. Pokoje wyciszenia do terapii – stworzenie warunków i przestrzeni w szkołach poprzez zakup wyposażenia i obiektów sensorycznych (Dębno)</p> <p>20. Poprawa infrastruktury szkolnictwa</p> <p>23. Remont i wyposażenie budynku internatu Zespołu Szkół Nr 1 im. Bolesława Krzywoustego w Choszcznie</p> <p>24. Modernizacja internatu Zespołu Szkół i Placówek Oświatowych w Myśliborzu</p> <p>Projekty społeczne</p> <p>18. Nowe umiejętności – nowe szanse rozwoju</p> <p>21. Wspaniały świat przedszkolaka – zajęcia dodatkowe dla przedszkolaków</p> <p>22. Wiedza kluczem do sukcesu - II edycja</p>

	<p>54. Liczę i obserwuję – podnoszenie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów szkół podstawowych w gminie Barlinek</p> <p>55. Razem lepiej – asystent dla dzieci ze spektrum autyzmu w szkołach podstawowych w gminie Barlinek</p> <p>56. Radzę sobie lepiej - organizacja zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla uczniów szkół podstawowych ze specyficznymi problemami w nauce w gminie Barlinek</p> <p>57. Jestem Europejczykiem – podnoszenie kompetencji znajomości języków obcych w szkołach podstawowych w gminie Barlinek</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Wiązkę projektów edukacyjnych kształtują działania infrastrukturalne i społeczne, których efektem będzie poprawa jakości edukacji ogólnej, na poziomie szkół podstawowych oraz jakości szkolnictwa zawodowego.</p> <p>Wprowadzenie nowych rozwiązań, takich jak pokoje wyciszenia w powiecie myśliborskim, kierunkuje uwagę i wsparcie na uczniów ze specjalnymi potrzebami. Z kolei wzrost jakości i rozwój oferty kształcenia zawodowego dają interwencje podejmowane w zakresie wyposażenia pracowni technicznych, idące w parze z nowymi specjalizacjami odpowiadającymi potrzebom rynku pracy oraz zapewnieniem zaplecza socjalnego – komfortowych warunków zamieszkania w internatach. Jest to oferta skierowana dla młodzieży z całego obszaru partnerstwa.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym - celu operacyjnego nr 1.2. Wysoka jakość edukacji. <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: <ul style="list-style-type: none"> 1.2.1. Wzrost kompetencji i wiedzy 1.2.2. Nowa jakość infrastruktury edukacji - celu operacyjnego nr 1.4. Integracja i rozwój partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: <ul style="list-style-type: none"> 1.4.2. Rozwój infrastruktury i usług społecznych
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>
<p>4. wsparcie infrastruktury kultury na obszarze partnerstwa</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>29. Remont Biblioteki Publicznej w Bierzwniku</p> <p>30. Budowa świetlicy wiejskiej w Tetyniu</p> <p>36. Budowa Gminnego Centrum Rozwoju Kultury i Turystyki Lokalnej</p>

	<p>37. Modernizacja amfiteatru przy jeziorze Miejskim jako miejsca spotkań i imprez plenerowych w Trzcińsku- Zdroju</p> <p>72. Modernizacja Krzęcińskiego Amfiteatru na terenie Strefy Zieleni i Relaksu</p> <p>73. Rozbudowa i modernizacja amfiteatru wraz z zagospodarowaniem terenu Placu im. Huberta Dzikowskiego</p> <p>74. Modernizacja obiektu Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Pełczycach</p> <p>275. Remont i adaptacja budynku po PKP na cele społeczno-kulturalne</p> <p>Projekty społeczne:</p> <p>71. „Kultura bez barier” - warsztaty z osobami starszymi</p> <p>75. Trzcińskie Spotkania z Historią</p> <p>76. Festiwal podróżniczy „Włóczykijki”</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Projekty planowane do realizacji w wiązce nr 4 mają potencjał do szerokiego oddziaływania na obszar całego Partnerstwa. Powstanie infrastruktury kultury daje możliwości do rozwoju różnych aktywności kulturalnych na skalę partnerstwa i szerszą, w tym oferty cyklicznej, kierowanej do różnych odbiorców, angażującą również osoby o specjalnych potrzebach życiowych. Powstanie nowej jakości infrastruktury kultury będzie wywierać centrotwórczy charakter na społeczność obszaru, sprzyjając budowaniu relacji pomiędzy mieszkańcami różnych gmin.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym - celu operacyjnego 1.4. Integracja i rozwój partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: 1.4. - celu operacyjnego 1.5. Kultura na obszarze partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania: 1.5.2. Nowoczesna infrastruktura kultury
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>
<p>5. Nowa jakość opieki zdrowotnej na obszarze partnerstwa</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>31. Budowa tężni solankowej z towarzyszącą infrastrukturą techniczną na terenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Choszcznie</p> <p>32. Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych na terenie Powiatu Myśliborskiego</p>

	<p>33. Poprawa dostępności do usług zdrowotnych w zakresie opieki długoterminowej poprzez modernizację i przebudowę Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w szpitalach na obszarze Powiatu Myśliborskiego</p> <p>Projekty społeczne:</p> <p>53. Pokonajmy kryzys – wsparcie usług w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w Powiecie Myśliborskim</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Proponowane przedsięwzięcia wypełniają potrzeby w zakresie dostępu do dobrej jakości opieki zdrowotnej, w szczególności opieki specjalistycznej. Rezultaty projektów będą oddziaływać na cały obszar Partnerstwa, wpływając na wzrost bezpieczeństwa i jakości życia jego mieszkańców. Przedsięwzięcia realizowane będą w różnych formach opieki zdrowotnej, począwszy od zapewnienia zdrowia psychicznego dzieciom i młodzieży, poprzez osoby aktywne zawodowo, aż po seniorów wymagających opieki długoterminowej.</p> <p>Projekty realizują:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel strategiczny nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym, - cel operacyjny nr 1.3 Zdrowe społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> - kierunki działań <ul style="list-style-type: none"> 1.3.1. Zapewnienie specjalistycznej opieki zdrowotnej 1.3.2. Profilaktyka zdrowia 1.3.3. Modernizacja infrastruktury zdrowia
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>
<p>6. Nowoczesna, dostępna infrastruktura sportowa i rekreacyjna</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>34. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych</p> <p>35. Rozbudowa skate parku betonowego przy ul. Mur Południowy w Choszcznie</p> <p>38. Modernizacja infrastruktury sportowej przy SP Kozielice</p> <p>58. Budowa wielofunkcyjnej hali sportowej w Mostkowie</p> <p>59. Budowa siłowni w Szkole Podstawowej w Bielicach</p> <p>60. Rozbudowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Bierzwniku</p> <p>61. Modernizacja i doposażenie placów zabaw zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Choszczno</p> <p>62. Przestrzeń publiczna przyjazna seniorom i osobom z niepełnosprawnościami</p> <p>63. Budowa boisk wielofunkcyjnych na terenie gminy Kozielice</p>

	<p>64. Rozwój infrastruktury sportowej (gmina Nowogródek Pomorski)</p> <p>65. Modernizacja boiska wielofunkcyjnego w Przelewicach</p> <p>66. Modernizacja infrastruktury sportowej (gmina Pyrzyce)</p> <p>67. Utworzenie Centrum Młodzieżowego w Pyrzycach</p> <p>68. Modernizacja infrastruktury szkolnej, sportowej i rekreacyjnej na terenie Gminy Trzcińsko-Zdrój</p> <p>69. Modernizacja infrastruktury sportowej (powiat pyrzycki)</p> <p>70. Regionalny kompleks sportowo-rekreacyjny przy Zespole Szkół Nr 2 Centrum Kształcenia Ustawicznego w Pyrzycach</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Wiązkę projektów tworzą przedsięwzięcia realizowane punktowo, w danej gminie, które łączy potrzeba zapewnienia dobrej jakości infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców obszaru partnerstwa. Powstała w ten sposób infrastruktura stwarza potencjał do integracji społeczności lokalnej, organizacji imprez plenerowych, aktywizacji i profilaktyki zdrowia różnych grup społecznych.</p> <p>Projekty wpisują się w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel strategiczny nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym - cel operacyjny nr 1.1. Włączenie społeczne <ul style="list-style-type: none"> - kierunki działania: <ul style="list-style-type: none"> 1.1.1. Przeciwdziałanie marginalizacji grup defaworyzowanych 1.1.2. Aktywni seniorzy w społeczności lokalnej 1.1.4. Dobrej jakości infrastruktura sportowa i rekreacyjna - cel operacyjny nr 1.3. Zdrowe społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> - kierunki działania: <ul style="list-style-type: none"> 1.3.2. Profilaktyka zdrowia - cel operacyjny nr 1.4. Integracja i rozwój partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunki działania: <ul style="list-style-type: none"> 1.4.3. Współpraca samorządowa 1.4.4. Integracja społeczności lokalnej

OBSZAR GOSPODARCZY

Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
7. Rozwój turystyki na obszarze partnerstwa	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>78. Przebudowa ul. Polana Lecha w Barlinku wraz uzbrojeniem terenów turystycznych</p> <p>77. Rewitalizacja zabytkowego zespołu kąpieliska miejskiego wraz z jego otoczeniem nad Jeziorem Barlineckim w Barlinku na cele turystyczne i rekreacyjne</p> <p>79. Przebudowa przystani żeglarskiej w Barlinku</p> <p>80. Zagospodarowanie turystyczne jezior w gminie Bierzwnik</p> <p>81. Budowa wieży widokowej na Miejskiej Górze w miejscowości Choszczno</p> <p>82. Zagospodarowanie cypla nad jeziorem Lipowo w Dębnie</p> <p>84. Zagospodarowanie terenów nad Jeziorem Sitno w Załężu</p> <p>85. Stary Gród – budowa ścieżki tematycznej historycznym szlakiem po Półwyspie Storczyków wraz z infrastrukturą rekreacyjną i makietami obiektów historycznych.</p> <p>86. Ścieżka spacerowa wraz z infrastrukturą rekreacyjną – Aleja Legend – Półwysep Leszczynowy</p> <p>87. Budowa pomostu w Rościnie</p> <p>88. Zagospodarowanie plaży miejskiej w Myśliborzu</p> <p>89. Park edukacji przyrodniczej "Pełczyckie Jeziora" - etap I</p> <p>90. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury nad j. Miedwie w m. Wierzbno</p> <p>91. Budowa przystani sportów i rekreacji wodnych nad Jeziorem Klukom w Choszcznie z budową budynku hangaru, niezbędnej infrastruktury technicznej i zagospodarowaniem teren</p> <p>112. Szlak Przygody nad Jeziorem Barlineckim - etap II</p> <p>113. Budowa slipu przy ul. Polana Lecha w Barlinku</p> <p>114. Utworzenie pola namiotowego w Barlinku</p> <p>115. Zagospodarowanie terenu przy klasztorze pocysterskim w Bierzwniku – etap II</p> <p>129. Budowa sceny plenerowej wraz z zagospodarowaniem plaży OSiR Dębno</p> <p>116. Krzęcińsko-bierzwnicka ostoja turystyki lokalnej</p> <p>117. II krzęcińsko-bierzwnicka ścieżka szlakiem Cystersów</p>

	<p>118. I krzęcińsko-bierzwnicka ścieżka szlakiem Cystersów</p> <p>119. Park edukacji przyrodniczej "Pełczyckie Jeziora" - etap II</p> <p>120. Budowa drogi wraz ze ścieżką rowerową do terenów rekreacyjnych na terenie gminy Pyrzyce</p> <p>125. Budowa Wakeparku w Barlinku</p> <p>126. Zagospodarowanie Wzgórza Wilhelma ze stworzeniem punktu widokowego przy ścieżce rowerowej w Barlinku</p> <p>127. Zagospodarowanie Wzgórza Wisielców ze stworzeniem punktu widokowego nad Jeziorem Barlineckim przy ul. Sportowej w Barlinku</p> <p>130. Budowa pomostu w Przywodziu nad jeziorem Chłop</p> <p>131. Rozwój turystyki w gminie Nowogródek Pomorski</p> <p>132. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury nad j. Miedwie w m. Wierzбно</p> <p>Projekty społeczne:</p> <p>128. 3 dni na cysterskim szlaku</p> <p>133. Wdrażanie działań związanych z rozwojem i popularyzacją turystyki i agroturystyki oraz produktów regionalnych Ziemi Pyrzyckiej</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Wiązka nr 7 zawiera szeroki wachlarz różnorodnych projektów stanowiących kompleksową odpowiedź na strategiczny kierunek rozwoju partnerstwa, jakim jest rozwój turystyki. Projekty są ze sobą powiązane i dopełniają się merytorycznie, obejmując działania infrastrukturalne z wykorzystaniem lokalnych potencjałów środowiskowych, kulturowych, jak również działania społeczne, zapewniające atrakcyjność pobytu osobom odwiedzającym obszar partnerstwa. Realizacja projektów na całym obszarze partnerstwa spowoduje rzeczywistą poprawę warunków do uprawiania różnych form turystyki, w szczególności wykorzystanie zasobów wodnych. Ważnym elementem jest również możliwość wykorzystania powstałej infrastruktury w celu uruchomienia turystyki wewnętrznej i integracji społeczności lokalnej. Ponadto projekty te wpisują się w założenia strategiczne Lokalnej Grupy Działania „Lider Pojezierza” oraz LGD „Wir” w zakresie rozwoju tzw. pakietów turystycznych i tworzenia lokalnych produktów turystycznych.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym - celu operacyjnego nr 1.4. Integracja i rozwój partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju 1.4.4. Integracja społeczności lokalnej

	<ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 2 Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa - celu operacyjnego nr 2.1. Innowacyjna i rozwinięta przedsiębiorczość lokalna <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju 2.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej - celu operacyjnego nr 2.3. Turystyka na obszarze partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju 2.3.1. Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej - celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - celu operacyjnego nr 3.4. Zrównoważony rozwój przestrzenny partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju 3.4.3. Zachowanie walorów dziedzictwa kulturowego
Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
8. Transport publiczny na obszarze partnerstwa	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>92. Modernizacja centrum przesiadkowego w Barlinku w ramach poprawy mobilności mieszkańców</p> <p>121. Rozwój transportu publicznego</p> <p>137. Rozwój zrównoważonego transportu łączącego obszar funkcjonalny Partnerstwa. Poprawa przestrzeni i infrastruktury służącej komunikacji publicznej na terenie gminy Dębno</p> <p>138. Rowerem do szkoły i pracy – tworzenie miejsc parkingowych przy obiektach użyteczności publicznej</p>
Opis powiązań pomiędzy projektami	<p>Transport publiczny jest istotnym obszarem rozwojowym partnerstwa. Projekty planowane do realizacji dają szansę na poprawę jakości życia mieszkańców części obszaru partnerstwa, jak również, będą mieć pozytywny wpływ na poprawę mobilności i możliwość rozwoju gospodarczego. Efekty projektów będą odczuwalne przede wszystkim w obrębie powiatu myśliborskiego.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 2 Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa - celu operacyjnego nr 2.4. Funkcjonalny transport publiczny <ul style="list-style-type: none"> - kierunku działania 2.4.1. Organizacja systemu komunikacji publicznej

Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
<p>9. Rozwój sieci ścieżek rowerowych na obszarze partnerstwa</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>83. Zagospodarowanie przestrzeni przez budowę tężni solankowej i infrastruktury towarzyszącej w parku miejskim w Dębnie.</p> <p>93. Budowa ścieżki rowerowej Krzynak (gm. Barlinek) - Lipy (woj. lubuskie)</p> <p>94. Budowa ścieżki rowerowej Bierzwnik-Ostromięcko</p> <p>95. Remont nawierzchni jezdni stanowiącej miejską część ścieżki rowerowej „Trasy Pojezierzy Zachodnich” (ul. Konopnickiej w Choszcznie)</p> <p>96. Budowa ścieżki pieszo-rowerowej na odcinku Prusiec-Cychry</p> <p>97. Budowa ścieżki rowerowej Boleszkowice-Dębno</p> <p>98. Budowa ścieżki rowerowej Tetyń w kierunku Krusze/Kierzków (granica z gm. Myślibórz) i do Załęża</p> <p>99. Budowa i modernizacja ścieżki spacerowo-rowerowej w ramach zagospodarowania turystycznego Krzęcińskiej Strefy Zieleni i Relaksu oraz budowa pomostów rekreacyjnych w miejscowościach Objezierze i Rakowo</p> <p>100. Wykonanie ścieżki pieszo-rowerowej przy murach obronnych w Myśliborzu</p> <p>101. Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy ul. Szarych Szeregów w Myśliborzu</p> <p>102. Budowa ścieżek pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w gminie Nowogródek Pomorski</p> <p>103. Budowa ścieżki rowerowej Pyrzyce-Żabów</p> <p>104. Budowa ścieżki rowerowej Pyrzyce-Kozielice</p> <p>105. Budowa ścieżki rowerowej z Góralic w kierunku Rów i dalej na Krusze gm. Myślibórz</p> <p>106. Zagospodarowanie terenu nad jeziorem w Trzcińsku-Zdroju - budowa trasy rowerowo-piesznej wokół jeziora</p> <p>122. Budowa ścieżki rowerowej Drawno - Recz</p> <p>123. Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej – sieci ścieżek rowerowych na terenie gminy Warnice</p> <p>139. Budowa parkingu dla rowerów przy budynku użyteczności publicznej w gminie Bielice</p> <p>140. Budowa sieci ścieżek rowerowych w gminie Bierzwnik</p>

	<p>141. Szlak Śladami Pana Samochodzika – pojezierze myśliborskie. Ścieżka rowerowa Dębno- Myślibórz, Dębno-Boleszkowice-Trzcieżsko Zdrój</p> <p>142. Budowa ścieżki rowerowej Drawno-Choszczno</p> <p>143. Wspólna infrastruktura rowerowa – szansa na rozpoznawalność partnerstwa</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Wiązka projektów rozwoju ścieżek rowerowych jest zintegrowana z działaniami w obszarze rozwoju turystyki (wiązka nr 7 oraz działaniami podejmowanymi w ramach LGD „Lider Pojezierza” i LGD „Wir”. Priorytetami w wyborze projektów w ramach wiązki nr 9 było powiązanie z istniejącą siecią ścieżek rowerowych Pomorza Zachodniego oraz eksponowanie potencjałów lokalnych – zabytków, walorów krajobrazowych, miejsc atrakcyjnych turystycznie i rekreacyjnie. Przebieg ścieżek rowerowych obejmuje często kilka gmin, obszary miejskie i wiejskie, co przełoży się nie tylko na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru partnerstwa, ale również poprawę mobilności jego mieszkańców. Na etapie realizacji i utrzymania efektów planowanych przedsięwzięć kontynuowana będzie współpraca pomiędzy zaangażowanymi samorządami, rozpoczęta już na etapie planowania.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 1 Zintegrowana społeczność lokalna o wysokim kapitale społecznym - celu operacyjnego nr 1.4. Integracja i rozwój partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 1.4.3. Współpraca samorządowa 1.4.4. Integracja społeczności lokalnej - celu strategicznego nr 2 Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój Partnerstwa - celu operacyjnego nr 2.1. Innowacyjna i rozwinięta przedsiębiorczość lokalna <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 2.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej - celu operacyjnego nr 2.3. Turystyka na obszarze partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 2.3.1. Kreowanie atrakcyjnej oferty turystycznej - celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - celu operacyjnego nr 3.4. Zrównoważony rozwój przestrzenny partnerstwa <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 3.4.3. Zachowanie walorów dziedzictwa kulturowego

Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
<p>10. Rozwój edukacji zawodowej</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>23. Remont i wyposażenie budynku Internatu Zespołu Szkół Nr 1 im. Bolesława Krzywoustego w Choszcznie</p> <p>110. Modernizacja bazy szkoleniowej i warsztatowej na potrzeby szkolnictwa zawodowego w Powiecie Myśliborskim</p> <p>124. Adaptacja obiektów oraz doposażenie pracowni w kształceniu zawodowym elektryczno-elektronicznym oraz informatycznym w tym naprawa elektrycznych pojazdów samochodowych w ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach</p> <p>148. Modernizacja bazy dydaktycznej i doposażenie pracowni w zakresie mechanizacji rolnictwa i agrotechniki w ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach</p> <p>149. Modernizacja pracowni gastronomicznych w CKU w Pyrzycach</p> <p>150. Regionalny kompleks do nauki jazdy przy ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach</p> <p>Projekty społeczne:</p> <p>107. Dodatkowe uprawnienia i kwalifikacje zawodowe moja przepustką na rynku pracy - III edycja ZS 1</p> <p>108. Nowe kwalifikacje szansą na lokalnym rynku pracy- III edycja ZS 2</p> <p>109. Rozwój szkolnictwa zawodowego w Powiecie Myśliborskim w powiązaniu z dynamicznie zmieniającymi się potrzebami rynku pracy</p> <p>111. Dodatkowe kwalifikacje i doradztwo zawodowe dla uczniów ZS Nr 2 CKU w Pyrzycach szansą na ich zawodowy sukces</p> <p>144. Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, kursy, szkolenia</p> <p>145. Elektromobilność – teraźniejszością w nauce i pracy Zespołu Szkół Nr 2 CKU w Pyrzycach</p> <p>146. Kurs języka angielskiego w zawodzie kucharz</p> <p>147. Podniesienie kwalifikacji zawodowych w zawodach kucharz i barman</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Projekty realizowane w ramach wiązki nr 10 wywierają szeroki wpływ na kształtowanie ścieżki rozwoju partnerstwa,. Dostosowanie jakości edukacji zawodowej do potrzeb lokalnej gospodarki jest priorytetem dającym szansę na poprawę jakości życia młodych mieszkańców obszaru partnerstwa i przyszły, dynamiczny rozwój samorządów. Projekty te już na etapie planowania wymagały konsultacji przedstawicieli Starostw Powiatowych, tak, aby proponowana nowa oferta edukacji zawodowej odpowiadała na potrzeby lokalne i zmieniające się trendy gospodarcze. Zaproponowany wybór kierunków edukacji wpływa również na wzrost konkurencyjności obszaru partnerstwa w wymiarze edukacyjnym, względem ośrodków ościennych oraz</p>

	<p>gospodarczym. Zaproponowane podejście jest kompleksowe, obejmuje inwestycje w infrastrukturę i ofertę edukacyjną.</p> <p>Projekty te wpisują się w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel strategiczny nr 2 Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój partnerstwa - cel operacyjny nr 2.2. Kadry dla przedsiębiorców <ul style="list-style-type: none"> - kierunek rozwoju 2.2.1. Nowoczesne kształcenie zawodowe
Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
11. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze partnerstwa	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>134. Budowa strefy inwestycyjnej w gminie Nowogródek Pomorski</p> <p>135. Rozwój infrastruktury gospodarczej i kulturalnej w oparciu o dziedzictwo historyczne w obrębie pl. Ratuszowego w Pyrzycach</p> <p>136. Przygotowanie oferty inwestycyjnej dla gminy Pyrzyce</p>
Opis powiązań pomiędzy projektami	<p>Projekty planowane do realizacji w obszarze rozwoju przedsiębiorczości będą miały wymiar bardziej lokalny, oddziałujący przede wszystkim na gminę Pyrzyce i Nowogródek Pomorski oraz gminy sąsiednie. Tworzą tym samym większą równowagę w procesie rozwoju lokalnego dla takich ośrodków jak Barlinek, Pełczyce czy Dębno.</p> <p>Projekty realizują:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel strategiczny nr 2 Konkurencyjna gospodarka lokalna stymulująca zrównoważony rozwój partnerstwa - celu operacyjnego nr 2.1. Innowacyjna i rozwinięta przedsiębiorczość lokalna <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju 2.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej 2.1.2. Infrastruktura wspierająca przedsiębiorczość

OBSZAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
<p>12. Inwestycje w odnawialne źródła energii na obszarze partnerstwa</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>151. Budowa instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej w gminie Barlinek</p> <p>152. Wzrost inwestycji w obszarze ochrony środowiska przy wykorzystaniu złóż geotermalnych</p> <p>153. Budowa kompleksowego systemu instalacji OZE w gminie Pełczyce</p> <p>154. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – Biblioteki i Centrum Kultury w Trzcińsku-Zdroju</p> <p>155. Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej i szkół - OZE</p> <p>193. Wymiana instalacji fotowoltaicznej oraz wymiana źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy Bierzwnik</p> <p>194. Wykonanie instalacji fotowoltaicznej na budynkach użyteczności publicznej w gminie Boleszkowice</p> <p>195. Montaż urządzeń fotowoltaicznych na dachu budynku hali sportowo-widowskiej w Dębnie</p> <p>196. Montaż instalacji OZE w Zespole Szkół nr 2 w Pyrzycach</p> <p>228. Wykonanie prac i robót geologicznych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych w Barlinku</p> <p>229. Montaż ekologicznych lamp solarnych przy terenach rekreacyjnych i komunalnych</p> <p>230. Rozwój niezależności energetycznej w gminie Nowogródek Pomorski</p> <p>231. Rozwój niezależności energetycznej Gminy Trzcińsko-Zdrój</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego jest priorytetem samorządów obszaru partnerstwa. Projekty w ramach wiązki nr 12 mają charakter przede wszystkim lokalny. W dłuższej perspektywie czasu efekty realizacji projektów będą widoczne w postaci zwiększenia niezależności energetycznej samorządów oraz oszczędności finansowych gmin. Rozwój geotermii przełoży się bezpośrednio na ograniczenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego w części obszaru partnerstwa i zacieśnienie współpracy wielu samorządów na wszystkich etapach realizacji projektów.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p>

	<p>- celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa</p> <p>- celu operacyjnego 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju 3.1.1. Poprawa efektywności energetycznej 3.1.2. Wzrost znaczenia OZE 3.1.3. Zapobieganie ubóstwu energetycznemu
Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
13. Termomodernizacja obiektów budowlanych	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>156. Termomodernizacja budynku Centrum społeczno-kulturowego w Dziedzicach</p> <p>157. Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Barlinku</p> <p>158. Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Bielice</p> <p>159. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Bielicach</p> <p>160. Termomodernizacja budynku po byłej spółdzielni produkcyjno-handlowo-usługowej w Bierzwniku - etap II</p> <p>161. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w gminie Boleszkowice</p> <p>162. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej Nr 1 w Choszczynie</p> <p>163. Renowacja elewacji i pomieszczeń biurowo-gospodarczych zabytkowego budynku Urzędu Miejskiego w Dębnie</p> <p>164. Termomodernizacja budynku przedszkola w Drawnie</p> <p>165. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej, Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Kultury w Kozielicach - etap I</p> <p>166. Termomodernizacja budynku przy ul. 1-go Maja 19 w Myśliborzu</p> <p>167. Prace restauratorskie i konserwatorskie przy budynku biblioteki w Myśliborzu</p> <p>168. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych</p> <p>169. Modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych w gminie Pełczyce</p> <p>170. Wymiana źródeł ciepła oraz poprawa efektywności energetycznej szkół w gminie Pełczyce</p> <p>171. Wymiana źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych w gminie Pełczyce</p>

	<p>172. Poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych na terenie gminy Przelewice</p> <p>173. Modernizacja budynku Urzędu Gminy w Przelewicach wraz z termomodernizacją i dostosowaniem infrastruktury w zakresie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami</p> <p>174. Poprawa efektywności energetycznej budynków remiz Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy Przelewice</p> <p>175. Przebudowa wraz z modernizacją Szkoły Podstawowej w Mielęcinie</p> <p>176. Adaptacja i termomodernizacja obiektu na świetlicę wiejską w Pamięcinie wraz z montażem pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych</p> <p>177. Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Warnice</p> <p>197. Remont dachu na budynku Szkoły Podstawowej nr 3 w Dębnie wraz z wymianą c.o.</p> <p>198. Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej Szkoły Podstawowej w Krzęcinie</p> <p>199. Modernizacja budynku przedszkola publicznego z oddziałami integracyjnymi nr 3 w Pyrzycach</p> <p>200. Termomodernizacja świetlicy wiejskiej w Suliborzu wraz z montażem pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych</p> <p>232. Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej, Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Kultury w Kozielicach - II etap</p> <p>233. Termomodernizacja obiektu przedszkola wraz z remontem i dociepleniem dachu oraz przebudową instalacji wentylacji mechanicznej</p> <p>234. Termomodernizacja budynku „czerwonego” Zespołu Szkół w Lipianach</p> <p>235. Termomodernizacja zabytkowego budynku Urzędu Miejskiego w Lipianach wraz z wymianą okien i drzwi</p> <p>236. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych</p> <p>237. Poprawa efektywności energetycznej w budynku szkolnym przy Zespole Szkół Nr 2 im. Noblistów Polskich w Choszczynie</p> <p>238. Termomodernizacja budynku przy ul. Marcinkowskiego 10 w Myśliborzu na potrzeby placówek oświatowych Powiatu Myśliborskiego</p> <p>239. Termomodernizacja budynku Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii w Smolnicy.</p> <p>240. Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej</p>
--	---

<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Wiązka projektów nr 13 jest w dużej mierze powiązana z projektami zawartymi w wiązce nr 12. Znaczący wolumen działań stanowią modernizacje budynków użyteczności publicznej realizowane w poszczególnych samorządach partnerstwa. Projekty będą wywierać szeroki wpływ na zachowanie walorów środowiska naturalnego obszaru partnerstwa. W wymierny sposób przełożą się również na obniżenie wydatków bieżących w gminach. W wymiarze środowiskowym projekty łączą spadek zapotrzebowania na energię.</p> <p>Projekty integrują się na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - celu operacyjnego 3.1. Bezpieczeństwo energetyczne <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. Poprawa efektywności energetycznej
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>
<p>14. Retencjonowanie i zagospodarowanie wody opadowej</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>178. Mądra woda – retencja w miejscowości Mostkowo</p> <p>179. Przebudowa kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikiem na wody deszczowe w zlewni ul. Kombatantów w Barlinku</p> <p>180. Inwestycje pozwalające na zmniejszenie zużycia wody</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Retencjonowanie wody i gospodarka wodą na obszarze partnerstwa jest wyrazem adaptacji do zachodzących zmian klimatycznych, a także odpowiedzialności samorządów za walory środowiska naturalnego.</p> <p>Projekty te, o lokalnym oddziaływaniu, są zintegrowane na poziomie</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel strategiczny nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - cel operacyjny 3.3. Ochrona walorów przyrodniczych <ul style="list-style-type: none"> - kierunku rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. Ochrona zasobów wodnych
<p>Wiązka projektów</p>	<p>Numer i tytuł projektu</p>

15.

**Zagospodarowanie
przestrzeni
publicznej obszaru
partnerstwa**

Projekty infrastrukturalne:

- 181. Rewitalizacja oraz poprawa dostępności parków wiejskich w gminie Barlinek (w tym zlokalizowanych przy ścieżkach rowerowych)
- 182. Budowa ul. Źródlanej w Moczkuwie gmina Barlinek
- 183. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Rondzie Bankowym w Barlinku
- 83. Zagospodarowanie przestrzeni przez budowę tężni solankowej i infrastruktury towarzyszącej w parku miejskim
- 184. Zagospodarowanie terenu Starego Miasta w Drawnie
- 185. Rewitalizacja Wzgórza Wedłów i Skweru Artylerzystów Polskich w Drawnie
- 186. Budowa boisk wielofunkcyjnych na terenie gminy Kozielice
- 187. Zagospodarowanie parku Armii Krajowej w Myśliborzu
- 188. Prace restauratorskie i konserwatorskie przy Bramie Nowogródzkiej
- 189. Prace restauratorskie i konserwatorskie przy wiatraku holenderskim
- 190. Zagospodarowanie terenu przy Myśliborskim Ośrodku Kultury
- 191. Rewitalizacja centrów miejscowości oraz parków w gminie Pełczyce
- 192. Rewitalizacja Rynku Miejskiego w Reczu w celu przywrócenia jego dawnego charakteru
- 201. Odtworzenie walorów historycznych średniowiecznych murów obronnych w Barlinku
- 244. Zagospodarowanie skweru im. Józefa Piłsudskiego w Barlinku
- 245. Renowacja zabytkowej fontanny „Gęsiarka” w Barlinku
- 202. Rewitalizacja zabytkowego obszaru centrum Barlinka
- 203. Zagospodarowanie terenu przy jez. Czarne w Czarnowie
- 204. Zagospodarowanie Bramy Myśliborskiej
- 205. Zagospodarowanie Bramy Pyrzyckiej
- 242. Zagospodarowanie centrum wsi Równy II etap: placu rekreacyjnego i okolic ruin kościoła wraz z odtworzeniem drogi brukowej
- 243. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy ul. Różanej w Barlinek
- 246. Rewitalizacja przestrzeni publicznej w obszarze miasta Bierzwnik
- 247. Rewitalizacja parku gminnego w Bierzwniku

	<p>248. Wymiana pokrycia dachowego wraz z odrestaurowaniem elewacji zabytkowego budynku Szkoły Podstawowej im. Bolesława Chrobrego w Boleszkowicach</p> <p>250. Rewitalizacja przestrzeni publicznej Gminy Nowogródek Pomorski</p> <p>251. Zagospodarowanie skweru ks. Karhanka nad Jeziorem Kościelnym</p> <p>252. Zagospodarowanie Skweru Piwowarów wraz ze wzniesieniem sceny letnią i tarasu widokowego</p> <p>253. Zagospodarowanie skweru Wilhelma Libberta</p> <p>254. Zagospodarowanie starego cmentarza i skweru nad ujściem rzeki Myśli do Jeziora Kościelnego</p> <p>255. Zagospodarowanie skweru „Przesmyk” między jeziorem Grochacz a Chłop w sołectwie Dębiec</p> <p>266. Rewitalizacja Cmentarza Żydowskiego w sołectwie Miedzyń</p> <p>267. Rewitalizacja kamienic w obrębie starego miasta w Lipianach</p> <p>268. Rewitalizacja terenu wzdłuż murów obronnych</p> <p>269. Rozwój atrakcyjności turystycznej poprzez renowację historycznych bram miejskich oraz odcinka murów obronnych od Bramy Szczecińskiej do przejścia przy Baszcie Pijackiej z infrastrukturą towarzyszącą</p> <p>270. Rewitalizacja terenów zielonych</p> <p>271. Rewitalizacja przestrzeni publicznej gminy Trzcianko-Zdrój</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Wiązkę nr 15 tworzy szereg projektów związanych z modernizacją, remontami i zagospodarowaniem obszarów publicznych, obiektów zabytkowych czy też terenów zielonych i ogólnodostępnej przestrzeni publicznej. W bezpośredni sposób realizacja tych projektów jest związana z rozwojem turystyki na obszarze partnerstwa, jak również poprawą jakości życia mieszkańców i wprowadzeniem ładu przestrzennego na terenie wielu samorządów. Projekty te oddziałują na cały obszar partnerstwa, wzmacniając wizerunek obszaru.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - celu operacyjnego 3.4. Zrównoważony rozwój przestrzenny Partnerstwa - kierunku działania <ul style="list-style-type: none"> 3.4.2. Zagospodarowanie obszarów zielonych miast i wsi 3.4.2. Kształtowanie przestrzeni publicznej 3.4.3. Zachowanie walorów dziedzictwa kulturowego

Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
<p>16. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>219. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej - etap I</p> <p>211. Modernizacja oczyszczalni ścieków</p> <p>212. Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz burzowej w Gminie Bierzwnik</p> <p>213. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czarnowo</p> <p>214. Modernizacja stacji uzdatniania wody w Siemczynie, Tetyniu i Załężu</p> <p>215. Wymiana azbestowych sieci wodociągowych</p> <p>216. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Skrzyńka z przesyłem do oczyszczalni ścieków w Batowie</p> <p>217. Budowa oczyszczalni ścieków komunalnych</p> <p>218. Budowa i modernizacja infrastruktury do uzdatniania, ujmowania, magazynowania i dystrybucji wody</p> <p>220. Przebudowa systemu kanalizacji sanitarnej południowej części gminy Pełczyce</p> <p>221. Budowa oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Bylice</p> <p>222. Przebudowa wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków w Przelewicach</p> <p>223. Remont wraz z przebudową sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie Gminy Przelevice</p> <p>224. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i oczyszczania cieków komunalnych</p> <p>225. Budowa, rozbudowa, modernizacja sieci wodociągowej</p> <p>226. Inwestycje pozwalające na zmniejszenie zużycia wody</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Potrzeby wynikające z podstawowych braków infrastruktury liniowej widoczne są w wielu samorządach partnerstwa. Projekty te mają charakter punktowy, poprawiają jakość życia przede wszystkim lokalnych społeczności, jednakże dają szansę na niwelowanie podstawowych barier rozwojowych samorządów (np. w obszarze rozwoju turystyki), bezsprzecznie wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców i kształtowanie polityki przestrzennej i osiedleńczej.</p> <p>Projekty są zintegrowane na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa

	<ul style="list-style-type: none"> - celu operacyjnego 3.2. Gospodarka odpadami komunalnymi - kierunku działania <ul style="list-style-type: none"> 3.2.2. Dostępna infrastruktura kanalizacyjna - celu operacyjnego 3.3. Ochrona walorów przyrodniczych - kierunku działania <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. Ochrona zasobów wodnych 3.3.2. Dostępna infrastruktura wodna
Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu
17. Gospodarka odpadami komunalnymi	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>206. Budowa bazy oraz zaplecza Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) - PGK Sp. z o.o. w Barlinku</p> <p>207. Budowa bazy i zaplecza PSZOK</p> <p>208. Dopuszczenie i modernizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi</p> <p>209. Rozwijanie recyklingu odpadów wraz z rozwojem postaw ekologicznych na terenie gminy Przelevice</p> <p>210. Dopuszczenie i modernizacja systemu gospodarowania odpadami komunalnymi</p>
Opis powiązań pomiędzy projektami	<p>Projekty realizowane w ramach wiązki nr 17 mają oddziaływanie lokalne, na obszar gminy. Efekty realizacji projektów będą wpływały na poprawę jakości środowiska naturalnego również na terenie innych gmin partnerstwa. Realizacja tego rodzaju projektów, powiązana z innymi działaniami prewencyjnymi będzie wywierać pozytywny wpływ na jakość życia mieszkańców, a pośrednio także na rozwój turystyczny obszaru i przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego.</p> <p>Zintegrowanie projektów jest widoczne na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celu strategicznego nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - celu operacyjnego 3.2. Gospodarka odpadami komunalnymi <ul style="list-style-type: none"> - kierunków rozwoju <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. Zagospodarowanie stałych odpadów bytowych
Wiązka projektów	Numer i tytuł projektu

<p>18. Bezpieczeństwo pożarowe obszaru partnerstwa</p>	<p>Projekty infrastrukturalne:</p> <p>262. Budowa strażnic dla OSP z terenu gminy Bielice</p> <p>263. Rozwój Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych</p> <p>264. Tworzenie bazy treningowej dla młodzieżowych drużyn pożarniczych (MDP)</p> <p>265. Poprawa jakości życia i zdrowia mieszkańców Partnerstwa – zakup defibrylatorów</p> <p>266. Budowa remizy strażackiej dla jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Kozielicach</p> <p>267. Rozbudowa remizy strażackiej dla jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Mielnie Pyrzyckim</p> <p>268. Zakup lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczego dla jednostek OSP gminy Kozielice</p> <p>269. Ochrona przeciwpożarowa terenów chronionych gminy Nowogródek Pomorski</p> <p>270. Ochrona przeciwpożarowa terenów chronionych gminy Trzcińsko-Zdrój</p> <p>271. Reagujemy na ekstremalne zdarzenia pogodowe – poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu Myśliborskiego.</p> <p>272. Zakup defibrylatorów</p> <p>273. Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego</p>
<p>Opis powiązań pomiędzy projektami</p>	<p>Projekty planowane do realizacji uszczelniają siatkę służb ratowniczych, tym samym podnosząc poziom bezpieczeństwa przeciwpożarowego na obszarze partnerstwa. Istotną wartością jest wzmocnienie ochrony obszarów cennych przyrodniczo, stanowiących zasób partnerstwa wpływający na jego przyszły rozwój.</p> <p>Projekty wpisują się w:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cel strategiczny nr 3 Ochrona walorów przyrodniczych i zrównoważone kształtowanie przestrzeni obszaru partnerstwa - cel operacyjny 3.3. Ochrona walorów przyrodniczych <ul style="list-style-type: none"> - kierunek działania: <ul style="list-style-type: none"> 3.3.4. Bezpieczeństwo pożarowe

Opracowanie własne

5. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

5.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii

5.1.1. Forma instytucjonalizacji

Partnerstwo zakończyło proces instytucjonalizacji i w dniu 9 maja 2023r. uzyskało wpis do KRS pod nr 0001034136 Stowarzyszenia „Lider Pojezierzy”.

Stowarzyszenie będzie prowadzić działalność na rzecz zrzeszonych gmin i powiatów członkowskich. W skład stowarzyszenia weszły wszystkie samorządy tworzące do tej pory partnerstwo nieformalne, tj. 18 gmin i 3 powiaty.

5.1.2. System zarządzania wdrażaniem strategii

Głównym celem Instytucjonalizacji Partnerstwa w formie stowarzyszenia jest wspieranie idei samorządności lokalnej, ochrona wspólnych interesów, wymiana doświadczeń, promocja osiągnięć, koordynacja wspólnych przedsięwzięć i inwestycji oraz pozyskiwanie dodatkowych środków z różnych źródeł dla osiągnięcia celów członków Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie pełni funkcję wspólnej reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego i ich obszarów funkcjonalnych, a także przedstawicieli przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, wobec władz regionalnych i krajowych. Szczegółowy zakres zadań zostanie powierzony Stowarzyszeniu przez IZ FEPZ 2021-2027 w drodze porozumienia.

Aby umożliwić prowadzenie pełnego spektrum działań uzasadnionych celami statutowymi, Stowarzyszenie będzie mogło współdziałać z organizacjami i instytucjami powołanymi do realizacji zadań odpowiadających statutowej działalności organizacji, łączyć się z innymi stowarzyszeniami oraz zawierać porozumienia o współdziałaniu; np. LGD, OWES.

Celami statutowymi Stowarzyszenia są m.in.:

- przyjęcie i realizacja wspólnej strategii IIT,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych, tj. funduszy krajowych i zagranicznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, na realizację wspólnych zadań

- współdziałanie w celu efektywnego wykorzystania środków finansowych zgodnie ze strategią Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2021-2027 i kolejne okresy programowania, a w szczególności w ramach IIT
- inicjowanie i wspomaganie współpracy między członkami Stowarzyszenia w zakresie przygotowania oraz realizacji projektów i przedsięwzięć finansowanych z różnych źródeł,
- koordynacja działań związanych z realizacją wspólnych przedsięwzięć rozwojowych,
- upowszechnianie idei samorządności lokalnej i regionalnej oraz wspieranie jej rozwoju,
- wspomaganie członków w realizacji zadań własnych i zleconych

Oprócz wymienionych celów, organizacja zrzeszająca samorządy Partnerstwa będzie się koncentrować również na obszarach merytorycznych związanych z rozwojem turystyki, ochroną środowiska naturalnego, zrównoważonego rozwoju obszaru Partnerstwa, aktywizowaniu i integracji mieszkańców, podnoszeniem jakości życia mieszkańców.

Cele statutowe będą realizowane przede wszystkim poprzez:

- a) opracowanie strategii IIT Partnerstwa wraz z późniejszymi aktualizacjami, konsultacje projektu strategii z odpowiednimi organami, m.in. Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska i innymi instytucjami merytorycznie właściwymi,
- b) wykonywanie zadań związanych z realizacją projektów dofinansowanych z funduszy krajowych i europejskich,
- c) monitorowanie i ewaluację procesu realizacji strategii, aktualizowanie dokumentu,
- d) prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych wobec członków stowarzyszenia,
- e) reprezentowanie członków stowarzyszenia, wyrażanie opinii i uzgodnionych wspólnie stanowisk wobec administracji rządowej (centralnej i wojewódzkiej) oraz samorządowej szczebla wojewódzkiego, jak również innych organizacji samorządowych, gospodarczych i społecznych,
- f) zapewnienie warunków do współpracy pomiędzy członkami stowarzyszenia,
- g) organizowanie spotkań, seminariów, przygotowywanie publikacji przybliżających zainteresowanym grupom ludności i instytucjom oraz innym podmiotom innowacyjne możliwości wykorzystania energii.

Organami stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków - jako najwyższa władza organizacji oraz organy kadencyjne, wybieralne spośród członków stowarzyszenia - Zarząd i Komisja Rewizyjna. Przyjęcie strategii IIT oraz jej zmian będzie leżeć w kompetencji Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.

Z punktu widzenia realizacji strategii, w kompetencjach Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia spoczywa m.in.:

- monitorowanie i ewentualne korygowanie strategicznych kierunków rozwoju Partnerstwa w odniesieniu do bieżącej sytuacji geopolitycznej i ekonomicznej,
- ocena stopnia osiągniętych określonych celów, założonych wskaźników i efektów realizacji strategii,
- podejmowanie decyzji o zakresie aktualizacji strategii i przyjęciu do realizacji nowych projektów partnerskich,
- współpraca z Interesariuszami i udział w procesie uspołeczniania strategii Partnerstwa.

Uzyskanie członkostwa w Stowarzyszeniu wymagało podjęcia uchwały o przystąpieniu do Stowarzyszenia przez właściwą radę gminy lub radę powiatu zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym lub samorządzie powiatowym.

W Stowarzyszeniu mogą działać inne komisje stałe lub doraźne oraz grupy konsultacyjno-doradcze powoływane przez Zarząd odrębną uchwałą wraz z określeniem trybu, zasad i przedmiotu ich działania. Zarząd Stowarzyszenia ma również kompetencje do powołania Rady Społecznej, której celem jest pełnienie funkcji doradczej w kwestiach problemowych lub tematycznych związanych z działalnością Stowarzyszenia. Rada Społeczna może mieć charakter stały lub doraźny. We sierpniu 2023r. ciało takie zostało utworzone.

Zgodnie z zapisami statutu organizacja Biura Stowarzyszenia nastąpiła po zawiązaniu organizacji i wybraniu jej Zarządu. W gestii Zarządu jest zatrudnianie Dyrektora Biura Stowarzyszenia, pracowników oraz uchwalanie i wdrażanie0 regulaminu pracy Biura. W przypadku konieczności aktualizacji strategii wraz z listą projektów, obowiązek ten spocznie na Biurze Stowarzyszenia.

Biuro Stowarzyszenia odpowiada m.in. za:

- aktualizację strategii wraz z listą projektów (w przypadku wystąpienia takiej konieczności),

- prowadzenie bieżącego monitoringu realizacji strategii, postępu realizowanych projektów, stopnia osiągnięcia zamierzonych wskaźników i celów,
- generowanie pomysłów i procedowanie nowych projektów partnerskich przy współudziale partnerów społeczno-gospodarczych,
- utrzymanie bieżącego kontaktu z kluczowymi Interesariuszami,
- współpracę z komórkami merytorycznymi gmin w zakresie realizacji projektów ujętych w strategii,
- współorganizowanie i realizowanie procesu uspołeczniania procesu zarządzania realizacją strategii Partnerstwa, współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi,
- przeprowadzenie ewaluacji strategii.

Zgodnie z § 20 ust. 1 pkt. 4) Statutu Stowarzyszenia „Lider Pojezierzy”, w dniu 30.06.2023r. podjęto Uchwałę nr 01/IV/2023 w sprawie powierzenia obsługi biurowo-księgowej związanej z prowadzoną przez Stowarzyszenie „Lider Pojezierzy” działalnością na rzecz Stowarzyszenia „Lider Pojezierzy”. Na mocy tejże uchwały powierzono do realizacji wykonywanie usług księgowo-biurowych na rzecz Stowarzyszenia „Lider Pojezierza”, tj. zapewnienie pełnego wsparcia biurowego i księgowego związanego z prowadzoną przez Stowarzyszenie „Lider Pojezierzy” działalnością, jakie jest konieczne dla prawidłowej realizacji celów oraz jakie jest konieczne w związku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa.

Istotnym elementem zarządzania procesem wdrażania strategii będzie podejście elastyczne, reagujące na efekty monitorowania tego procesu oraz zmienne otoczenie zewnętrzne.

Stowarzyszenie swoją działalność finansuje z rocznych składek członkowskich, a także ze środków pochodzących z dotacji, ofiarności publicznej i innych źródeł przewidzianych prawem.

Podczas ustalania struktury organizacyjnej, zakresów odpowiedzialności, sposobów zarządzania i komunikacji wykorzystane zostały doświadczenia członków Partnerstwa współpracujących ze sobą w ramach Lokalnej Grupy Działania „Lider Pojezierza”, jak również przy kontraktach samorządowych.

Rezygnacja z członkostwa w Stowarzyszeniu może nastąpić w przypadku pisemnej rezygnacji członka Stowarzyszenia ze skutkiem na koniec roku kalendarzowego lub wykluczenia członka Stowarzyszenia w przypadkach i w sposób określony w statucie organizacji.

Z procesem przyjmowania i wdrażania strategii Partnerstwa wiąże się również zawarcie przez samorządy porozumień z Marszałkiem Województwa Zachodniopomorskiego. Kontrakt ten służyć będzie do planowania i realizacji przedsięwzięć opracowanych w sposób zintegrowany, istotnych dla Partnerstwa i województwa zachodniopomorskiego, opartych o współpracę międzysektorową.

5.1.3. Cykl aktualizacji strategii

Strategia Partnerstwa będzie obowiązywać od chwili podjęcia uchwały o przyjęciu strategii przez Walne Zgromadzenie Członków Partnerstwa do roku 2030.

Aktualizacja dokumentu może nastąpić na wniosek każdego z członków Partnerstwa z powodów istotnych dla rozwoju obszaru w dowolnym czasie obowiązywania strategii. Konieczność wprowadzenia zmian w dokumencie uprawniają m.in. uwzględnienie nowego kierunku rozwoju, wykorzystanie aktualnych szans i uwarunkowań rozwojowych, zmiany otoczenia prawnego, makro- i mikroekonomicznego, możliwości realizacji nowego projektu strategicznego ważnego dla rozwoju obszaru. Fundamentalną podstawą do przeprowadzenia aktualizacji strategii powinien jednak pozostać wynik ewaluacji śródkresowej.

Wyniki ewaluacji ex post, na zakończenie realizacji strategii pozwolą podjąć dalsze decyzje dotyczące przedłużenia perspektywy czasowej lub opracowania nowej strategii Partnerstwa.

5.2. Monitorowanie i ocena wdrażania

5.2.1. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Skutecznie prowadzone monitorowanie procesu wdrażania strategii umożliwia bieżącą ocenę stopnia zaawansowania realizowanych projektów oraz poziom wypracowanych produktów.

Monitoring powinien być prowadzony na poziomie strategii oraz konkretnych projektów oraz obejmować dwa zakresy:

- rzeczowy odnoszący się do terminowości realizowania zadań i powstawania produktów,
- finansowy obejmujący analizę przepływów finansowych w ramach realizacji strategii.

Priorytetem w realizowanym procesie monitorowania strategii będzie zgodność realizowanych zadań i osiągniętych produktów z zaplanowanym harmonogramem.

Monitoring jest również ważnym narzędziem zarządczym pozwalającym na stałą ocenę występujących ryzyk, efektywne planowanie procesu realizacji strategii oraz dostosowanie wachlarza angażowanych zasobów, rodzaju podejmowanych działań do zmiennego otoczenia. Wagę jakości prowadzenia procesu monitorowania uwidacznia ewaluacja strategii. Wartość zgromadzonych danych ma bezpośredni wpływ na poziom oceny i dalsze rekomendacje wynikające z ewaluacji.

Za prowadzenie bieżącego monitoringu realizacji strategii odpowiadać będzie Biuro Stowarzyszenia, które, wraz z samorządami, opracuje system, narzędzia i harmonogram monitorowania. Wnioski w postaci rocznych raportów przedkładane będą na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia. Wyniki monitoringu powinny zostać również udostępnione Radzie Społecznej organizacji w celu zaopiniowania. Mogą być również przedmiotem badania przez Komisję Rewizyjną jako podstawę oceny działań zarządczych i funkcjonowania Stowarzyszenia.

Monitorowanie procesu realizacji strategii nie przenosi wyłącznej odpowiedzialności na Zarząd Stowarzyszenia. Uzyskanie założonych rezultatów i produktów w ramach przedsięwzięć będzie spoczywać na podmiotach realizujących dany projekt. Zastosowane podejście zintegrowane wymaga szerszej analizy w obrębie wiązek projektów, z uwzględnieniem zaangażowanych podmiotów. Kompletna realizacja założonych projektów w ramach wiązek przyczyni się do synergicznego i pełniejszego osiągnięcia rezultatów końcowych.

5.2.2. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Efektywność realizacji strategii zostanie zweryfikowana w procesie jej ewaluacji. Badaniu będzie podlegał stopień osiągnięcia rezultatów na poziomie strategicznym wyrażających poziom realizacji założonych celów strategicznych, na podstawie zgromadzonych danych ilościowych i jakościowych. Źródłem niezbędnych informacji będą wyniki bieżącego monitoringu realizacji strategii i projektów m.in. w postaci raportów, analiz, zestawień danych. Katalog ten może zostać uzupełniony badaniami ankietowymi, wywiadami, zbieraniem opinii od Interesariuszy, czy też analizą ogólnodostępnych danych statystyki publicznej, Monitora Rozwoju Lokalnego i in.

Przewiduje się przeprowadzenie ewaluacji śródkresowej w roku 2027 oraz ewaluacji końcowej po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, tj. po roku 2030.

Każdorazowo po przeprowadzonej ewaluacji zostanie sporządzony raport przedstawiający wyniki badania. Efekty przeprowadzonej oceny staną się podstawą dla Zarządu i członków Stowarzyszenia do aktualizacji dokumentu strategicznego, wydłużenia perspektywy czasowej jego obowiązywania, wprowadzenia zmian w procesie wdrażania strategii, podjęcia decyzji o realizowanych przedsięwzięciach,

o włączeniu nowych projektów albo o konieczności opracowania kolejnego dokumentu strategicznego.

Kryteriami stosowanymi w procesie ewaluacji będą:

- a) trafność – adekwatność doboru realizowanych przedsięwzięć do celów strategicznych i kierunków działań, w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy oraz ich skala, m.in. obszar realizacji, zaangażowane samorzady i inni Interesariusze,
- b) skuteczność – stopień osiągnięcia celów strategicznych na podstawie aktualnych wartości wskaźników rezultatu strategicznego,
- c) efektywność – stosunek uruchomionych zasobów i poniesionych nakładów na przedsięwzięcia, do osiągniętych rezultatów i wypracowanych produktów,
- d) użyteczność – skala użyteczności realizowanych przedsięwzięć, osiągniętych rezultatów i wypracowanych produktów w zestawieniu z potrzebami mieszkańców (m.in. funkcjonalność, częstotliwość korzystania, wypracowane efekty pozytywne i negatywne, synergia z innymi efektami działań),
- e) trwałość – rodzaj osiągniętych zmian, ich trwałość w okresie co najmniej 5 lat po zakończeniu realizacji projektów.

Ewaluacja będzie również szansą na refleksję na temat funkcjonowania Partnerstwa, aktywności i współpracy samorządów, Interesariuszy, występujących problemów lub deficytów. Opracowane na tej podstawie rekomendacje mogą stanowić podstawę do uruchomienia zmian polegających np. na organizacji dodatkowych szkoleń tematycznych, warsztatów strategicznych, akcji integrujących społeczność lokalną.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Opracowanie strategii Partnerstwa zostało oparte o proces partycypacji społecznej, już od etapu diagnozy.

Udział społeczności lokalnej w opracowaniu diagnozy i strategii zapewniono na całym obszarze Partnerstwa. Zastosowane zostały różne formy dialogu ze społecznością lokalną.

Badania liderów społecznych prowadzono w lipcu i sierpniu 2022 roku, jako badania celowe, dedykowane grupie respondentów. Miały na celu poznanie opinii liderów gmin obszaru Partnerstwa o miejscu, w którym żyją i jego potrzebach. Poglądy wyrażane przez liderów mają często wpływ na lokalną społeczność i decyzje podejmowane w sferze działań publicznych.

Ankiety skierowano do grupy ponad 800 liderów społecznych, do liderów administracji (wójtowie, burmistrzowie, kierownicy instytucji samorządowych) liderów gospodarki (m.in. przedsiębiorcy, kadra zarządzająca), liderów sektora społecznego (organizacji pozarządowych, grup sąsiedzkich, klubów sportowych, społeczników, sołtys i in.), liderów opinii (księży, lokalnych autorytetów, osób opiniotwórczych i in.). Responsywność tego badania utrzymała się na poziomie 12%. Jest to jednak ważny głos wspierający w dyskusji nad przyszłością obszaru Partnerstwa.

Badania mieszkańców również były prowadzone w okresie od lipca do sierpnia 2022, na otwartej grupie mieszkańców obszaru Partnerstwa. Celem badania było poznanie opinii społeczności lokalnej o miejscu, w którym żyją, sposobach korzystania z usług publicznych i potrzebach w tym zakresie.

W wyniku przeprowadzonego badania uzyskano odpowiedź od 1 554 osób, lecz jedynie 907 osób odpowiedziało na wszystkie pytania w ankiecie. Pozostałe osoby, odpowiadając na niepełny zakres ankiety, wyraziły częściową opinię na prezentowane tematy.

Badanie młodzieży - uczniów przedostatnich klas szkół średnich – tj. w wieku 16-18 lat, zostało przeprowadzone w czerwcu 2022 r., w szkołach średnich na obszarze

Partnerstwa. W badaniu wzięło udział 201 osób. Wybór tej grupy uczniów do badań, wynika z faktu, że na tym właśnie etapie życia podejmują oni pierwsze kluczowe, samodzielne decyzje.

Głównym celem badania było zdobycie lub uzupełnienie wiedzy (w odniesieniu do danych zastanych lub badań jakościowych) na temat planów życiowych i edukacyjnych młodzieży w kontekście ich zamieszkania na obszarach zagrożonych kryzysem i utratą kluczowych funkcji rozwojowych.

Badanie diagnozuje trudności odnalezienia się młodych ludzi na rynku pracy, ich stosunek do przedsiębiorczości i aktywności życiowej, plany zawodowe oraz atrakcyjność osiedleńczą danej gminy i obszaru Partnerstwa.

Zdiagnozowane problemy demograficzne związane z migracją młodych ludzi, wzbudziły przekonanie o konieczności rozwinięcia tego wątku problemowego w postaci debaty.

W lutym 2023r. zorganizowana została **debata obywatelska z młodzieżą** - „Miejsce, w którym żyję”. W debacie wzięło udział 38 reprezentantów szkół ponadpodstawowych z całego obszaru Partnerstwa. Obok wnikliwej rozmowy na temat problemów i deficytów występujących wśród tej grupy wiekowej na obszarze Partnerstwa, podjęto również wątek propozycji przyszłych działań, postulatów młodzieży kierowanych do władz samorządowych, pomysłów na rozwój obszaru. Wyniki debaty wykorzystano przy budowaniu celów strategicznych Partnerstwa oraz definiowaniu konkretnych przedsięwzięć. Wiele głosów młodych ludzi wzmocniło dotychczas rozpoznane problemy, a także uwypukliło istotne, niejednokrotnie palące już potrzeby lokalne (m.in. związane z opieką zdrowotną, transportem, miejscami spotkań, rynkiem pracy).

Badanie ankietowe „Warunki rozwoju przedsiębiorczości” to pomocnicze narzędzie diagnostyczne w obszarze gospodarczym, kierowanym do samorządów gminnych oraz Starostw Powiatowych Partnerstwa, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu przedsiębiorczości. Celem badania było uzyskanie podstawowych informacji potrzebnych do zdiagnozowania uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości w gminach obszaru Partnerstwa.

W spotkaniach grupy roboczej, tak na etapie diagnozy jak i opracowania strategii, wielokrotnie uczestniczyli również przedstawiciele instytucji kultury (np. Ogrody w Przelewicach), przedsiębiorców, Lokalnej Grupy Działania czy władz samorządowych.

Z członkami grupy roboczej przeprowadzony został również warsztat dotyczący partycypacji społecznej i sposobów włączania mieszkańców w dyskurs publiczny. Podczas spotkania analizowano dotychczas stosowane formy uspołecznienia.

Przedstawiciele samorządów mieli też okazję wymiany dobrych praktyk, jakie stosują w swoich gminach.

Przeprowadzone **warsztaty** dotyczące rozwoju instytucjonalnego Partnerstwa w obszarze senioralnym z udziałem przedstawicieli samych zainteresowanych, tj. środowiska seniorów oraz instytucji współpracujących z seniorami, pozwoliły na wypracowanie założeń do wspólnego projektu na rzecz tej grupy społecznej. Projekt ten ma być realizowany przez wszystkie samorzady Partnerstwa.

Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia „Lider Pojezierzy” powołana została **Rada Społeczna**, ciało o charakterze społeczno-gospodarczym, angażujące różne grupy mieszkańców, przedstawicieli przedsiębiorców, organizacji pozarządowych. Działalność Rady rozpoczyna zaopiniowanie strategii Partnerstwa. Rada będzie towarzyszyć działalności Zarządu również podczas okresu obowiązywania i wdrażania strategii.

Niniejszy dokument w listopadzie 2023r. został również **podany do publicznej wiadomości** przez samorzady Partnerstwa. Przedstawiciele społeczności lokalnej mają możliwość wyrażenia własnej opinii na temat celów i kierunków rozwoju obszaru oraz planowanych do realizacji projektów.

6.2. **Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii**

Zaangażowanie interesariuszy we wszystkie trzy etapy – tworzenie strategii, jej wdrażanie i ocenę (ewaluację) osiągania jej celów – jest obowiązkowe. Nie może ograniczać się jedynie do konsultacji dokumentu opracowanego bez udziału interesariuszy ani pominąć zaangażowania interesariuszy we wdrażanie i ewaluację strategii.

Należy pamiętać, że już sama Umowa Partnerstwa porusza temat uspołecznienia. Zapisy są na tym poziomie bardzo ogólne, niemniej jednak w podrozdziale „Instrumenty Terytorialne” znajduje się zapis następującej treści:

„Strategie terytorialne muszą spełniać minimalne warunki określone w art. 23 rozporządzenia ogólnego. Będą zawierać m.in. opis zintegrowanego podejścia w odniesieniu do potencjałów oraz potrzeb rozwojowych danego terytorium, zaangażowania partnerów społecznych, a także mogą zawierać listę projektów, których identyfikacja w strategiach oznacza zapewnienie udziału władz miejskich, lokalnych lub innych organów terytorialnych w wyborze projektów”.

Obowiązek uspołecznienia Instrumentu terytorialnego wynika także z Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r.

Rozdział 3. Art. 19a.83) 1. „Projekty programów podlegają konsultacjom z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, a w przypadku programów opracowanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, właściwych ministrów i zarządy województw – również z Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego”.

Udział mieszkańców na etapie realizacji strategii będzie przyjmował różne formy: od komunikowania zagadnień, informowania o kolejnych etapach, po spotkania, dialog, pozyskiwanie informacji, wypracowywanie koncepcji i in.

Równolegle do harmonogramu realizacji każdego projektu zintegrowanego należy opracować harmonogram włączenia konkretnych grup interesariuszy, stosownie do rodzaju realizowanych działań. Oprócz informacji umieszczanych na utartych kanałach komunikacyjnych, należy przewidzieć stacjonarne konsultacje społeczne umożliwiające czynne uczestnictwo grupom, których dane działanie dotyczy. Rolą lidera Partnerstwa jest dobór adekwatnej dla danego etapu prac nad strategią grupy interesariuszy. W procesie partycypacji można stosować utrwalone narzędzia i metody. Kluczowy dla powodzenia procesu uspołecznienia jest dobór narzędzi adekwatnych dla celu partycypacji i właściwości grupy interesariuszy. Wybór stosownych działań włączających społeczność lokalną spośród szerokiego katalogu możliwości, będzie zależał od etapu wdrażania poszczególnych projektów. Za działania zwiększające partycypację społeczną odpowiedzialne będą przede wszystkim samorządy zaangażowane w dany projekt oraz Stowarzyszenie „Lider Pojezierzy”.

Mechanizmy partycypacji można włączyć np. na etapie ustalania priorytetów w realizacji poszczególnych projektów, okresowych przeglądów strategicznych i weryfikowania aktualności poczynionych założeń i przesądzeń strategicznych, nadzoru nad tempem i efektywnością wdrażania zapisów strategii. Elementem partycypacji na tym etapie będzie także włączenie Rady Społeczno-Gospodarczej, która będzie prowadzić społeczny nadzór nad wdrażaniem dokumentu z głosem doradczym w procesie wdrażania, a także np. sygnalizować potrzebę bieżącego przeglądu realizowanych zadań czy wręcz zasugerować potrzebę aktualizacji dokumentu.

6.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

Niezbędnym elementem zarządzania procesem jest także zaplanowanie udziału społecznego w etapie oceny (ewaluacji) skuteczności wdrażania strategii. Partycypacja społeczna na tym etapie oceny powinna uwzględniać aktywny udział mieszkańców poprzez zaplanowanie szeregu badań, w tym np.:

- badania sondażowe na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze Partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania strategii;
- badania fokusowe dotyczące jakości życia na obszarze objętym Partnerstwem;
- debata z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań.

Pozyskanie informacji zwrotnej po zakończeniu projektu jest konieczne do pełnej oceny rezultatów planowanych działań.

Zapewnienie aktywnego udziału społeczności lokalnej w ocenie realizacji strategii planowane jest w następujący sposób:

- przeprowadzenie oceny śródkresowej w trzecim roku obowiązywania strategii w formie badania sondażowego,
- przeprowadzenie oceny *ex post*, do roku po zakończeniu realizacji strategii, również w formie badania sondażowego.

Badania sondażowe mają na celu poznanie opinii mieszkańców na temat procesów i zmian jakie zaszły na obszarze Partnerstwa. Formy badań opinii mogą zostać rozszerzone i wzmocnione poprzez np. debaty społeczne z mieszkańcami, władzami publicznymi, partnerami społeczno-gospodarczymi. Istotnym głosem będzie również ocena przekazana przez Radę Społeczno-Gospodarczą.

Ocena śródkresowa jak i *ex post* opierać się będą także na wynikach realizowanego procesu monitoringu, analizach prowadzonych przez Biuro Stowarzyszenia „Lider Pojezierza”. Wyniki będą podlegać dyskusji i aprobacie Zarządu Stowarzyszenia. Mogą również być przedmiotem dyskusji Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia „Lider Pojezierza”.

7. Źródła finansowania

Projekty strategiczne odpowiadają na zróżnicowane problemy Partnerstwa, łączą działania z obszarów: gospodarczego, społecznego, środowiskowego, przestrzennego, zadania inwestycyjne jak i nieinwestycyjne. Realizacja projektów będzie zatem wymagać montażu środków finansowych z wielu różnych źródeł. Nie są to wyłącznie fundusze europejskie, ale również środki krajowe, środki własne gmin, partnerów społecznych czy przedsiębiorców.

Przedstawione w tabeli potencjalne źródła finansowania projektów nie wyczerpują wszystkich możliwości w tym zakresie.

Tabela 23. Potencjalne źródła finansowania działań

Cele szczegółowe Strategii	Działania Strategii	Źródła dofinansowania
1.1. Włączenie społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • programy wspierające mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności z obszarów popegeerowskich • interwencja kryzysowa, przeciwdziałanie przemocy w rodzinach • zapewnianie różnych form opieki, pomocy i integracji osób bezdomnych, ubogich, w trudnej sytuacji życiowej • deinstytucjonalizacja opieki nad seniorami • aktywność sportowa, rekreacyjna, kulturalna seniorów w oparciu o lokalne zasoby i potencjały • aktywizowanie społeczności seniorów w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku • niwelowanie barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz w obiektach użyteczności publicznej • rozwój lokalnej i ponadlokalnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • wyposażenie obiektów sportowych 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p> <p>Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich 2018-2030</p> <p>Programy sektorowe poszczególnych Ministerstw</p> <p>Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030</p> <p>Środki własne samorządów i partnerów społecznych</p> <p>PFRON</p>
1.2. Wysoka jakość edukacji	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie kompetencji w zakresie kształcenia ogólnego (np. zajęcia dodatkowe, koła zainteresowań) • nabywanie kompetencji kluczowych przez dzieci i młodzież 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p>

	<ul style="list-style-type: none"> poprawa jakości infrastruktury edukacji 	<p>Programy sektorowe poszczególnych Ministerstw</p> <p>Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030</p> <p>Środki własne samorządów i partnerów społecznych</p> <p>Fundusze organizacji korporacyjnych dla partnerów społecznych</p>
1.3. Zdrowe społeczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> tworzenie ambulatoriów opieki specjalistycznej unowocześnianie szpitali powiatowych programy profilaktyczne 	<p>Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności</p> <p>Programy sektorowe poszczególnych Ministerstw</p> <p>Środki własne samorządów i partnerów społecznych</p> <p>Fundusze organizacji korporacyjnych dla partnerów społecznych</p>
1.4. Integracja i rozwój Partnerstwa	<ul style="list-style-type: none"> powstawanie lokalnych zasobów mieszkaniowych utrzymanie i poprawa stanu komunalnego zasobu mieszkaniowego zapewnienie infrastruktury do opieki żłobkowej i przedszkolnej poprawa jakości i różnorodności form kształcenia przedszkolnego wzrost kompetencji i potencjału kadr samorządowych 	<p>Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności</p> <p>Programy sektorowe poszczególnych Ministerstw</p> <p>Środki własne samorządów i partnerów społecznych</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • wspólna realizacja zadań i projektów • budowania tożsamości lokalnej i więzi między mieszkańcami Partnerstwa 	<p>Fundusze organizacji korporacyjnych dla partnerów społecznych</p> <p>Programy Banku Gospodarstwa Krajowego</p>
1.5. Kultura na obszarze Partnerstwa	<ul style="list-style-type: none"> • remonty, modernizacje, budowy obiektów na cele kulturalne oraz integracji społecznej, z uwzględnieniem dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami (np. domy kultury, świetlice wiejskie) • doposażenie instytucji kultury 	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027
2.1. Innowacyjna i rozwinięta przedsiębiorczość lokalna	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowanie terenów inwestycyjnych do potrzeb przedsiębiorców (m.in. uzbrajanie terenów inwestycyjnych) • rozwój produktów lokalnych, budowanie marki 	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027
2.2. Kadry dla przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nowych kierunków szkolnictwa zawodowego • dostosowanie jakości infrastruktury edukacji zawodowej do potrzeb związanych z rozwojem szkolnictwa zawodowego • współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu, zrzeczeniami pracodawców, kształcenie w formach zindywidualizowanych typu „mistrz-uczeń” • rozwój kształcenia ustawicznego, różnych form dokształcania, przekwalifikowania, wzmacniania elastyczności pracowników na rynku pracy 	Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027

<p>2.3. Turystyka na obszarze Partnerstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie kompleksowych, atrakcyjnych produktów turystycznych, wykorzystujących lokalne produkty i potencjały • promocja turystyki oparta o lokalne zasoby i potencjały, atrakcje, infrastrukturę turystyczną • programy angażujące społeczność w tzw. turystykę wewnętrzną • tworzenie sieci tras rowerowych wspierających rozwój turystyczny obszaru, powiązanych z już dostępną infrastrukturę rowerową (m.in. budowa, oznaczanie, wytyczanie) • promocja sieci tras rowerowych wraz z produktami turystycznymi 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p> <p>Programy sektorowe poszczególnych Ministerstw</p> <p>Środki własne samorządów i partnerów społecznych</p> <p>Fundusze organizacji korporacyjnych dla partnerów społecznych</p>
<p>2.4. Funkcjonalny transport publiczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój elektromobilności • organizacja efektywnego, elastycznego transportu publicznego z wykorzystaniem różnych form • modernizacja, budowa infrastruktury transportowej (m.in. przystanki autobusowe, stojaki na rowery, węzły przesiadkowe) • remont, modernizacja, budowa dróg, łączników, ciągów pieszych 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p> <p>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</p> <p>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</p> <p>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych</p>
<p>3.1. Bezpieczeństwo energetyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków prywatnych • wymiana nieekologicznych źródeł ciepła 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • budowa instalacji OZE • rozwój spółdzielczości energetycznej i różnych form kooperacji 	<p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Programy Banku Gospodarstwa Krajowego</p>
3.2. Gospodarka odpadami komunalnymi	<ul style="list-style-type: none"> • powstawanie instalacji odbioru odpadów komunalnych obejmujących selektywną zbiórkę odpadów • budowa, modernizacja, remonty sieci kanalizacyjnych, sanitarnych, oczyszczalni ścieków 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p> <p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Programy Banku Gospodarstwa Krajowego</p>
3.3. Ochrona walorów przyrodniczych	<ul style="list-style-type: none"> • retencjonowanie wody, tworzenie błękitnej i zielonej infrastruktury • zwiększenie dostępności mieszkańców obszaru do wody pitnej, budowa ujęć, sieci, infrastruktury towarzyszącej • programy aktywnej ochrony bioróżnorodności • tworzenie i utrzymanie infrastruktury bezpieczeństwa pożarowego • wyposażenie jednostek OSP w sprzęt gaśniczy 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p> <p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Programy Banku Gospodarstwa Krajowego</p>

<p>3.4. Zrównoważony rozwój przestrzenny Partnerstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • regeneracja zasobów zielonych miast i wsi • renowacja obszarów zieleni historycznej, odtwarzanie terenów zielonych • dbanie o ład przestrzenny w planowaniu przestrzeni publicznych • programy poprawiające estetykę, ład przestrzenny i zachowanie porządków w przestrzeniach publicznych • zwiększenie stopnia pokrycia obszaru Partnerstwa MPZP 	<p>Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego na lata 2021-2027</p> <p>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p> <p>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p>
--	--	---

Opracowanie własne

Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy realizacji projektów w formule partnerskiej, stwarza szansę nie tylko na bardziej optymalny podział zadań przy realizacji projektu, ale również na współfinansowanie ze źródeł dostępnych dla podmiotów trzeciego sektora w fazie realizacji lub użytkowania projektu.

Na poziomie regionalnym istotnym źródłem finansowania projektów będzie Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2021-2027.

Tabela 24. Podział środków dla Partnerstwa „Lider Pojezierzy” w ramach Celów Polityki Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027

Partnerstwo „Lider Pojezierzy”	kwota alokacji
alokacja:	29 298 306,91 EUR
- w tym CP 2 (EFRR)	3 320 474,78 EUR
- w tym CP 5 (EFRR)	20 313 492,79 EUR
- w tym CP 4 (EFS+)	5 664 339,34 EUR

Opracowanie własne

W zakresie finansowym główny ciężar prowadzenia polityki regionalnej położony został na rozwój obszarów pozamiejskich, w szczególności w zakresie rozwoju gospodarczego, szkolnictwa zawodowego, turystyki. Szczegółowy podział alokacji na priorytety i rodzaje wspieranych przedsięwzięć obrazuje tabela nr 20

Tabela 25. Alokacja na realizację projektów strategii w ramach programu regionalnego

Działania/Projekty Strategii	Cel / Priorytety programu regionalnego	Alokacja	Poziom dofinansowania
Termomodernizacja budynków publicznych JST, zabytków i budynków komunalnych	CP 2 (EFRR) 2.1. efektywność energetyczna	3 320 474,78 EUR	85%
Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu	CP 2 (EFRR) 2.4. przystosowanie do zmian klimatu		85%
Rozwój zrównoważonego transportu publicznego w obszarach funkcjonalnych miast	CP 2 (EFRR) 2.8. mobilność miejska		85%
Infrastruktura turystyki, kultury, ścieżki rowerowe, rozwój terenów inwestycyjnych, infrastruktura szkół zawodowych, transport publiczny	CP 5 (EFRR) 5.2. obszary pozamiejskie	20 313 492,80 EUR	85%
Poprawa jakości i dostępności do kształcenia zawodowego w szkołach ponadpodstawowych	CP 4 (EFS+) 4.6. [f] Dostęp do edukacji	5 664 339,34 EUR	85%
Rozwój usług społecznych, centrów usług społecznych, wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	CP 4 (EFS+) 4.11. [k] Dostęp do usług społecznych i zdrowotnych		

Opracowanie własne

Na podstawie danych zawartych w tabeli 21 można stwierdzić, że całkowity prognozowany potencjał finansowy Partnerstwa w latach 2023-2030 kształtuje się na poziomie 894 384 385,87 mln zł., Blisko 386 mln zł dotyczy zdolności do spłaty i obsługi nowego długu. Zatem ewentualna decyzja o finansowaniu projektów źródłami zwrotnymi (przychody z tytułu kredytów, pożyczek lub emisji obligacji) będzie skutkowałą zmniejszeniem poziomu środków własnych, które w przyszłości zostaną zaangażowane na spłatę długu wraz z kosztami jego obsługi. Łączna kwota wydatków majątkowych, która nie została podzielona na wieloletnie zadania inwestycyjne wynosi 508,55 mln zł. Natomiast prognozowana skumulowana nadwyżka operacyjna netto osiągnie poziom 293,34 mln zł.

Z danych jednostkowych wynika, że największe możliwości finansowe w analizowanym okresie będzie posiadała gmina Dębno, Myślibórz, Barlinek i Choszczno. Pozostali Partnerzy również posiadają zdolność do finansowania poszczególnych projektów, jest ona jednak zależna m.in. od zakresu i kosztu planowanego przedsięwzięcia.

Jest to wstępna ocena potencjału finansowego Partnerstwa. Wpływ na sytuację finansową poszczególnych Partnerów będą miały m.in. zmiany budżetu i Wieloletnich Prognoz Finansowych określających zdolność JST do finansowania zadań publicznych. Ponadto istotne jest ryzyko związane z obecną i przyszłą sytuacją społeczno-gospodarczą (np. ryzyko rynkowe, inflacji, stóp procentowych), które może zarówno negatywnie, jak i pozytywnie wpływać na możliwości finansowe Partnerstwa. Pod uwagę należy wziąć również ryzyko prawne związane ze zmianami w zakresie systemu finansowego JST. Skutki zmian systemowych będą wpływać na potencjał finansowy Partnerstwa w krótkim i średnim okresie. Z tego względu wskazane jest monitorowanie sytuacji finansowej i ryzyka mającego na nią wpływ zarówno na poziomie całego Partnerstwa jak i poszczególnych Partnerów.

Tabela 26. Ramy finansowe realizacji projektu przez Partnerstwo „Lider Pojezierzy”

Kod GUS	Nazwa JST	Dane	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane	
3202 000	choszczeński	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	4 562 460,59	3 807 809,37	3 674 736,39	3 551 160,39	2 862 534,77	2 403 571,81	1 835 018,83	2 607 597,76	25 304 889,91	
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	11 584 736,68	16 316 095,58	16 102 507,47	16 189 351,39	16 276 629,56	16 364 344,12	16 452 457,24	16 791 037,12	126 077 159,16	
		Wynik operacyjny netto	1 539 250,95	2 267 079,06	1 983 263,37	1 999 528,57	2 015 875,12	2 032 303,41	2 048 773,83	2 315 352,79	16 201 427,10	
3202 012	BIERZWNIK	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 154 175,88	1 339 766,26	1 799 822,82	1 193 074,96	1 367 388,05	1 380 729,61	1 055 451,00		671 296,64	9 961 705,22
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	2 096 716,00	972 028,89	740 126,29	1 250 144,87	591 574,97	511 483,11	219 910,33	240 533,96		6 622 518,42
		Wynik operacyjny netto	-2 783 503,00	5 299 488,89	440 126,29	950 144,87	291 574,97	211 483,11	-80 089,67	-59 466,04		4 269 759,42
3202 023	CHOSZCZNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	9 370 485,73	7 881 349,44	6 783 732,41	1 090 903,77	1 142 062,41	1 396 156,66	1 486 876,69	2 958 605,84		32 110 172,95
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 976 588,00	233 067,35	328,00	4 054 371,17	3 403 597,16	3 264 231,17	3 964 859,08	4 474 373,00		22 884 414,93
		Wynik operacyjny netto	-3 433 522,46	637,35	668,00	4 428 481,17	3 743 477,16	4 569 911,17	5 236 309,08	5 711 593,00		22 178 554,47
3202 033	DRAWNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 190 069,63	967 192,48	933 438,48	446 775,73	594 182,23	622 570,70	708 820,17	994 169,59		6 457 219,01
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	268 097,00	87 162,60	947 483,00	668,00	1 206 943,00	1 439 041,00	1 720 041,00	1 798 926,00	1 846 221,00	9 314 541,60
		Wynik operacyjny netto	-2 574 900,00	490 052,60	947 483,00	668,00	1 206 943,00	1 439 041,00	1 720 041,00	1 798 926,00	1 846 221,00	6 874 434,60
3202 042	KRZĘCIN	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 027 940,91	712 746,09	824 320,80	654 877,08	969 360,25	418,42	1 338 742,12	1 619 351,75		8 783 757,42
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 273 870,56	1 369 305,80	609 212,80	2 068 409,80	2 864 919,80	2 019 528,80	2 587 236,80	2 230 453,76		17 022 938,12
		Wynik operacyjny netto	-1 216 952,86	765 805,80	1 009 212,80	868 409,80	864 919,80	1 019 528,80	1 287 236,80	1 230 453,76		5 828 614,70
3202 053	PEŁCZYCE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 674 390,79	2 018 478,00	2 673 431,61	690 500,38	638 749,52	332 757,91	296 561,09	289 293,25	10 614 162,55	

		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 049 985,00	161 928,00	322 364,00	187 145,00	148 877,00	122 360,00	135 835,00	108 043,00	4 236 537,00	
		Wynik operacyjny netto	-4 628 573,95	-2 068 143,00	-477 636,00	-212 855,00	-251 123,00	-277 640,00	-264 165,00	-291 957,00	-8 472 092,95	
3202 063	RECZ	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 511 796,57	61 808,72	99 039,53	483 924,20	884 844,74	657 187,39	473 822,99		4 172 424,14	
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	8 774 581,00	0,00	0,00	1 698 871,00	1 773 407,00	1 725 838,00	1 666 199,00			15 638 896,00
		Wynik operacyjny netto	-2 811 898,00	763 000,00	265,00	1 747 541,00	1 466 746,00	1 640 845,00	1 592 874,00	1 532		5 931 373,00
3206 083	TRZCIŃSKO- ZDRÓJ	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 404 940,64	1 559 115,77	1 658 868,85	1 416 186,61	1 299 268,69	1 091 880,90	907 940,23	622 490,31		9 960 692,00
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 908 525,33	16 372,10	472 705,00	820 660,00	876 046,00	943 319,00	1 061 577,00	1 147 711,00		7 246 915,43
		Wynik operacyjny netto	-1 101 197,53	6 372,10	462 705,00	810 660,00	876 046,00	943 319,00	1 061 577,00	1 147 711,00		4 207 192,57
3210 000	myśliborski	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 290 042,32	4 485 040,31	4 354 089,97	3 733 935,74	3 723 294,04	4 866 747,81	3 754 681,82	2 742 969,25		32 950 801,26
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 852 740,31	146 668,66	1 039 163,00	2 177 247,00	2 717 121,00	4 877 202,00	5 534 949,00	5 463 907,00		23 808 997,97
		Wynik operacyjny netto	-10 465 041,73	473 510,35	1 039 163,00	2 177 247,00	2 717 121,00	4 877 202,00	5 534 949,00	5 463 907,00		11 818 057,62
3210 013	BARLINEK	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	3 870 889,19	2 296 164,32	5 344 193,93	3 277 625,03	1 937 891,28	584 805,28	670 167,68	607 290,18		18 589 026,89
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	19 796 468,00	614 776,05	1 767 423,00	4 209 232,00	5 703 171,00	5 020 343,00	6 155 282,00	4 261 285,00		47 527 980,05
		Wynik operacyjny netto	-10 672 000,00	-243 400,95	5 414 008,00	6 884 232,00	5 703 171,00	5 020 343,00	6 155 282,00	4 261 285,00		22 522 920,05
3210 022	BOLESZKOWICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	436 743,08	252 154,55	335 263,58	5 824,49	341 624,10	687 644,32	876 490,57	1 298 959,02		4 234 703,71
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	956 704,69	1 908 307,95	794 191,00	1 295 994,00	1 264 626,00	1 389 514,00	1 572 079,02	2 012 670,74		11 194 087,40
		Wynik operacyjny netto	-1 988 206,53	724 307,95	951 191,00	1 295 994,00	1 264 626,00	1 389 514,00	1 572 079,02	2 012 670,74		7 222 176,18
3210 033	DĘBNO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	9 554 746,17	8 899 007,80	8 918 934,07	12 810 447,76	13 760 686,33	15 684 302,23	16 816 101,72	21 685 640,42		108 129 866,50

		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	290 000,00	312 264,00	298,00	6 196 755,00	22 356 502,00	25 251 951,00	28 283 558,00	31 262 069,00	113 953 397,00
		Wynik operacyjny netto	554 161,00	664,00	10 495 298,00	18 641 755,00	21 301 502,00	24 196 951,00	27 228 558,00	30 207 069,00	140 673 958,00
3210 043	MYŚLIBÓRZ	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 953 930,32	6 213 863,80	5 660 105,99	3 060 189,15	3 458 205,01	3 693 503,55	2 101 690,34	3 563 455,63	33 704 943,79
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	12 995 470,77	2 127 765,00	2 625 719,00	2 494 035,00	3 597 521,00	4 298 859,00	4 773 928,00	5 106 648,00	38 019 945,77
		Wynik operacyjny netto	1 180 649,40	1 307 914,00	1 734 429,00	1 744 035,00	2 847 521,00	3 548 859,00	4 023 928,00	4 356 648,00	20 743 983,40
3210 052	NOWOGRÓDEK POMORSKI	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 003 863,38	381 855,68	236 443,64	883 643,43	796 914,52	715 746,95	849 232,50	893 707,50	5 761 407,60
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	10 655 209,86	695 922,00	755 960,00	867 360,00	789 360,00	698 811,87	861 100,00	851 100,00	16 174 823,73
		Wynik operacyjny netto	-1 720 825,45	257 160,00	655 960,00	767 360,00	689 360,00	598 811,87	761 100,00	751 100,00	2 760 026,42
3212 000	pyrzycki	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	523 889,21	1 600 927,07	1 555 331,44	1 805 692,17					5 485 839,89
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	9 056 131,00	230 914,00	608 671,00	907 211,00					10 802 927,00
		Wynik operacyjny netto	-1 616 104,35	58 914,00	257 671,00	907 211,00					-392 308,35
3212 012	BIELICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 634 938,93	1 499 315,18	1 418 593,08	1 197 021,16	1 372 285,46	748 114,09	358 174,40	1 388,09	8 229 830,39
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	498 805,74	246 546,00	629 450,00	525 537,00	679 883,00	184 620,00	185 633,00	147 994,00	3 098 468,74
		Wynik operacyjny netto	-1 194,26	646 546,00	629 450,00	525 537,00	679 883,00	184 620,00	185 633,00	147 994,00	2 998 468,74
3212 022	KOZIELICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 368 411,86	528 668,00	1 154 000,00	884 184,00	1 170 432,00	1 466 496,00	1 541 376,00	1 979 136,00	10 092 703,86
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 329 900,65	0,00	200 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	810 000,00	2 339 900,65
		Wynik operacyjny netto	-2 473 862,66	1 810 000,00	1 810 000,00	1 810 000,00	2 200 000,00	2 225 000,00	1 985 000,00	2 610 000,00	11 976 137,34
3212 033	LIPIANY	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	2 084 980,34	2 132 104,00	1 962 938,52	1 166 655,32	1 085 167,25	898 970,18	649 419,81	270 916,98	10 251 152,40
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	2 649 778,32	735 000,00	779 000,00	600 000,00	600 000,00	300 000,00	0,00	0,00	5 663 778,32

		Wynik operacyjny netto	-1 864 141,28	300 000,00	500 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	0,00	0,00	-164 141,28
3212 042	PRZELEWICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	981 436,97	1 040 229,66	1 430 288,44	1 124 056,73	1 863 195,66	1 622 486,06	1 647 715,97	1 893 727,81	11 603 137,30
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	3 558 293,00	111 295,32	753 609,00	863 853,00	1 529 282,00	1 708 492,00	1 840 536,00	1 933 647,00	12 299 007,32
		Wynik operacyjny netto	247 015,05	1 280 277,00	753 609,00	863 853,00	1 529 282,00	1 708 492,00	1 840 536,00	1 933 647,00	10 156 711,05
3212 053	PYRZYCE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	5 233 465,24	4 576 151,80	4 034 256,73	2 840 595,85	3 112 301,08	2 494 405,33	1 848 999,80	1 699 243,95	25 839 419,78
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	324 754,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	7 324 754,00
		Wynik operacyjny netto	-1 302 688,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00	575 000,00	600 000,00	2 747 312,00
3212 062	WARNICE	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	607 170,77	372 475,46	465 978,12	406 823,53	414 916,79	473 964,65	432 372,66	417 216,11	3 590 918,09
		Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 330 000,00	84 567,60	336 436,00	642 474,00	1 038 900,00	1 213 420,00	1 303 256,00	1 354 569,00	7 303 622,60
		Wynik operacyjny netto	-3 540 159,66	429 567,60	761 436,00	892 474,00	988 900,00	1 163 420,00	1 253 256,00	1 304 569,00	3 253 462,94
Razem: Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu			62 440 768,52	52 626 223,76	55 317 808,40	42 724 097,48	42 795 304,18	43 160 459,85	39 930 656,39	46 833 456,08	385 828 774,66
Razem: Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych			98 227 355,91	27 369 986,90	31 997 646,56	49 255 319,23	68 651 360,49	72 614 358,07	79 397 321,47	81 042 262,58	508 555 611,21
Razem: Wynik operacyjny netto			-50 673 695,32	23 192 752,75	33 611 302,46	48 902 276,41	51 417 825,05	57 600 004,36	63 736 763,06	65 548 798,25	293 336 027,02

Opracowanie własne

8. Wykazy i spisy

8.1. Spis rycin

Ryc. 1 Bilans usług oświatowych na obszarze Partnerstwa	30
Ryc. 2 Bilans usług zdrowotnych na obszarze Partnerstwa	31
Ryc. 3 Bilans usług kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych na obszarze Partnerstwa	32
Ryc. 4 Bilans usług rynkowych na obszarze Partnerstwa	33
Ryc. 5 Bilans usług rynkowych na obszarze Partnerstwa	34
Ryc. 6 Bilans ogólny przepływu usług na obszarze Partnerstwa	35
Ryc. 7 Przepływ usług wewnątrz Partnerstwa (wszystkie obszary)	36
Ryc. 8 Ogólny bilans usług obszaru Partnerstwa (wszystkie obszary)	37
Ryc. 9 Eksport usług poza obszar Partnerstwa (wszystkie obszary)	38
Ryc. 10 Import usług spoza obszaru Partnerstwa (wszystkie obszary)	38
Ryc. 11 Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności	70
Ryc. 12 Partnerstwo Lider Pojezierza – Struktura sieci osadniczej	72
Ryc. 13 Partnerstwo Lider Pojezierza – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych	75
Ryc. 14 Partnerstwo Lider Pojezierza – Zabytki i krajobraz kulturowy	78
Ryc. 15 Partnerstwo Lider Pojezierza – Transport i komunikacja	80
Ryc. 16 Partnerstwo Lider Pojezierza – Infrastruktura techniczna i OZE	83
Ryc. 17 Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w obszarze Partnerstwa Lider Pojezierza do 2041 r.	91
Ryc. 18 Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania	97
Ryc. 19 OSI - Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym	101
Ryc. 20 OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa Lider Pojezierza: OSI I, II	113
Ryc. 21 Powiązanie celów, kierunków i projektów (połączonych w wiązki)	156

8.2. Spis tabel

Tabela 1.	Wymiar społeczny – problemy i ich przyczyny	12
Tabela 2.	Wymiar gospodarczy – problemy i ich przyczyny	15
Tabela 3.	Wymiar środowiskowo-przestrzenny – problemy i ich przyczyny.....	19
Tabela 4.	Potencjały rozwojowe obszaru Partnerstwa	25
Tabela 5.	Powiązanie celów strategii Partnerstwa z celami strategii wyższego rzędu	40
Tabela 6.	Integracja celów szczegółowych strategii	47
Tabela 7.	Działania i typy projektów przewidziane dla realizacji w ramach celów strategicznych	49
Tabela 8.	Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki	68
Tabela 9.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze Partnerstwa Lider Pojezierza do 2041 r.....	90
Tabela 10.	OSI – Obszar Specjalnej Strefy Włączenia – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.....	103
Tabela 11.	OSI – Obszar Strefy Przygranicznej – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ.....	105
Tabela 12.	OSI – Obszar funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Barlinek-Myślibórz-Dębno – działania dotyczące gmin Partnerstwa wskazane w PZPWZ	106
Tabela 13.	Obszar społeczny – projekty strategiczne	118
Tabela 14.	Obszar społeczny - projekty rezerwowe.....	123
Tabela 15.	Obszar społeczny - projekty uzupełniające	124
Tabela 16.	Obszar gospodarczy - projekty strategiczne.....	129
Tabela 17.	Obszar gospodarczy - lista projekty rezerwowe.....	134
Tabela 18.	Obszar gospodarczy - projekty uzupełniające	136
Tabela 19.	Obszar środowiskowo-przestrzenny - projekty strategiczne	140
Tabela 20.	Obszar środowiskowo-przestrzenny - projekty rezerwowe.....	145
Tabela 21.	Obszar środowiskowo-przestrzenny - projekty uzupełniające.....	147
Tabela 22.	Wiązki projektów i opisy powiązań między projektami	157
Tabela 23.	Potencjalne źródła finansowania działań	194
Tabela 24.	Podział środków dla Partnerstwa „Lider Pojezierzy” w ramach Celów Polityki Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027	200

Tabela 25. Alokacja na realizację projektów strategii w ramach programu regionalnego.... 201

Tabela 26. Ramy finansowe realizacji projektu przez Partnerstwo „Lider Pojezierzy” 203

}

